LXXVIII. évf. 51–52.
(3877–3878.)
2022. december 18–25.
Ára 540 Ft

ujember.hu
mk@katolikus.hu

Új Ember

MAGYARORSZÁG KATOLIKUS HETILAPJA

Minden általa lett,
és nála nélkül
semmi sem lett,
ami lett.
Benne élet volt,
és az élet volt
az emberek világossága.

Jn 1,4–5

Udvardy György veszprémi érsek

A remény emberei

Marko Ivan Rupnik SJ mozaikja a San Giovanni Rotondóban (Olaszország)

Beteljesedett adventi várakozásunk, Istenünk eljött közénk. Megszületett Jézus Krisztus, az Isten Fia, a mi Megváltónk, Üdvösségünk, Testvérünk. Örvend az ember, örvend a világ, örvend minden teremtmény. Isten betöltötte ígéretét. Igazmondónak és hűségesek bizonyult. Megmentette a széltől sodort száraz falevél módjára élő, céltalan, kétségbeesett, önmagáról és önmaga méltóságáról lemondó, reménytelen embert. Isten ember módjára születik, lép be az életünkbe. Magára veszi emberségünket, korlátainkat, emberi létünk szenvedését, vágyaink töredékességét, félelmeinket. Emberségében nem csak általában emberi természetünket, nem is csak egy általános emberi létet ölt magára. Magára veszi mindannyiunk egyedi emberi valóságát. A konkrét adottságokkal, örömökkel, fájdalmakkal, lehetőségekkel. Magára veszi az én természetemet, beletestesül az én életembe – mindannyiunk életébe. Sorsközösséget vállal velem, az én életemet éli. Mert szeret. Mert szeretni tanít. A legnagyobb ajándék és a legnagyobb tanítás ez. Hányszor kérdezzük, kutatjuk: mi a szeretet, mi a jó szeretet, mikor szeretek jól, ki mutatja meg ezt, ki taníthat meg erre? Mi tudjuk: Jézus Krisztus, az értünk emberré lett második isteni személy. Aki az Atya ezerszer kimondott szava az ember javára, az ember üdvösségéért. Emberré lett, hogy értsünk, ismerjünk, szeressünk. Mint a szülő, aki nem fárad bele, hogy újból és újból elmondja a mondatokat, kiejtse a szavakat, hogy gyermeke értse, hogy gyermeke is ki tudja mondani azokat. Mert kapcsolatba akar kerülni gyermekével, nevelni akarja őt, növekedését, boldogulását és boldogságát akarja. Végérvényesen, visszavonhatatlanul.

Jézus Krisztus megszületése a bizalom megszületése az Istenben, és a bizalom megszületése az emberben és egymásban. Akitől eddig féltem, mert hatalmas, mert teremtő, mert megsértettem, most közel jön hozzám. Kiszolgáltatja magát nekem. Rám bízza magát, hogy gondozzam, hogy növekedjék bennem, hogy megszülessék bennem a bizalom. Bizalom iránta. Én nem bíztam benne, a személyében, tanításában, tanításának erejében. A bizalmat ő állítja helyre.

Jézus megtestesülése méltóságot ad az ember létezésének. Jézus megtestesülése újraéleszti a méltóság vágyát az emberekben. Milyen könnyű lemondani erről, feladni ezt! Csak az emberi élet „realitását” kell követni. Csak az ember bűnére, gyengeségeire, félelmeire, önmagát „semmi haszon fejében” eladó magatartására kell építeni. Mert ez tűnik valóságnak, az ember valóságának. De az emberi lét valósága, méltósága, realitása nem ez! Hanem az ember isteni méltósága. Isten Fia emberré lett, hogy mi Isten fiainak bizonyuljunk. Isten a saját képére és hasonlatosságára alkotta az embert. Az ő igazi képmása a megtestesült, önmagát kiüresítő, az emberi lét korlátait magára vevő, az emberért életét áldozó, a halálból Igazként föltámadó Isten Fia. Az új teremtés elsőszülöttje.

Isten Fia szegényként születik. Istállóban, a hajléktalanok befogadására alkalmas istállóban. Szegényként születik az, aki meghallja a kicsinyek hangját, fülébe veszi népe kiáltását, és megszabadítja őt. Szegényként születik az, „aki Istennel való egyenlőségét nem tartotta olyannak, amihez feltétlenül ragaszkodjék”, aki kiüresíti önmagát, aki emberré lesz. Tanít bennünket a tudatos szegénységre, a testvéreinkért vállalt szegénységre, az együttélés és az együttérzés tapasztalatára. Amikor – Krisztus módjára – fáj, ha testvérem bármiben is hiányt szenved, noha én bővelkedem a javakban. Tanít bennünket az „egy test szolidaritására”.

A szegényeknek kiváltságos helyük van Isten népe körében. A szegények privilegizált helye az evangélium hirdetésében, az Egyház szolgálatában nem megkérdőjelezhető. Ugyanakkor a szegények szolgálatának szükségessége az Egyház tanításában kiemelt szereppel bír.

A szegények a pásztorok, akik hallanak, akik nem vonakodnak leborulni egy jászolban fekvő kisded, Istenük előtt. A szegények szívükkel fölismerik Máriában az Istenszülőt, Józsefben Isten „igazát”, és nem félnek ajándékként adni a maguk szegénységét.

Isten Fia megtestesülésének titka túlmutat az értelem kutatásán, az emberi lét biztonságán. Szükséges leborulni a „rejtőzködő”, a megragadhatatlan, de önmagát a „meglepetés Isteneként” nem várt módon föltáró, megmutató Isten Fia előtt. Karácsonykor és életünk minden pillanatában, minden találkozásunkban.

A pásztorok találkozása Megváltójukkal megújította az életüket: Isten nem feledkezik meg népéről, gondoskodik róla. A szegény Isten hírvivői ők. A bennünket gazdaggá tevő Isten tanúi ők. A remény emberei.

Milyen nagy ajándék, hogy tudhatunk Jézus Krisztus megtestesüléséről! Istenünk belső természetéről: Isten a szeretet. Ezért van bátorságunk Isten szegényeiként reményt vinni a reményvesztett emberek számára. Nekik adva a Gyermeknek szánt szegényes ajándékunkat, életünket. Jézus Krisztus megtestesülése óta nem tudunk érvényes kifogást találni arra, ha nem segítünk. Legyen szó akár a konkrét, közvetlen, reális szükségletek kielégítéséről, enyhítéséről, akár az éhező, szegény lélek Isten igéjével való táplálásáról. Isten igéje mindig felemeli az elesett szegényt.

A remény emberei óhatatlanul, de meggyőződéssel a béke munkálói. Ők látták a jászolban alvó Kisdedet. Őrizni akarják álmát, békét akarnak teremteni a világban. Mert béke van a szívükben, mert nem akarják, hogy a békétlenség, a gyűlölet, a háború pokoli zaja megzavarja a Gyermek álmát. Van bátorságuk és reményük ehhez.

A remény emberei a nehéz körülmények ellenére, sőt azok közepette hordozzák az ünnep hangulatát. Akarnak és mernek ünnepelni, hirdetni az örömüket: megszületett a Megváltó. A találkozás, a leborulás békét, reményt éltető tapasztalata ünnepet teremt a szívükben. Akarnak ünnepet teremteni mások számára is.

Aki mer ünnepelni, annak remény van a szívében. Annak reménye a túlpartra irányul. Akinek van reménye, van jövője is. Hogy emberi szempontból milyen lesz a jövőnk? Nem tudjuk. De azt tudjuk, hogy Isten benne van a jövőnkben. A remény emberei tudják ezt.

Áldott karácsonyt minden embernek!

Lackfi János

AZ ELENGEDÉS ÜNNEPE

Karácsonykor mindent
kontrollálni akarok,
ragyogjon a lakás,
mindenkinek tökéletes
ajándék,
ki ne repedjen a bejgli,
mert akkor aztán jajj,
készüljön el minden étel,
jöjjön el minden családtag,
kimosdva, tisztában, illatosan,
legyünk pont olyanok,
mint egy kiglancolt
reklámban.
Pedig a Karácsony
az elengedés ünnepe is.
Isten elengedi ragyogását,
hatalmát, dicsőségét,
hogy elengedhesse
adósságunkat,
megszületik sötétben,
dicstelenül, távol minden
ideális körülménytől.
Milyen jó elengedni
a tökéletes ünnep képzetét,
ha nem sikerül lemosni
minden ablakot,
hát nem sikerül,
ha nem lesz három fogás
és négy desszert, hát nem lesz,
milyen jó belevinni
a készületbe,
az együttlétbe
minél több leleményt,
de minél több szabadságot is,
ahogy ő is egészen szabadon
született meg Betlehemben,
kiszolgáltatva nekünk
önmagát.

ISSN 0133-1205
22052
9 770133 120548

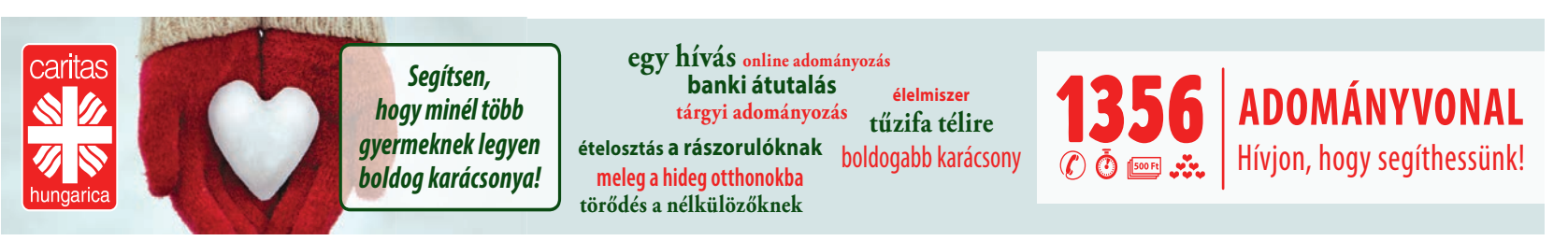

Isten nem várta ki, hogy előbb jóvá váljunk, odaajándékozta magát

A Szentatya 2019. december 24-én, a karácsonyéjjeli szentmisén a Szent Péter-bazilikában Istennek a megtestesülésben megvalósult kegyelméről beszélt, amely ingyenes, mindenkinek szól és feltétel nélküli. Ferenc pápa homíliájának fordítását teljes terjedelmében közöljük.

„A nép, amely sötétben jár, nagy fényességet lát” (Iz 9,1). Az olvasmány jövendölése az evangéliumban valósult meg: miközben a pásztorok éjjel virrasztottak földjükön, „beragyogta őket az Úr dicsősége” (Lk 2,9). A föld éjében megjelent az égből érkező fény. Mit jelent ez a sötétségben felragyogott fény? Szent Pál szinte sugallja a választ, ezt mondván: „Megjelent Istenünk kegyelme.” Isten kegyelme, mely „megváltást hoz minden embernek” (Tit 2,11), ezen az éjszakán elborította a világot.

De mi is ez a kegyelem? Az isteni szeretet, a szeretet, amely átalakítja az életet, megújítja a történelmet, megszabadít a rossztól, békével és örömmel tölt el. Ezen az éjszakán megmutatkozott előttünk Isten szeretete: maga Jézus. A Magasságbeli Jézusban kicsinnyé lett, hogy szeressük őt. Isten Jézusban Gyermekké lett, hogy átölelhessük őt. Ám feltehetjük a kérdést: Miért nevezi Szent Pál Isten világba való eljövetelét „kegyelemnek”? Azért, hogy elmondja nekünk: ez teljességgel ingyenes ajándék. Itt a földön látszólag mindent az „adj, hogy kapj” logikája vezérel. Isten ingyenesen érkezik közénk. Szeretete nem képezi üzlet tárgyát: nem tettünk semmit azért, hogy kiérdemeljük, és soha nem is leszünk képesek megfelelően viszonozni azt.

Megjelent Istenünk kegyelme. Ezen az éjszakán megértjük, hogy bár nem értük fel, ő maga kicsinnyé lett értünk; miközben a saját ügyeink után jártunk, ő eljött közénk. Karácsony arra emlékeztet, hogy Isten továbbra is szeret minden embert, még a legrosszabbat is. Nekem, neked, mindannyiunknak ezt mondja a mai napon: „Szeretlek, és örökké szeretni foglak, értékes vagy a szememben.” Isten nem azért szeret téged, mert helyesen gondolkodsz és jól viselkedsz; szeret téged, és ennyi elég. Szeretete nem kötődik feltételekhez, nem tőled függ. Lehet, hogy tévesek az elgondolásaid, a legkülönfélébb színekből keverted össze azokat, ám az Úr nem hagy fel azzal, hogy szeressen téged. Hányszor gondolkodunk így: Isten akkor jó, ha mi is jók vagyunk, és megbüntet minket, hogyha rosszak vagyunk. Ez tévedés. Tovább szeret bennünket, még a bűneinkben is. Szeretete nem változik, nem gyanakvó, hanem hűséges, türelmes. Íme, az ajándék, amelyre karácsonykor rálelünk: döbbenten fedezzük fel, hogy az Úr a lehető legteljesebb ingyenesség, legnagyobb gyöngédség. Dicsősége nem vakít el minket, jelenléte nem rémít meg. Szegényként, semmit sem birtoklóként születik, hogy szeretetének gazdagságával hódítson meg minket.

Megjelent Istenünk kegyelme. A kegyelem a szépség szinonimája. Ezen az éjszakán Isten szeretetének a szépségében felfedezzük önmagunk szépségét is, hisz mi vagyunk, akiket Isten szeret. Jóban és rosszban, egészségben és betegségben, boldogan vagy szomorúan, az ő szemében szépek vagyunk: nem azért, amit teszünk, hanem azért, akik vagyunk. Eltörölhetetlen, érinthetetlen szépség lakozik bennünk, kiiktathatatlan szépség, amely létünk szíve. Erre emlékeztet minket Isten a mai napon, amikor szeretettel magára veszi emberségünket, és a sajátjává teszi azt, mindörökre „egybekelve” vele.

A mai éjszakán a pásztoroknak meghirdetett „nagy öröm” valóban „az egész népé”. Ezek a pásztorok bizonyára nem voltak szentek. Személyükben mi is jelen vagyunk, törékenységeinkkel és gyöngeségeinkkel együtt. Ahogyan őket hívta, Isten úgy hív minket is, mert szeret bennünket. Az élet éjeinek idején nekünk is azt mondja, amit nekik: „Ne féljetek” (Lk 2,10). Bátorság, ne veszítsétek el bizalmatokat, ne veszítsétek el reményeteket, ne gondoljátok, hogy a szeretet elvesztegetett idő! Ezen az éjszakán a szeretet legyőzte a félelmet, új remény jelent meg, Isten szelíd fénye legyőzte az emberi arrogancia sötétségét. Emberiség, Isten szeret téged, és érted emberré lett, többé már nem vagy egyedül!

Kedves testvéreim, mihez kezdjünk, látva ezt a kegyelemet? Egyetlen dolgot tehetünk: el kell fogadnunk az ajándékot. Mielőtt elindulnánk Isten keresésére, engedjük, hogy ő keressen bennünket, aki elsőként keres! Ne a saját képességeinkből, hanem az ő kegyelméből induljunk ki, mivel ő, Jézus, a Megváltó! Függesszük tekintetünket a Gyermekre, és engedjük, hogy eltöltsön minket gyöngédsége. Nincs többé mentségünk arra, hogy nem hagyjuk, hogy Isten szeressen minket: többé nem jelent erre igazolást az sem, ami félresikerül az életünkben, ami nem működik az Egyházban, ami baj van a világban. Mindez a háttérbe szorul, mivel Jézus őrült, teljességgel szelíd és emberközeli szeretetével szemben nincsenek többé mentségek. Ez karácsony kérdése: „Hagyom-e, hogy Isten szeressen engem? Ráhagyatkozom-e szeretetére, amely eljön, hogy megmentsen?”

Egy ilyen nagy ajándék nagy hálát érdemel. A kegyelem elfogadása azt jelenti: képesek vagyunk köszönetet mondani. Csakhogy életünktől gyakran messze van a hála. Ma van a legjobb nap arra, hogy közel lépjünk a tabernákulumhoz, a bölcsőhöz, a jászolhoz, hogy köszönetet mondjunk. Fogadjuk el az ajándékot, amely maga Jézus, hogy aztán Jézushoz hasonlóan mi is ajándékká váljunk! Ajándékká válni azt jelenti, hogy értelemmel ruházzuk fel az életünket. Ez a legjobb módja annak, hogy megváltoztassuk a világot: akkor változunk meg mi magunk, akkor változik meg az Egyház, akkor változik meg a történelem, amikor elkezdjük önmagunkat, és nem a többieket változtatni, ezáltal ajándékká téve az életünket.

Jézus ezt mutatja meg nekünk ezen az éjszakán: nem valakinek a kényszerítésével, nem is a szavak erejével, hanem saját életének odaajándékozásával változtatja meg a történelmet. Nem várta ki, hogy előbb jóvá váljunk, hogy aztán szerethessen bennünket, hanem ingyenesen nekünk ajándékozta magát. Mi se várjunk arra, hogy előbb a másik váljon rendes emberré, hogy aztán jót tegyünk vele; azt se várjuk, hogy az Egyház tökéletes legyen, hogy szerethessük; hogy a többiek előbb tekintetbe vegyenek minket, hogy aztán szolgáljuk őket! Kezdjük el mi! Ezt jelenti a kegyelem ajándékának elfogadása. A szentség pedig nem egyéb, mint ennek az ingyenességnek a megőrzése.

Egy bájos legenda szerint Jézus születésekor a pásztorok különféle ajándékokkal siettek a barlanghoz. Mindegyikük azt vitte magával, amije volt: egyik a munkája gyümölcsét, a másik valami értékeset. Ám miközben mindegyikük nagylelkű bőkezűséggel adakozott, volt köztük egy pásztor, akinek nem volt semmije. Nagyon szegény volt, semmit sem tudott felajánlani. Miközben mind versengve mutatták be ajándékaikat, ő oldalt állt, szégyenkezve. Egy idő után Szent József és Szűz Mária belefáradt a sok ajándék átvételébe – különösen Mária, aki a kezében tartotta a Kisdedet. Ekkor meglátta az üres kezű pásztort, és megkérte, jöjjön közelebb. Majd a kezébe adta Jézust. A pásztor megértette, hogy többet kapott, mint amennyit megérdemelt: a történelem legnagyobb ajándéka volt a kezei között. Nézte a kezeit, a kezeket, melyeket mindig üresnek látott: most Isten bölcsőjévé váltak. Megérezte, hogy szeretik. Legyőzte szégyenét, és a többieknek is kezdte mutatni Jézust, mivel nem tudta megtartani csak magának az ajándékok ajándékát.

Kedves testvérem, ha úgy érzed, üresek a kezeid, ha azt látod, hogy szíved szűkölködik a szeretetben, akkor ez az éjszaka pont neked szól. Megjelent Istenünk kegyelme, hogy felragyogjon az életedben. Fogadd el, benned is csillogni fog karácsony fénye!

Fordította: Török Csaba
Fotó: Vatican News

Áldott karácsonyt kívánunk minden kedves Olvasónknak!

Agonás Szonja, Baranyai Béla,
Bencze Zsuzsanna,
Bódisné Horváth Márta, Bodnár Dániel,
Borsodi Heni, Bukovszki Antal,
Czimre-Dobos Eszter, Déri Jánosné, Fábián Attila,
Gajdó Ágnes, Gátas Judit,
Gyarmati Bálint, Horogszegi-Lenhardt Erika,
Kis Krisztina, Koditek Bernadett, Körössy László,
Kuzmányi István, Lambert Attila,
Máj Magdolna, Máté István, Merényi Zita,
Mészáros Ákos, Molnár Ágnes,
Nagyné Harsányi Csilla, Nádudvari Dorottya,
Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Szántó István,
Székács István, Thullner Zsuzsanna,
Trauttwein Éva,
Ujváry-Radics Gabriella, Ujváry-Radics Tamás,
Vámossy Erzsébet, Zoljánszki-Dobos Tímea

A szerkesztőség tagjainak zarándoklata Bodajkra, Mórocz Tamás plébános meghívására (2022. ősz)

Válóczy József

A jászol megváltástana

Jézus születésének hírnökei a megváltó érkezését hirdették. A karácsonyünneplés a maga kedves, családias kulisszáival persze arra fókuszál, hogy a megváltó szeretetreméltó kicsi gyermekként érkezik, de a felnőtt hit már a csöppnyi jászolban is az emberrel szinte egyidős megváltásvágyra, megváltáskeresésre adott érdemi, végérvényes isteni választ kutatja. Mária, József, Betlehem pásztorai, aztán sok-sok évszázad keresztényei bizalommal fogadták ezt az üzenetet, az újkortól kezdve megszólaló kétkedő, számonkérő hangok azonban arra sarkallnak, hogy ne térjünk ki a karácsonykor igen ünneprontónak ható kérdés elől: vajon valóban megtörtént-e a proklamált megváltás? Vajon nem jogos-e a felvetés: a kereszténység csapdahelyzetbe került azáltal, hogy azt állítja, Isten már elmondott és megtett mindent, ami a megváltásra szoruló ember és világ megmentéséhez szükséges és elégséges? Csapdahelyzetbe, amennyiben így, tehetetlenül kiteszi magát számtalan éles és indulatos kritikának, amelyek a megváltottság hiányát reklamálják, és amelyek létjogosultsága nehezen megkérdőjelezhető...

Talán ismerős Nietzsche szemrehányása: „Szebb dalokat kellene énekelniük, hogy megváltójukban hinni megtanuljak: megváltottabbnak kellene látnom tanítványait! (...) De vajon kit győz meg ez a maskarás szomorúság?” Talán ismerős Simone Weil dilemmája: az ártatlanok szenvedésének színe előtt, úgy tűnik, csak két, egyaránt botrányos választhatunk, nevezetesen, hogy Isten vagy nem tudja megsegíteni őket, vagy nem akarja (ő egyébként végül egy harmadik, igen radikális hívő választ mellett dönt). Talán ismerős a kontingencia posztmodern igenlése: a világ, az ember töredékes, de ez nem valami gyógyíthatatlan betegség, nincs sem szükség, sem remény a korrekciójára, méltósággal és életörömmel elfogadható úgy, ahogy van. S talán ismerős az akciófilmek „profán megváltástanának” logikája, amely minden megváltás előfeltételeként kezeli az (akár önbíráskodó) igazságszolgáltatást, és valójában ennek krónikus késedelme okán esik nehezére hitelt adni a keresztény megváltáskérügmának.

A megváltás hiány(oság)ának kérdése világos, a kérdés jelentősége nyilvánvaló. Elméleti szinten a teremtés és a teremtő kudarcának kényszerű bevallása-bevállalása következnék belőle, érzelmileg a saját megkísértettségünk, elakadásaink kilátástalanságába való beletörődésre kárhoztatna minket. Ha becsületesen beleállunk az „ütközésbe”, érdemes, sőt muszáj nekünk magunknak újragondolnunk, mit is értünk, mit is kell értenünk azon a(z egyébként bibliai eredetű) kijelentésen, hogy Jézus egyszer s mindenkorra megváltotta a világot. Kiderülhet egy ilyen reflexióból, hogy leginkább a valódi teológiai tartalom félreértése áll az elutasítás mögött, és gyümölcse lehet az, hogy empatikusabb és pontosabb választ tudunk adni a megváltás-szkeptikusoknak.

A nyugati megváltásteológia meghatározó forrása volt Canterbury Szent Anzelm *Cur Deus homo* című műve, az ő úgynevezett *elégtételtana,* amely a megváltás szükségességét és megvalósulásának módját egy eléggé szűk, jogi szemléletű bűnfogalomból bontja ki („a bűn lényege az Istennek járó köteles tisztelet megtagadása”), majd ebből következően a megváltást mint ennek a „sértésnek” kvázi mechanikus ellentételezéseként fogja fel. A végtelen Istennel szembeni tehát végtelen értékű sértés „mennyiségileg arányos” kiengesztelésére kizárólag az emberré lett Isten életének odaadása lehet képes: nem teljesen logikátlan, nem rosszhiszemű ebbe az érvelésbe (az Anzelm-elmélet méltányolható pozitív szándéka és részletei ellenére) egy kegyetlen bürokrata Isten képét belelátni. A II. Vatikáni Zsinat utáni teológia szakítani igyekezett ezzel az e világi hatalom, az alá-fölé rendeltség modellje alapján elképzelt istenképpel, és a bűnt nem valami jogi-hatalmi viszony, hanem a személyek közötti kapcsolatok „koordináta-rendszerében” igyekezett elhelyezni. Ennek a megközelítésnek az értelmében talán szabad azt mondanunk, hogy a jézusi megváltás a rosszul felfogott bűntudattól (is) megszabadít minket.

A személyes kapcsolatok „koordináta-rendszerében” a bűn lényege és gyökere az Istennel szembeni bizalmatlanság: François Varillon finom megfogalmazásában „az emberek akkor veszítik el az ártatlanságot, amikor kételkednek Isten ártatlanságában”. A bizalom sérülésének következtében az ember, amikor rettegni kezd a büntetéstől, valójában el tudja képzelni Istenről, hogy rosszat tesz neki. Ebben a perspektívában a megváltás nem a sérült tekintély igazságos vagy ingyenes helyreállítása, hanem a bizalom újjáteremtése. Ebben a perspektívában a tekintély tulajdonképpen eszköztelen, esélyt éppen a hatalmi pozíció feladása, a szolidaritás megelőlegezett, akár a teljes önfeláldozásig elmenő bizonyítása jelenthet számára. Varillon víziójában a megbocsátás mint új teremtés az eredeti teremtésnél nagyobb hatalmat feltételez, ugyanakkor, az eredeti teremtéshez hasonlóan, ez a hatalom a visszahúzódás képessége (Hölderlint idézi: „Isten úgy hozza létre az embert, mint a tenger a szárazföldet: visszahúzódik”), ezért, paradox módon, hitelességének kritériuma végső soron a jeltelensége. A római levél (és tulajdonképpen az egész *Szentírás*) meggyőződése, hogy a természet sebzettsége, az egyén feletti emberi struktúrák esendősége vagy akár gonoszsága az (első) ember bűnbeesésének következménye, ezért az Egyház meggyőződése, hogy – bár ez túl kevésnek látszik – a lélek gyógyulása a valóság teljes megváltásának első és leglényegesebb lépése. A világban jelen lévő szenvedés, gyűlölködés, rövidlátó ügyeskedés láttán folytatódó minden, az Egyházon kívüli világgal sokszor közös értetlenségünk, lázadásunk, csalódottságunk ellenére nem adatik nekünk több bizonyosság, mint annak tudata, hogy Isten ezt az első, elengedhetetlen lépést, és így azt, ami rajta és csak rajta múlhatott, megtette.

A lélek gyógyulásának, a bizalom újraépülésének, a megváltottságnak jelei szinte észrevétlenek, az viszont, aki észreveszi őket, félreismerhetetlennek és evidensnek fogja tudni őket. A számtalan szólásra jelentkező közül álljon itt a Szabó Ferenc közvetítésével megismert, felnőtten megtért francia katolikus filozófus, Emmanuel Mounier tanúságtétele, akinek fogyatékossággal élő kislányában adatott meg felfedezni az „újjáalkotok mindent” gondoskodó Istenét: „Egyszerűen hallgatni kellett e fiatal titok előtt, aki lassanként elárasztott bennünket örömével. (...) Úgy közeledtem némán ehhez a kis ágyhoz, mint egy oltárhoz, mint szent helyhez, ahol Isten jelekkel szólt. Marcangoló mély, mély szomorúság, de könnyű és átváltozott. A lányka körül minden – más szót nem találok –: imádás. Soha nem éreztem oly erősen, hogy az ima állapotában vagyok, mint amikor kezemmel érintettem homlokát, amikor tekintetemet e szórakozott szempárra loptam, e szemre, amely messze, nagyon messze mögém nézett, jobban látva, mint egy éles tekintet. Misztérium, amely talán a jóság titka, merjük kimondani: túlságosan súlyos kegyelem. Közöttünk élő ostya, néma és ragyogó, mint az ostya.”

Borsodi Heni

Lélekmélyi várakozásban

Advent: várakozás egy Gyermekre; az Érkező fogadására felkészítő szent idő. Minden, gyermekre való várakozás: advent; áldott idő. Készület, várakozás valakire, egy ismeretlenre, aki közénk jön; akinek a létéről már tudunk, készül és növekedik, hogy elég erős legyen megérkezni az emberek földjére. Maga is ember. Még rejtve van az arca, rejtve a sorsa. Meglepetés, titok, ígéret. Áldott minden méh gyümölcse, áldott minden érkező.

Egy asszonyra gondolok, sokat gondolok most rá, aki kétezer évvel ezelőtt hordozta a Gyermekét. Az ő szent ideje, szentséges várakozása, melyet a liturgia őriz és idéz elénk újra meg újra, s melyet a decemberi hajnalokon naponta megünneplünk, egybeesik a mi áldott időnkkel. Sokat gondolok erre az asszonyra, az ő nagy, feltétel nélküli, visszavonhatatlan igenjére; az útjára, mely a hegyek közé vezetett, ahol két várakozó asszony és két születni készülő gyermek találkozott. De sokat gondolok az istálló felé vezető útra is, a fenyegetettségre, az otthontalanságra. És mindezeken túl az Anya békéjére. Mint feladatra, mint legnagyobb, legfontosabb küldetésre: hogy békét adhassak én is a gyermekemnek.

Honnan jön vajon közénk? Honnan érkezel, Kisbaba? Így szólítalak, még nem tudom a neved. Még hallgat róla az angyal. Honnan jössz, milyen csillag-tájakról, égi mezőkről? Milyen az a messzi vidék, minden érzékelhetőn túl, ahonnan közénk érkezel? Ahol mind jártunk valamikor, de *aztán* nem emlékezhetünk rá tovább.

Rózsavirág,
piros virág,
nyisd ki a szirmod,
hajnali titkod
ne rejtsd tovább.

Hadd lássam mégis, még egyszer, amit te látsz, a „csillagbokrok ág-bogát”, ahonnét rügyként pattansz, hadd halljam, amit hallasz, a menynyei muzsikát.

Ág-bogas leveles rácson,
nyárfából szőtt puha ágyon,
látatlan cérna-gyökéren
gyöngyözzél, gyönge virágom!

Mutasd meg, mondd el, tudasd, valahol a lélek mélyén, szavak nélkül, gondolatokon túl, abban a mennyei jelenlétben, ahova követni próbállak, ahol már most is olyan szorosan együtt lehetünk.

Én mit mesélhetek neked erről a világról, ahova megérkezel hamarosan? Télbe fordul, mire jössz, talán hó is lesz, és fagy, deres-zúzmarás, jégvirágos tündérvilág. Hosszú, sötét esték ideje ez, a megnyugvásé, a békéé, amire olyan nagy szükségünk van, kívül-belül, családban, országban, világban. Azt szeretném, hogy sose kelljen félned. Békét szeretnék adni neked.

Tündérkém, ne féljél,
ne reszkess,
csillagról csak csillagra
eshetsz,
tomboló télben se fázol –
szívemben
megmelegedhetsz!

A tavasz nevelt asszonnyá, és a tél tesz anyává, akinek nemsokára „hópólyában rugdalózik, / hópaplannal takarózik / dércsípte fia”. Hótakaró, hópaplan, hópólya, hópárna... Ágyad a tél veti majd, párnád a hó lesz, „ezüstös szellő, jégfodrú szellő / a takaró”. És mégsem fogsz fázni, édes gyermekem. „Álmodban, / puha-meleg, pólyamélyi álmodban” hordozod majd tovább azt a fényes világot, ahol most jársz. És a szemed tükrében talán mi is megláthatjuk mégis, amit te látsz, amit te nézel. Együtt szemlélhetjük majd, erős, mély odafordulásban, odaadottságban.

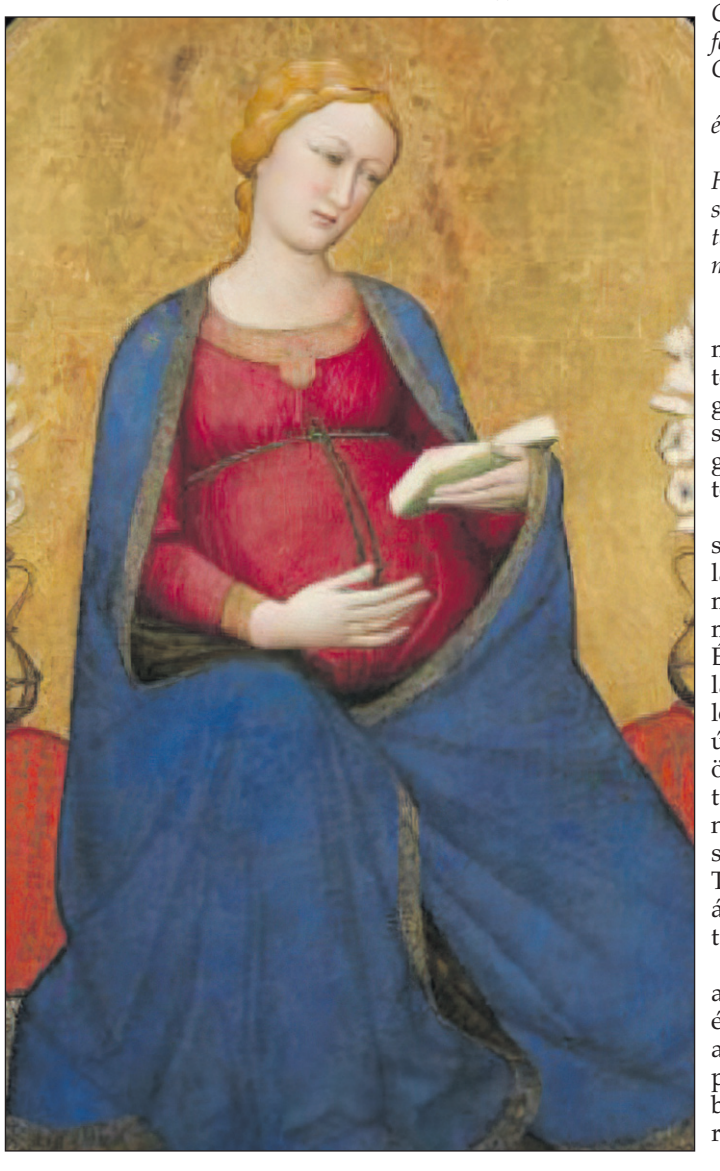

Most még hordozlak, bennem vagy, s oly jó így. Néha azt kívánom, maradjunk mindig ebben a közelségben. De világra jössz hamarosan, és így köszönt majd anyád:

Csillagfürtök alatt háltál,
fáztál-e, míg rámtaláltál?
Gyöngyszemek
közt sírdogáltál,
édes kicsikém!

Hajad most erdők sötétje,
szemed csillag reszketése,
tekinteted csupa fény –
megérkeztél, kis legény!

Világra jössz, hogy a magad útját járd, és lépteiddel megmérd a világot. És emeld. Hogyan szeresselek? Hogyan vigyázzalak? Hogyan tiszteljelek?

Most még olyan egyszerű minden. Hordozlak és óvlak. Nem ismerlek, s mégis, ki ismerne nálam jobban? Érzem minden mozdulatodat, s örül neked a lelkem. Fölujjong újra és újra. A léted fölött érzett öröm ujjongása ez. Nem tudom, milyen leszel, nem tudom, ki leszel, de szeretlek, és elfogadlak. Titok vagy, és ígéret, és áldás. A szeretet visz a találkozásunk felé.

Sokat gondolok arra az asszonyra, aki kétezer évvel ezelőtt szülte meg a Gyermekét, kitaszítva, pusztaságban, istállóban. Ott vette a karjába, ringatta, ott énekelte neki az első altatódalt. Szívéből óhajtotta, teljes lelkével, egész lényével elfogadta, örömest ringatgatta. Aludj, aludj, kisdedecske, ki Istennek Báránya vagy; szunnyadj, szeretetből a világra jött Istenfia. Mennyire szeretném hallani ezt az istállóban fölhangzott, régi-régi altatódalt. Hogy énekelhessem neked, mikor a karomban ringatlak hamarosan. Hogy békén alhass, Kisbaba, őrizlek, vigyázunk rád. Szeretetből érkezel a világra. Imát mondunk majd az ágyad felett, hogy áldott legyen a pihenésednövekedésed.

Csendesen alszol,
míg építi csendben az álom
palotáit a holdbeli tájon –
a holdbeli Dávid zenél.

Susog az ezüstszívű éj:
„Jó voltál egész nap, aludjál,
álmodban is nőjél, okosodjál,
nőj, okosodj, kicsikém!”

Elfogadlak teljes lélekkel, egész valóddal. Hordozlak és várlak. Várlak...

Mint az éjszakára
fölvirrad a nap,
mint a délutánra
jő az alkonyat,
mint ha szellő jelzi
a förgeteget –
[...]

Mint tavaszi reggel
a nap sugarát,
fagyos téli este
jégcsap csillagát,
mint az alma ízét,
tejet, kenyeret –
[...]

Mint a fény az árnyat,
záport a virág,
mint patak a medrét,
madarat az ág,
mint sóhajos nyári éjjel
a fák az eget –
[...]

Szeretve hordozlak, s várom, várom jöttödet.

A BIBLIA ÜZENETE

Hogyan lesz ebből karácsony?

Mt 1,18–24

Hogyan lesz ebből karácsony? – kérdezte az egyik kollégám egy tanári értekezleten. Kérdésében benne volt minden, ami körülvesz bennünket. Háború kívül és belül, elvesztett lehetőségek, állások, hitek, és a hideg mindenütt. Sőt, ami a bizonytalanság idején a legnehezebb: a magunkra hagyottság. Hiszen mindenkinek megvan a maga baja, és senkinek sincs már ideje vagy ereje, hogy felvállalja a másét. Magunk maradunk. Talán még szégyelljük is a helyzetünket – az egyedülléttel ez is gyakran együtt jár.

Fiatalabb koromban nem igazán értettem, miért is olyan fontos Szent József. Hiszen ő háttérfigura, csak kísérő, aki nem is vett részt az igazán nagy dolgokban. Jézus nyilvános működése idején már a nevére is alig emlékeznek. Csodálkoztam is, amikor egyszer egy külföldi kolostor apátja azt mondta nekem, hogy bármilyen bajba kerül, ő mindig József közbenjárását kéri. Miért éppen Szent Józsefét? Hiszen ő rendkívülit sohasem tett. Sőt, a most vasárnapi evangéliumban inkább elszenvedője mindennek. Még el sem kezdődött a házassága, mintha máris tönkremenne. Aztán hontalan lesz, majd hajléktalan, később menekült – mintha csak ma jönne szembe velünk az utcán. Hogyan lesz ebből karácsony? – kérdezhetné József is.

Pedig a karácsony már itt van. Nem akkor jön el, amikor majd minden rendben lesz: sosem lesz már minden rendben. Józsefnek sosem lesz saját gyermeke. Amikor Mária mellett dönt, már tudja, sosem élheti majd azt az életet, amit valaha elképzelt magának.

Isten nem azért jön el, hogy beteljesítse a terveinket, hanem azért, mert ennyire szeret minket. Minket jobban szeret, mint a terveinket. Nem is olyan könnyű felismerés ez, mert mi magunk nem vagyunk mindig így ezzel. A saját terveink nekünk általában fontosabbak, mint az élet.

József azonban segít. Megtanít először is arra, hogy a terveknél mennyivel fontosabb a közösség. Amikor összeomlik körülötte a jövője, el tud engedni mindent, csak a Szent Család közösségéhez ragaszkodik. És valóban: nagy kríziseknél az első, ami megmenthet, az a közösség.

József ugyanígy megtanít arra is, hogy a félelmet le lehet győzni, mégpedig a másik melletti kitartással. Hiszen biztosan félt: a nélkülözéstől és a hontalanságtól éppúgy, mint Heródes szorongató hatalmától. De rá volt bízva egy élet, és őérte mennyivel könnyebb volt erősnek maradnia!

József végül megtanít arra is, hogy nem baj, ha háttérfigurák maradunk. Mellékszereplőként sokkal hamarabb képesek leszünk már nem önmagunkra figyelni, hanem a jelekre. Észre tudjuk venni Őt, aki mindig és mindenhol, a legnehezebb helyzetekben is jelen van, megszületik, és elhozza az igazi karácsonyt.

Juhász-Laczik Albin OSB

LITURGIAKOMMENTÁR

Az Eucharisztia ünneplése (147.)

Az úrnapi I. esti dicséret rövid olvasmánya a korintusiakhoz írt első levélből vett szakasz. A korintusiak kérdéseire válaszolva az apostol több kérdést is érint, amelyek a pogány környezetben adódó problémák miatt merültek fel. Szent Pál a társadalmi magatartás jelentőségéről szólva a következőket írja: „Az áldás kelyhe, amelyet megáldunk, nem Krisztus vérében való részesedés? És a kenyér, amelyet megtörünk, nem Krisztus testében való részesedés? Mert egy a kenyér, s egy test vagyunk sokan, hiszen mindnyájan egy kenyérből részesülünk.” (1Kor 10,16–17) Miközben a híveket arra szólítja fel, hogy kerüljék a bálványimádást, megerősíti a közösség értelemmel is belátható hitét abban, hogy az eucharisztikus lakomán a kenyeret és a bort magukhoz vevő tagok az eledelt továbbra is azonosítsák Krisztussal, és higgyenek abban, hogy részesülnek belőle, és közösségre lépnek a többi hívő testvérrel. Kevéssel később az apostol így folytatja a gondolatmenetet: „Mert az Úrtól kaptam, amit átadtam nektek, hogy az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárulták, fogta a kenyeret, hálát adott, megtörte, és így szólt: »Ez az én testem, amely értetek van. Ezt tegyétek az én emlékezetemre!« A vacsora után ugyanígy fogta a kelyhet is, és így szólt: »Ez a kehely az új szövetség az én véremben. Tegyétek ezt, ahányszor csak isszátok, az én emlékezetemre!« Mert amikor ezt a kenyeret eszitek, és ezt a kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, amíg el nem jön.” (1Kor 11,23–26) Illetve: „Ti pedig Krisztus teste vagytok, és egyenként tagjai” (1Kor 12,27).

Vagyis nemcsak közösségi együttlétről beszélünk, hanem olyan egységről, amelynek révén Krisztusban mindnyájan egy testet alkotunk (vö. A Katolikus Egyház katekizmusa 1329). Ezért is nevezzük az Eucharisztiát a közösségi részesedés szentségének: *koinónia/communio.* Az Eucharisztia hozza létre és alkotja a Krisztusban hívők közösségét, az Egyházat. Ilyen értelemben az Eucharisztiában részesülő közösség tagjai és azok erkölcsi magatartása (*martüria* és *diakonía*), a kenyértörés szertartása mint liturgikus étkezés *(leiturgía),* valamint maga a szentség, Krisztus szentséges Teste és Vére összefonódnak.

Sztankó Attila

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (103.)

Görögkatolikus templomainkban november 21-től énekeljük a karácsonyi katavásziát ünnepi előkészületként. Az idősebb korosztály még fejből tudja a nyolc versszakot, és öröm hallani, hogy olykor a fiatalság is milyen szépen bekapcsolódik az éneklésbe. Himnuszunk ihletője Nazinazi Szent Gergely (390) karácsonyi beszéde volt. Ámde nem szabad megfeledkezni az egyes versszakok alapját képező bibliai háttérről sem.

Az első versszak önmagáért beszél, így hirdetve meg a karácsony egyetemes örömét: „Krisztus születik, dicsőítsétek! Krisztus a mennyből jő, ünnepeljétek, Krisztus a földön, büszkélkedjetek! Énekeljetek az Úrnak, minden föld, és magasztaljátok őt, ó népek, mert ő megdicsőíttetett!”

A harmadik versszak teológiai megalapozást ad hozzá: „Az Atyától öröktől fogva született Fiúnak és az utóbbi időkben a Szűztől szeplőtelenül megtestesült Krisztus Istennek örvendezve kiáltsuk: Ki hatalmunkat fölemeléd, szent vagy te, mi Urunk!”

A következő versszak ismét a *Bibliát* idézi. Jesszének, vagyis Izájnak, Dávid király apjának törzséből született Mária, a Megváltó édesanyja. „Jessze törzséből fölsarjadt vessző s annak virága, Krisztus, a Szűztől születtél, a megárnyékolt dicséretes hegyből; ki eljöttél mint test nélküli Isten, hogy megtestesülj a Szeplőtelentől; dicsőség a te erődnek, Uram!” Az izajási jövendölést látjuk benne megvalósulni: „Vessző kél majd Izáj törzsökéből, hajtás sarjad gyökeréből” (Iz 11,1). De a dánieli prófécia is benne van: „a hegyről levált a kő anélkül, hogy valakinek a keze hozzáért volna” (Dán 2,45). Erről máskor is sokat énekelünk.

Szintén jövendölés (Iz 9,6; Mal 3,1) a Krisztus–angyal-párhuzam: „Ki a békesség Istene és az irgalmasság Atyja vagy, leküldted nekünk a nagy szövetség békeosztó angyalát, ki által az istenismeret világosságára megtaníttattunk. Azért éjjel virrasztva dicsőítünk téged, Emberszerető!”

Az Egyház ősidőktől fogva Jézus előképének tekinti Jónást, s énekünk ezt még tovább is fejleszti: „Jónást a tengeri szörny gyomra sértetlenül adta vissza, az Istenige a Szűz méhét is épségben megőrizte; mert aki nem volt alávetve a romlásnak, az saját szülőanyját is sértetlenül tartá meg.”

A tűzben el nem égő babiloni ifjak szintén az Úr Jézus előképei voltak, s énekünk hetedik és nyolcadik versszakában szintén Mária örök szüzességére utalnak: „A vallásosan nevelt ifjak a gonosz zsarnok parancsát megvetvén, a tüzes kemencétől sem rettentek vissza, hanem a lángok közt állva lelkesülten énekelték: Áldott vagy te, atyáinknak Istene!” – „A harmatozó kemence természetfölötti csodát ábrázolt elő, mert miként az nem hamvasztotta el a belévetett ifjakat, úgy meg nem égett a Szűz méhe sem az Istenség befogadott tüzétől. Azért énekelve kiáltsuk: Áldja az Urat minden teremtmény, és magasztalja őt mindörökké!”

Végül a kilencedik versszakkal elérkezünk a beteljesedéshez, a karácsony örömteli szemléléséhez: „Különös és dicsőséges titkot látok: mennyet és istállót, királyi széket és Szüzet, jászolt, melyben a befogadhatatlan Krisztus Isten nyugovék, kit énekekben magasztalunk.”

Ivancsó István

A HÉT SZENTJE

Canisius Szent Péter

Németalföldön, a későbbi Hollandia Nijmegen városában született, ahol édesapja volt a polgármester. Tanulmányait Kölnben végezte, diákként rendszeresen látogatta a karthauzi rend Szent Barbara-kolostorát, továbbá a devotio moderna, az egyház megújulását célul kitűző lelkiségi irányzatot követő egyházi köröket.

1543-ban belépett a jezsuita rendbe, 1546-ban szentelték pappá. Loyolai Szent Ignác döntésének megfelelően Rómába került, majd Bolognában teológus doktori címet szerzett. A jezsuita rendalapító német földre küldte misszióba, a reformáció hatására ugyanis a katolikus hit a német nyelvterületen eltűnőben volt. A fiatal jezsuitára bízott feladat, vagyis az, hogy a reformáció országaiban új életre keltse a katolikus vallást, szinte lehetetlennek tűnt.

Az Ingolstadti Egyetem docense, majd rektora lett. Később rövid időre Bécsbe került, ahol lelkipásztori szolgálatot végzett kórházakban és börtönökben. 1555-ben *Summa doctrinae christianae* címmel katekizmust írt válaszul Luther katekizmusára. Ez Péter haláláig kétszáz kiadást ért meg. Nevéhez fűződik a prágai jezsuita kollégium megalapítása. 1569-ig a új felső-német jezsuita rendtartomány elöljárója volt. A német nyelvterület országaiban a Jézus Társasága erős hálózatát alakította ki, elsősorban kollégiumok létrehozásával, amelyek a katolikus megújulás kiindulópontjaivá váltak.

Részt vett a híres wormsi gyűlésen, és nagy hatást keltve felszólalt a trentói zsinat befejező ülésén. Itt hangsúlyozta: a német hívek nagy része nem vétkes azért, mert a protestantizmusra tért át. Mindig szelíden és kedvesen szólt az emberekhez, soha nem használta az eretnek és eretnekség szavakat, ehelyett új tanokról és tanítókról beszélt. A katolikus egyház nehéz időszakában az egyház hitének megújítására törekedett. 1580-ban visszavonult, és a svájci Fribourgba ment, ahol a hithirdetésnek és az írásnak szentelte magát. Itt is halt meg.

Életének nagy részét kora legjelentősebb személyiségei mellett töltötte, hithirdetésével és írásai által is nagy hatást gyakorolt a hívek vallásos életére. Az Üdvözítő a béke, a szeretet és a kitartás hármas öltözetét adta neki, írta magáról. A Jézussal való mély és személyes barátság, amely személyiségének középpontja volt, a *Szentírás,* az Eucharisztia és az egyházatyák iránt érzett szeretetéből fakadt, amely szorosan összekapcsolódott küldetésével, vagyis az apostoli misszió folytatásával. Krisztus-központú lelkisége abból a mély meggyőződésből táplálkozott, hogy a tökéletességre vezető úton nem nyugodhat meg az a lélek, amely nem imádkozik nap mint nap. Nem fejlődik az a keresztény, aki nem vesz részt a vasárnapi szentmiséken, nem imádkozik napi rendszerességgel, és nincs személyes kapcsolata Istennel. Az élet minden napján időt kell találni Isten szavának meghallgatására és a vele való párbeszédre – hangsúlyozta XVI. Benedek pápa Canisius Szent Péterről szóló katekézisében.

L. K.

A hét liturgiája

A év

DECEMBER 18., ADVENT 4. VASÁRNAPJA (Auguszta, Graciella) – Iz 7,10–14 *(Íme, a szűz fogan.)* – Róm 1,1–7 *(Jézus Krisztus, aki Dávid nemzetségéből származott, az Isten Fia.)* – Mt 1,18–24 *(Jézus megszületik Máriától, aki jegyese Józsefnek, Dávid fiának.)* **– Zsolozsma:** IV. zsoltárhét **– Énekrend:** Ho 2 – ÉE 504, 413, Ho 5 – ÉE 19, Ho 12 – ÉE 506, Ho 11 – ÉE 6.

DECEMBER 19., HÉTFŐ (Viola, Orbán, Oros) – Bír 13,2–7.24–25a – Lk 1,5–25.

DECEMBER 20., KEDD (Teofil, Liberátusz) – Iz 7,10–14 – Lk 1,26–38.

DECEMBER 21., SZERDA (Kaníziusz Szent Péter, Petra, Tamás) – Én 2,8–14 vagy Szof 3,14–18a – Lk 1,39–45.

DECEMBER 22., CSÜTÖRTÖK (Zénó, Jutta, Xavéria) – 1Sám 1,24–28 – Lk 1,46–56**.**

DECEMBER 23., PÉNTEK (Kêty Szent János, Viktória) – Mal 3,1–4.23–24 – Lk 1,57–66.

DECEMBER 24., SZOMBAT (Ádám, Éva, Adél) – 2Sám 7,1–5.8b–12.14a.16 – Lk 1,67–79.

DECEMBER 25., – URUNK SZÜLETÉSE (KARÁCSONY) – FŐÜNNEP (Anasztázia, Karácson, Eugénia) – Vigilia mise: Iz 62,1–5 *(Az Úr örömét találta benned.)* – ApCsel 13,16–17.22–25 *(Jézus, a Megváltó, Dávid nemzetségéből származott.)* – Mt 1,1–25 vagy Mt 1,18–25 *(Maga az Isten jön el, hogy szabadulást hozzon nektek.)* – **Énekrend:** Ho 17 – ÉE 22, Ho 16 – ÉE 31, Ho 137 – ÉE 27, Ho 12 – ÉE 6. – Éjféli mise: Iz 9,1–3.5–6 *(Gyermek születik nekünk, így fogják hívni: Béke Fejedelme.)* – Tit 2,11–14 *(Megnyilvánult minden ember számára Isten üdvözítő kegyelme.)* – Lk 2,1–14 *(Ma megszületett Megváltótok.)* – **Énekrend:** Ho 25 – ÉE 514, 415, Ho 21 – ÉE 26, Ho 18 – ÉE 516, Ho 34 – ÉE 45 – Hajnali mise (Pásztorok miséje): Iz 62,11–12 *(Íme, eljön Szabadítód.)* – Tit 3,4–7 *(Irgalmassága szerint üdvözít minket az Isten)* – Lk 2,15–20 *(A pásztorok megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő Kisdedet.)* – **Énekrend:** Ho 32 – ÉE 44, 415, Ho 32 – ÉE 44, Ho 23 – ÉE 519, Ho 20 – ÉE 41 – Ünnepi mise: Iz 52,7–10 *(Meglátja a föld minden határa, hogy szabadítást szerez Istenünk.)* – Zsid 1,1–6 *(Isten az ő Fia által szólt hozzánk.)* – Jn 1,1–18 vagy Jn 1,1–5.9–14 *(Az Ige testté lett, és közöttünk lakott.)* **– Énekrend:** Ho 25 – ÉE 517, 415, Ho 21 – ÉE 26, Ho 18 – ÉE 516, Ho 34– ÉE 45.

Török Csaba

Elérkezett a béke fejedelme

Karácsony éjjelén, a szentmise megkezdése előtt szokás elénekelni a *Martyrologium Romanumnak* az ünnepre vonatkozó részletét. A szöveg a szentírási időrend és a profán történelemből ismert időszámítási rendszerek alapján határozza meg a születés dátumát. Az utolsó adatsor a hit megvallásába torkollik: „752 évvel Róma város alapítása után; Octavianus Augustus császár uralkodásának 42. évében, amikor a béke a földön helyreállt, az üdvtörténet hatodik korszakában (...) Jézus Krisztus (...) emberré lőn." A nagy történelmi korszakok háborúk és harcok által jellemzett keretet képeznek: birodalmak születnek s múlnak el, emelkednek fel, majd tűnnek a semmibe. Mindeközben pedig az ellenségeskedés ezernyi formája tizedeli emberi nemünket, véres diadalmenetté változtatva történeti zarándoklásunkat. Emelkedés és süllyedés *danse macabre*-ja ez, örvénylés, mely ritkán hagy pihenést, enged megállást, nyit teret a békesség akár csak másodpercig tartó megszületése előtt.

Ilyen a mi személyes létezésünk is: munkák és megküzdések, erőmegfeszítések és konfliktusok, teljesítmények és elmúlások, sikerek és kudarcok dialektikája űz előre minket. Az ünnepek, a ritmikus zakatolásból kilépő napok hoznak csak némi megnyugvást, ám azok nem tartanak soká. A karácsony előtti, év végi hajrá nemsokára átadja helyét a januári zsibbadtságnak, új nekiiramodásnak, téli fáradtságnak és az újabb s megint újabb megteendők tobzódásának.

Az Ige földre lépése kapcsán a martirológium hangsúlyozza: olyan pillanat volt ez, amikor a béke az egész mindenségben „helyreállt". Elérkezett a „Béke fejedelme" (Iz 9,5), születésének éjszakája pedig az univerzum, a történelem és az egyén megbékélésének ünnepévé lett. A Bölcsesség könyve szépen jövendöl, amikor ezt írja: „mialatt mély csend borult mindenre, s az éjjel sietős útja közepén tartott, mindenható igéd az égből, királyi trónodról, ott termett a pusztulásra szánt föld közepén mint egy zord harcos (18,14–15). A képben feszültség lakik: a föld pusztulásra van szánva – az Ige pedig zord harcosként jön el. A jóslat a rossz fölötti győzelmet paradox módon a háborús csatározás és a halál hasonlataival írja le (vv. 16–20). Ebből az archaikus látásmódból bontakozik ki az igazi örömhír: „imával kérlelt és engesztelő tömjénnel, szembeszállt a haraggal, véget vetett a csapásnak, és megmutatta, hogy ő a te szolgád! (v. 21). Ez a kettősség a világ képe, amelyben élünk. Erő és erőszak összeforr, a nagyság elnyomássá torzul, a győzelem a vesztes megalázásában, testi-lelki megsemmisítésében ül tort a harcterek fölött. Hasonló belső drámáról, az erőben hívő ember világában erőszak közepette megszülető ünnepről ír Pilinszky János *A fényességes angyal is* című versében, amelynek alcíme *Emlékezés egy világháborús karácsonyra*:

[...]

Aztán a roppant csöndön át
puhán és észrevétlen,
a hangtalan meginduló
és puha hóesésben,

akár a fényes pelyhek is
vigyázva földet értek,
a fényességes angyal is,
ő is a földre lépett.

Ahogy a hó belepi a fegyverek ütötte sebeket a föld színén, s gyengéd takarót borít az elesettek testeire, úgy érkezik el közénk az Isten, aki emberré lett. *Így teltek napjaink* címet viselő, Országh Lilinek ajánlott írásában Pilinszky egy ütközetről számol be: „És reggel úgy ébredünk a háborúra, mint magára a rendre, mintha a torkolattüzekkel az örök béke közeledne a világra." Fájdalmas beismerés, az emberiség tragikus önvallomása ez. Elhisszük, mert elhiteti velünk a világ, hogy a háború hozza el a békét, a harc a megnyugvást, az erő(szak) uralma azt a rendet, amelyben úgy élhetünk, abban a szent békében, amelyre vágyunk.

Ez a logika fényesen megmutatja, mennyire megrontott minket az ősbűn: az akarat, hogy istenek legyünk. Önmagunkban és önmagunkért fennálló létek leszünk, amelyek – mivel istenek – önmagukat minden más fölött valónak élik meg, s akik a másik emberben csupán önnön létezésük eszközét, felemelkedésük (vagy menekülésük) útját látják. Így érzett egykor Ádám is, amikor a bűnbeesés után szívesen feláldozta volna Évát saját szabadulásáért – az asszonyt, aki keserű szavakat hall Istentől, az igazi Istentől, vágyról és uralkodásról, a szerető kötődés csodájáról, amely a vétkes kezében a leigázás, birtoklás és kizsákmányolás módjává képes silányodni.

Az angyal énekel,
Tekints az égre fel:
Napvilágos lett az éj,
Meghasadt az ég,
És a második Személy
Most a földre lép.
Mézet ont az ég!

A megtestesülésben erő lakozik, amely nem züllik erőszakká. Az eget széjjeltépi, a szívet összeforrasztja. A ránk boruló sötétségre elhozza a hajnalhasadást, „hogy fényt hozzon azoknak, akik sötétségben és a halál árnyékában ülnek, s hogy lépteinket a békesség útjára igazítsa" (Lk 1,79).

Ez a béke egyetlen logikája: a gyöngeségben nyilvánvalóvá váló erő (vö. 2Kor 12,9). A minden ellenfelét legyőző Octavianus Augustus uralkodásának 42. évében született Krisztus végül engedi, hogy őt magát győzzék le. Ő a „zord harcos", aki nem békét, hanem kardot jött hozni (ld. Mt 10,34). Ez azonban nem a háborúk kardja, hanem a Szóé, amely „eleven és hatékony, áthatóbb minden kétélű kardnál, behatol és szétválasztja a lelket és a szellemet, az ízeket és a velőket, s megítéli a szív gondolatait és szándékait" (Zsid 4,12). Ez az a béke, Isten békéje, amely „meghalad minden értelmet, megőrzi szíveteket és elméteket Krisztus Jézusban" (Fil 4,7). Ez a jóakaratú emberek békéje, amelyet Isten angyala meghirdet a szent éjszakának, a világnak (ld. Lk 2,14).

Az Ige megtestesülésének karácsonyi misztériuma a legmélyebben és megkerülhetetlenül kötelez minket, a Születés hitében járó embereket, hogy minden erőnkkel fáradozzunk a nagy ígéret beteljesülésén, amikor a népek „kardjaikat ekevasakká kovácsolják, és lándzsáikat szőlőmetsző késekké. Nemzet nemzet ellen kardot nem emel, és nem tanulnak többé hadviselést. Jákob háza, jöjjetek, járjunk az Úr világosságában! (Iz 2,4–5). Krisztusi önazonosságunk fokmérője és hitelesítő jegye az a személyes döntés, amellyel – a betlehemi Kisdedet követve – kompromisszum nélkül a béke útjára lépünk.

P. Kozma Imre OH

Karácsony a megváltásba vetett hitünk ébresztője

Joggal zeng karácsonykor az ének: „Az Ige megtestesült Názáretben". Jézusban Isten örök Igéje jelent meg közöttünk emberi testet öltve. Azzal, hogy az Ige emberré lett, világunk Isten világa, időnk az Örökkévaló ideje, történelmünk a változatlan Isten történelme lett.

Az Ige megtestesülésével Isten magára vette a világot, személyes egységbe lépett vele, az egész teremtett világ pedig belenőtt Istenbe anélkül, hogy Istenné válna.

Ez, mint az első karácsonykor, most is észrevétlenül válik a történelem rejtett értelmévé. Nem rendszerváltozást hoz, hanem az ember lassú, belső átalakulását.

Jézus programja azt célozza, hogy az ember kezébe kerüljön a világ kormányzása, s ehhez legyen ereje és felelősségtudata is. Ez az ember, nem Isten koporsójára állítja a trónját, hanem Krisztus Evangéliumára.

Ebből következik a történelem helyes értelmezése. Az idő nem örök körforgás, amint az antik világ képzelte, nem örök visszatérés, Nietzsche szavaival élve, nem kaleidoszkóp, amelyben ugyanazok az elvek variálódnak. A történelemnek iránya van.

Számunkra nincs „tiszta jelen idő", mert minden pillanatnak egyformán vonatkozása van a múlttal, mivel Jézus a kezdet, az Alfa, és a jövendővel, mivel Jézus a vég, az Omega. A történelmi idő a múlt terhét hordozza, és a jövő vonzása alatt áll. A történelmi ma szervesen épül bele a kezdetbe és a végbe: Arccal a teljesség felé élünk, s alapállásunk a remény!

Korunk a fölfelé irányuló transzcendencia helyébe az előre mutató transzcendenciát állította, s szinte a végtelenbe tágította a horizontális jövőt. Az embert úgy állítja be, mint aki szakadatlanul képes fölülmúlni önmagát, és a társadalmi tettet mint a jobb és igazságosabb világ határtalan megvalósítását. Ez a szemlélet nem reális. A történelem nemcsak haladás, hanem visszaesés is, nemcsak építés, hanem rombolás is (háború), nemcsak szocializálódás, hanem erőszak is (terrorizmus). A fejlődéssel nemcsak a jó, hanem a rossz akusztikája is növekszik, mint búzában a konkoly. Akik ezt szenvedik, azok föladják a reményt, és rezignációba menekülnek.

A keresztény remény vallja s mutatja, hogy nemcsak az előremutató transzcendencia motivál, hanem a fölfelé mutató transzcendencia is. Föladatunk nemcsak reménykedni, hanem belekapaszkodni a világ fejlődésének tengelyébe, és nem engedni, hogy az ember eltérüljön végső céljától. Biztosítani kell a fölfelé tartó mozgást is, hogy Isten legyen a végső cél, és ne a bálvány: Pénz, Élvezet, Hatalom, hogy a szellem uralja az anyagot, s ne megfordítva, hogy a civilizáció ne szakadjon el a kultúrától, hogy ne az ember legyen a végső fórum, hanem az Isten.

Mindez nagyon is konkrét, nagyon is evilági program. A megváltásba vetett hitünk, nem megváltás a világtól, hanem megváltás a világgal.

Hinni a jövőben, ez számunkra: hinni Jézus Krisztusban!

Sok nevet adtak már korunknak. Talán legjobban illik rá: a válságok kora!

A politikai és gazdasági válság együtt halad a művészet és a gondolkodás válságával. Már jó ideje farkasszemet nézünk saját arcunkkal, és nem ismerjük fel önmagunkat. Vajon ki tudja meglátni könnyei mögött a reményt, és ki képes meghallani a dalnak mondott „ordítás" mögött a kétségbeesést?

Miután megtaníttatták velünk, hogy szabadság valójában nincsen, s ezt el is hittük, most felelőtlenül szabadítjuk fel magunkat minden érték, hagyomány és erkölcs alól. Valamennyi társadalmi, vallási és logikai korlátot elsöpörtünk, csupán azért, mert a múltból származik.

A válság sohasem a valóságokban van, hanem a valóságtól való elszakadásban. A céltalan élet erkölcsi válságba, az értelmetlen élet pedig neurózisba vezet. Csakhogy az embernek nem csupán tettei vannak, hanem magatartása is. A magatartás pedig mértéket tételez fel. Kell, hogy legyenek mértékeink, legyen hitünk, filozófiánk, világnézetünk, de nem maga-csinálta elmélet, törékeny gondolatkonstrukció, hanem a valóságok világából való.

Megköszöntük-e már, hogy nekünk van ilyen végső elvünk, amire minden visszavezethető?! Ez az Atya akarata, Aki szeret minket!

Szegény kortársaink egymásnak ellentmondó örökségekből élnek, innét a válság!

Jézus nemcsak eszményeit hagyta itt, nemcsak inspirál, lelkesít és eligazít, az Ige ma is megtestesül: ember az emberek között, mai ember a mai emberek között.

Jézus bennünk akar élni és általunk akar élni, hogy a teremtő Isten gondolata érvényesüljön a teremtés emberi folytatásában, hogy a megváltó Isten irgalma érvényesüljön az ember zsákutcáiban, és a megszentelő Isten kegyelme érvényesüljön ott, ahol képességeink véget érnek, de vágyaink nem. Isten akarata dolgozik a fizikában, a kémiában, a biológiában, asztronómiában, meteorológiában, Isten akarata dolgozik a történelemben is, de itt kizárólag miáltalunk. Isten akarata itt is érvényesül, de nem nélkülünk.

Programunk páratlan: az Atya akaratát belevinni a világba, a Fiú szeretetét a társadalomba, a Szentlélek ajándékait az intézményekbe, hogy a hatalom az igazságot szolgálja, hogy az igazságot túlszárnyalja a szeretet, és hogy a megtorlás helyébe a megbocsájtás lépjen.

2022 karácsonyán Jézus ajándékával árasszuk el a világot, győzzük le a háborút:

Viszonozzuk a rosszat jóval!

Ádám Miklós

A boldogság iránti vágyunk és a megtestesülés

Amikor minden várakozás betelt, és minden lehetőség. Sokszor hívjuk meg ezt a gondolatot, de valójában ritkán adatik meg az életben, hogy tényleg minden lehetőség. Hiába mondjuk ezt egy ballagáskor, mert közben pontosan tudjuk, hogy az elért pontszámok azt a bizonyos „mindent” már elég komolyan behatárolták. Hiába mondjuk el egy házasságkötéskor, hogy bizony, most vége a várakozásnak, most kezdődik a megvalósítás, ez itt most nem egy célvonal, hanem rajtvonal is, mert közben a házasok életét már jó előre meghatározza kismillió tényező. Milyen családból származnak, hogyan élik a hitüket, hogyan ünnepelt a családjuk, hogyan tekintenek a pénzre, ez mind ott van a csomagban. Bármennyire úgy tűnik is, voltaképpen csak ritkán igaz, hogy minden várakozás betelt, és hogy minden lehetőség nyitva áll előttünk.

Véleményem szerint az egyetlen alkalom, amikor ezt a gondolatot az emberi élet oldaláról a legteljesebben, valóságosan át tudjuk érezni: egy gyermek születése. És persze, sok szempontból determinált az ő élete is, s ha esetleg valamilyen testi vagy szellemi hibával születik, az súlyos krízis a szülők számára. De pontosan azért, mert azt érezzük, hogy ez nem igazságos. Ha senki másnak, legalább annak az új életnek, a születő ártatlanságnak járna az esély. Járna az, hogy minden ajtó nyitva álljon előtte. Hadd legyen ő az új remény, aki még lehet az, aki már senki más nem.

Mert az életben újabb és újabb ajtókat zárunk be. Nem, én sem leszek már profi kosárlabdázó az amerikai profi kosárlabdaligában. Az a vonat elment. És nem, nem lesznek már jobbak a térdeim sem. És nem, nem tudom utólag kijavítani a gimnáziumi érdemjegyeimet, nem lesz már feleségem a lány, akibe tizennégy évesen szerelmes voltam, és nem leszek Grammy-díjas citerazenész sem. Én nem.

De az újszülött gyermek, az más. Előtte még nyitva áll az összes ajtó, ami előttem már bezárult. Ő még arra megy, amerre akar. Belőle még akármi lehet. És ezért a kicsi gyermek a világ megújulásának legerősebb szimbóluma. Ahogyan a kis herceg fogalmaz: „én ott leszek az egyik csillagon, úgyhogy akárhányszor felnézel az égre, minden csillagról én nézek majd vissza”. Egyetlen kicsi gyermekben ott az egész világ minden reménye.

De mi az ígéret? Ha én lennék Jézus, én kezdeném meg nyilvános működésemet, mi lenne az a szó, mi lenne az a mondat, amivel indítanék? Ahogy egy prédikáció, úgy egy életküldetés esetében is fontos, hogy mi a legelső mondat, a legelső szó. Jézus pedig, miközben rengeteg dolog közül választhatna, foglalkozhatna a pillanatnyi gazdasági, politikai vagy éppen a társadalmi berendezkedéssel, nem éri be a felszínes megoldásokkal, és azt az egyetlen szót választja, ami kivétel nélkül mindenkinek a lelkében hullámokat vet: „Boldogok.”

Az ígéret erről szól. Ez Isten eredeti elképzelése. Azért teremti meg a világot, mert a Szentháromság belső szeretetközössége olyan túlcsorduló öröm, ami miatt Isten akarja, hogy legyen még valami, legyenek még valakik, akikkel megosztja ezt. És fontos, hogy Isten ebből a későbbiek során sem enged. Ragaszkodik az eredeti célhoz.

Persze a várakozás hosszú és gyakran elég eseménytelen. Az izraeliták várakozása is időnként nagy lángon ég, máskor éppen csak pislákol. A szír-efraimita fenyegetés idején annyira erős, hogy Izajás rövid időn belül három jövendölést is megfogalmaz a messiás eljövetelére vonatkozóan. Jeremiás idejében a képlet nagyjából úgy fest, hogy vagy záros határidőn belül eljön a messiás, vagy már nem lesz nép, akikhez megérkezhetne. Vagyis amikor szorul a hurok, a várakozás is erősebb. Amikor viszont békés időkben végeredményben nincs oka panaszkodni az izraelitának, olyankor a várakozás is jelentősen alábbhagy. Várakozás. De mire is?

„Alku. Ha szent is, alku” – mondja Szabó Lőrinc a *Semmiért egészen* című versben. Én így tekintek a boldogság iránti vágyunk és a hétköznapi életre alkalmazott reményeink között megkötött paktumra. Talán szükséges a túlélésünkhöz, mégsem szeretem, hogy megkötjük ezt az alkut. Sokszor hasonló hozzáállással találkozom a hitünkkel kapcsolatban is. Az „Isten tanítani akar” olyan jolly joker, amit minden olyan helyzetre rá lehet húzni, amikor máskülönben csalódnunk kellene benne. De én ezt nem akarom. Ez a hozzáállás elfeledteti velünk a reményt, és elfeledteti Isten ígéreteit.

Én csak ember vagyok. De ha szeretem a másikat, örömet akarok szerezni neki. Vágyom számára azt, aminek örül, akarom neki azokat a dolgokat, amiket szeretne. Igen, ezek között sok olyan is lehet, amire semmi szüksége vagy amiből semmi haszna. Illetve annyi a haszna, hogy örül neki. Ha Isten szeret engem, akkor nem tanítani akar szünet nélkül. Ha szeret engem, fontos neki, amire vágyom. Akkor nem azt nézi megszakítás nélkül, hogy mi hasznos nekem, hanem hogy minek örülök. Ha tényleg szeret, igenis legyen fontos neki, ami nekem fontos.

És én nem akarok alkudozni. Én inkább csalódni akarok, de nem akarom feladni az elképzelésemet arról, hogy milyen az, amikor boldog vagyok. Nem akarom félig sikerült örömökre ráfogni, hogy „igazából ez a boldogság”. Vágyom arra az örömre, ami a Szentháromság öröme. Vágyom arra, hogy gyümölcsöskert legyen a Libanon, hogy a Jordán partján a fák évente négyszer teremjenek, hogy a fák lombja alatt öregek üldögéljenek, hogy a Sion hegyéhez zarándokoljanak a népek, és ekevasat kovácsoljanak a kardjaikból. Nem fogadom el a magyarázatot, hogy én ezt értsem képletesen. Ha Istennek úgy tetszik, majd alkudozik ő a saját ígéreteivel. De én nem. Én csak hiszek neki. Erre vágyom. A boldogságra vágyom. Ami ennél kevesebb, annak őszinte örömmel örülök, de végül kimondom, hogy „nem, ez sem az”.

Így érkezünk el az angyali üdvözletig. Mária és Gábriel pontosan értik, hogy a szavak a gyermekről csakis egyet jelenthetnek. Hogy Isten felmagasztalja a kicsinyeket, az éhezőket minden jóval betölti, hogy gondjába veszi gyermekét, Izraelt, és végre megemlékezik irgalmáról, amit megígért. Ez a gyermek, ez a születő ártatlanság azt jelenti, hogy az ígéret betelt, mostantól minden lehetőség. Hogy ez mennyire biztos? Mária a méltán híres *Magnificatot* múlt időben imádkozza...

Kocsis Imre

Akinek különös hálával és tisztelettel kell adóznunk

Szent József üdvtörténeti szerepe Máté evangéliuma szerint

Szent Máté evangéliumát, s azon belül a gyermekségtörténetet találjuk az *Újszövetségi Szentírás* legelején. Nyilvánvaló, hogy ebben a két fejezetet kitevő szövegrészben nem Jézus gyermekkorának részletező bemutatását olvashatjuk. Az evangélista csak néhány mozzanatot elevenít fel, ám ezek kiválasztása nagyon tudatosan történt, mert általuk Jézus kiléte, származása és küldetése tárul fel, s így Krisztus titkához kerülünk közelebb.

A származást illetően már az evangélium első mondata fontos iránymutatást nyújt: „Jézus Krisztusnak, Dávid fiának, Ábrahám fiának nemzetségtáblája.” Ez a mondat Ábrahám fiaként és Dávid fiaként állítja elénk Jézust. Ezáltal nemcsak az ószövetségi választott néphez, illetve egy tekintélyes zsidó törzshöz tartozás kap hangsúlyt, hanem éppúgy kifejezésre jut: ami Ábrahámmal elkezdődött, és Dávid királyságában kibontakozott, az Jézus által jut teljességre. Érdemes megfontolni, hogy mind Ábrahám, mind Dávid ígéretet kapott Istentől. „Benned nyer áldást a föld minden nemzetsége” (Ter 12,3) – mondta az Úr Ábrahám ősatyának, Dávidot pedig arról biztosította, hogy háza és királysága mindörökké fennmarad (2Sám 7,14–16). Azt, hogy ezek az ígéretek Jézus által teljesednek be, *Máté evangéliumának* első mondata csak sejteti, a folytatás viszont egyre nyilvánvalóbbá teszi. A bevezető mondatot a nemzetségtábla követi, amelyben Jézus ősei nyernek felsorolást, mégpedig három ciklusban (Ábrahámtól Dávidig, Dávidtól a babiloni fogságig, valamint a babiloni fogságtól Krisztusig), s mindegyik ciklus tizennégy nemzedékből áll. Mivel a héber betűk számértéke szerint a Dávid név tizennégyet tesz ki, e sajátos rendszer is arra utal, hogy a Dávidnak adott ígéret Jézusban válik valóra: ő a Messiás, akinek uralma nem ér véget. Feltűnő, hogy a felsorolásban a férfiak mellett négy asszony is említést nyer: Támár, Ráháb, Rút és Urijás felesége. Mindegyikük pogány, azaz nem zsidó származású. A nemzetségtáblában való jelenlétük azt tudatosítja, hogy az isteni üdvösségterv megvalósulásában már az ószövetség idején is közreműködtek olyan személyek, akik nem a választott néphez tartoztak. A pogány származású ősökre való hivatkozás rejtetten jelzi, hogy a Messiás Jézus küldetése sem korlátozódik majd a zsidó népre. Ez a szempont az evangélium második fejezetében válik nyilvánvalóvá, hiszen a napkeletről érkezett bölcsek, akik a „zsidók újszülött királyát” (2,2) keresik, éppen a pogány népek képviselői.

A Máté-féle gyermekségtörténet sajátos vonása, hogy Jézuson kívül legtöbbször Szent Józsefre történik benne hivatkozás. A nemzetségtáblában is József neve olvasható Jézus előtt. Igaz, ez esetben nem a természetes leszármazást jelző „nemzette” ige szerepel, hanem az alábbi mondat: „Ő férje volt Máriának, akitől született Jézus, akit Krisztusnak neveznek” (1,16). József tehát nem természetes apja Jézusnak, mégis a Dávidtól való származtatás rajta keresztül történik. Ennek indokát a nemzetségtáblát követő elbeszélés tárja fel: az Úr angyala közli Józseffel, hogy jegyesének, Máriának áldott állapota nem a hűtlenség bizonyítéka, hanem a Szentlélek titokzatos teremtő tevékenységének eredménye. A csodálatos fogantatás annak a jele, hogy a gyermek egyedülálló kapcsolatban áll Istennel, sőt benne, akinek neve Emmánuel (1,23), maga az Isten van jelen az emberek között.

Az angyal szavai ugyanakkor megbízatást is tartalmaznak: Józsefnek kell majd nevet adnia a gyermeknek (1,21), ami az adoptációval, azaz a családba való befogadással egyenlő. József ezáltal Jézus jog szerinti apjává, s egyúttal a Dávidtól való leszármazás garantálójává válik. Az angyal üzenete persze nem csak jogi szempontból fontos, hiszen általa maga Isten rendeli Józsefet a gyermek Jézus földi apjává. A mennyei Atya a megtestesült Fiát Szent József apai felügyeletére bízza. Ez a felügyelet a mátéi gyermekségtörténet összefüggésében főleg a gyermek védelmét és oltalmát jelenti. Amikor Heródes király Jézus életének kioltására törekszik, az Úr angyala Józsefet szólítja fel arra, hogy a rábízottakkal együtt meneküljön Egyiptomba. Majd a veszély elmúltával szintén József kap felszólítást arra, hogy térjenek vissza a Szentföldre.

Érdemes azt is megfigyelni, hogy az Úrtól kapott üzenetekre József mindig készséges engedelmességgel válaszol. Az evangélista egyetlen szavát sem közli, ám annál nagyobb hangsúlyt helyez a cselekvésre. József úgy tesz, ahogy az angyal parancsolta: elbocsátás helyett magához veszi jegyesét, Máriát (1,24); a gyermek Jézus védelme érdekében Egyiptomba menekül (2,14), majd onnan visszatérve biztonságos helyen, a galileai Názáretben telepszik le (2,22–23). József nem ingadozik, nem kérdez, nem kíván külön jelet, hanem kész rábízni magát Isten gondviselésére, s így lesz alkalmas arra, hogy a gyermek Jézus földi gondviselője legyen. Joggal írhatta Sienai Szent Bernardin: „Ha tehát az egész szent Egyház adósa Szűz Máriának azért, mert általa kapta Krisztust, akkor Szűz Mária után bizonnyal Józsefnek is különös hálával és tisztelettel kell adóznia.”

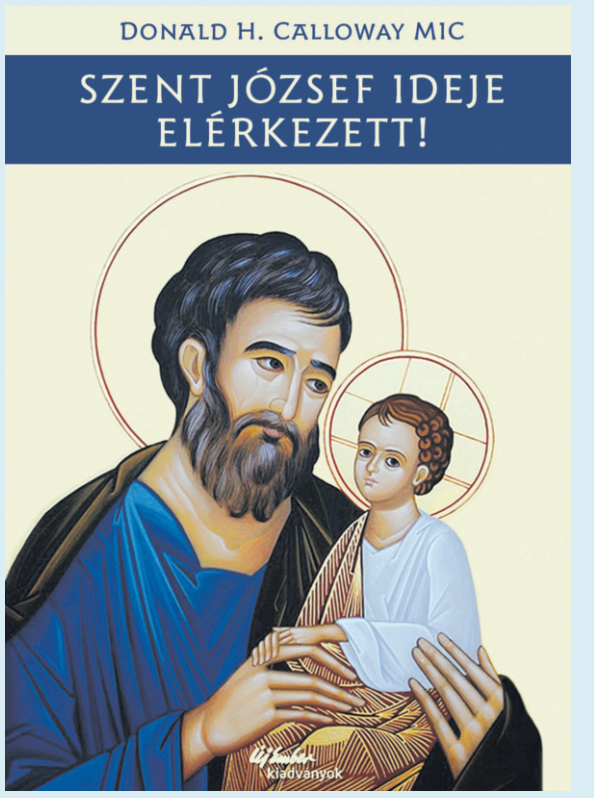

A kötetünk megvásárolható az Új Ember könyvesboltban
(Budapest V., Ferenciek tere 7–8.)
és a bolt.ujember.hu webboltban

Valljuk meg hitünket szégyen nélkül!

Benvin Sebastian Madassery az indiai karácsonyokról

Fotó: Merényi Zita

Gyermekkori karácsonyaink mindig édes emlékeket idéznek fel bennünk. Benvin Sebastian Madassery verbita szerzetes, a Pápai Missziós Művek magyarországi igazgatója szívesen mesélt az indiai karácsonyokról, melyeket gyerekként és szeminaristaként élt meg. Számunkra kuriózum mindaz, amit elmondott. Megkérdeztük arról is, hogyan látja, mi, európaiak miként tudnánk valóban találkozni az ünnepben a Kisdeddel.

A karácsonyt és az azt megelőző időszakot gyermekként mindig különleges élményként élte meg Sebastian atya. Roráte-mise nem volt náluk, hiszen Keralában, ahol felnőtt, egész évben, minden egyes napon reggel hatkor misére mennek a katolikusok. „A szüleim már fél hatkor ott ültek a templomban, imádkozták a rózsafüzért, és szentségimádás is volt. A falumban a gyerekek is templomba mentek tanítás előtt. Szír-malabár katolikusként nőttem fel. Szent Tamás-keresztényeknek is hívnak bennünket, mert tőle kaptuk a krisztusi tanítást. Nagyon élő és erős, szilárd ez az egyház. Elismerjük a pápát, de saját kardinálisunk van. Beleolvadtunk a Római Katolikus Egyházba, de a rítus ma is más.”

Sebastian atya azt is elmondja, hogy advent kezdetén az időjárás hidegre fordul Kerala államban. Ez napközben 25-30 fokot jelent, reggelente 22-25 fokot. Adventben mindenki elvégzi a szentgyónását, és a család közös döntés alapján lemond valamiről. Például nem esznek húst ebben az időszakban, ugyanúgy, mint nagyböjtben. Az adventi időben – ahogy egyébként az év minden más napján is – a katolikus családokban este fél nyolc körül összegyűlnek a családtagok, és együtt imádkoznak körülbelül egy órát. Elmondanak néhány tized rózsafüzért, imádkoznak Jézus Szent Szívéhez és a meghalt lelkek üdvéért, elmondják a litániát, *Bibliát* olvasnak és énekelnek. „A húsz év alatt, mióta itt vagyok, csak egyetlenegyszer láttam egy családot este együtt imádkozni, Székelyszentkirályon, Erdélyben. Rózsafüzért mondtak, énekeltek, és ez visszaidézte a gyerekkori élményeimet. Ha otthon vagyok, én is a szüleimmel és a bátyámékkal imádkozom. Édesapám leültet, azt mondja, gyere, fiam.”

Sebastian atya szeme mosolyra vált, amikor kiskori adventi élményeit idézi fel. „Gyalog jártam iskolába, két kilométer volt az út oda, kettő vissza. Ahogy mentünk, néztük, melyik házban készül már a jászol. Minden családban építenek egyet a gyerekek a házuk udvarán, ez az ő feladatuk. Lépésről lépésre készítik, mindig hozzátesznek valamit, mint amikor egy madár fészket rak. Nagy volt az izgalom, miből és hogyan építsük a nagy jászolt, ami némelyik udvarban akkora volt, mint egy szoba. Hagymákat, magokat ültettünk: a kókusz héjába földet tettünk, s abba vöröshagymát, búza-, rizs- és mustármagot vetettünk, amik másfél-két hét alatt szépen kikeltek és meg is nőttek. Letettük őket a földre, hogy úgy nézzen ki a jászol környéke, mint Jézus korában a szántóföld. (Erről a Luca-napi népszokás jut eszembe, milyen érdekes a hasonlóság – *V. E.*) Még hegyeket, vízesést is csináltunk, és utakat építettünk, amelyeken a királyok jönnek majd Betlehem felé. Aztán állatszobrokat helyeztünk el, bárányokat, marhákat. Ezeket vásároltuk, nem mi készítettük.”

A jászolépítés erősíti a karácsonyra készülés tudatát. Sebastian atya ugyanakkor hangsúlyozza, fontos, hogy a fizikai készülődés ne távolítson el a lelki készülettől. Ezért kezdték a napot a gyerekek a templomban, és mindig tanítás után építgették tovább a jászolt. 23-án vagy 24-én már minden udvaron készen állt a betlehem, amelybe szenteste délutánján, három-négy óra körül elhelyezték a szobrokat, és az építményt lufival, égősorokkal díszítették. A legfontosabb a (számunkra elképzelhetetlennek tűnő és szilveszterhez kötődő) petárdázás volt, ami már 23-án elkezdődött. „Keralában nincs olyan tilalom, mint itt. Minden háznál nagy tűzijáték van szenteste!”

Hogy megértsük az ünneplést, Sebastian atya elmagyarázza: Indiában egy-egy adott plébániához tartozók nem mennek máshova szentmisére, a saját plébániájukon keresztelkednek, ott lesznek elsőáldozók, ott veszik fel a szentségeket. „A területi plébániánk körülbelül négyszáz családból áll, mindenki jár misére, senki nem marad otthon. Ez a négyszáz család kisebb, 15-20 családból álló egységekre van osztva, és mindegyiknek van egy vezetője. A vezetők szenteste este hét órakor elmennek a plébániára a tanácstagokkal. Mindegyikük kap a templomtól egy kis jászolt, amit a plébános megáld, s amit ezután a vezetők elvisznek a hozzájuk tartozó családokhoz. Házról házra járnak, s eközben mindenki énekel és petárdázik. Így hirdetik, hogy megszületett Jézus. Valamennyi katolikus otthonban van házi oltár, a vezetők odahelyezik a plébános által megáldott jászlat, aztán együtt imádkoznak az egész családdal, és pénzadományt gyűjtenek a templomnak. Másfél-két óra alatt végigjárják a családokat, minden plébániai egység vezetői ezt teszik, így mind a négyszáz otthonba eljutnak.”

Szenteste nincs nagy ünnepi vacsora, inkább a lelki dolgokra figyelnek az emberek. „A királyok királya megszületett Betlehemben, de nem palotában, hanem egy jászolban” – ilyesmiket énekelnek, sőt még táncolnak is. Körmenetben vonulnak az éjféli misére, a kicsi gyerekeket is magukkal viszik. Először otthon, magában ünnepel a család, aztán mindenki együtt a templomban, ami csak úgy zeng az énektől. „Érdemes megnézi, milyen buli van ott. Egész éjjel virrasztanak az emberek, csak hajnalban alszanak kicsit. A mise másfélkét órát tart, aztán következik a születési körmenet és különböző programok. Egy fa például fel van díszítve szépen becsomagolt, számozott ajándékokkal. A számokat pénzért kihúzzák, így kaphatják meg az emberek az ajándékokat. Az összegyűlt pénzt pedig jótékonykodásra fordítják.”

Annak ellenére, hogy ilyen hosszú az éjféli mise és az azt követő ünnepség, még 25-én délelőtt is elmennek misére a hívek, azután jön össze a család. „A húgom és a nővérem ilyenkor eljönnek a szüleinkhez ebédelni, aztán átmennek egymáshoz a nap folyamán.”

Az ünnepre hagyományos karácsonyi ételeket készítenek, Sebastian atya azt is elmondja, miket. „A legtöbb ételbe kókuszt és kókusztejet teszünk. Egy óriási edénybe felvágva beletesszük a hatalmas kókuszpálma-leveleket. Rizsből, kókusztejből és nádcukorból készített masszát töltünk a kókuszdió héjába, és az edényben levő kókuszlevelekre helyezzük azokat. A levelek nem engedik lesüllyedni a töltött kókuszokat, így csak a gőz éri őket. Annyira finom ez az étel! A Bonum tévében volt egy karácsonyi főzős műsor, készítettem egy cérnametéltszerű tésztafélét, ami rizsporból van. Ebbe is teszünk kókuszt és nádcukrot. Indiában a banán nem olyan, mint az itteni, hanem hatalmas, azt is felhasználjuk.” (Főzőbanán lehet, néha itthon is látni ilyet.) Karácsonykor ott is bőség van, az ebéd igazi lakoma, mindenféle húsételeket készítenek: csirkét, marhát, sertést, halat és hozzá sok-sok zöldséget. Minden család vásárol egy különleges tortát is, amit karácsonyi cake-nek hívnak, datolya, papaya van a tésztában. Kicsit olyasmi lehet, mint nálunk a püspökkenyér.

Vajon Indiában is hozzátartozik a karácsonyhoz a nálunk elmaradhatatlan karácsonyfa és az ajándékozás? Sebastian atya fényképeket mutat, amiken az látszik, hogy a házakban, az udvarokon és a templom környékén minden tele van aggatva világító betlehemi csillagokkal, égősorokkal, lufikkal, díszekkel. Karácsonyfa azonban sehol nincs a képeken. „Gyerekkoromban mi a kókuszpálmát, a szerecsendiófát díszítettük fel. Nem bántjuk az élő fákat. Európában azért kell hogy bent legyen a karácsonyfa a szobában, mert alatta helyezik el az ajándékokat. A mi kultúránkban karácsonykor nincs ajándékozás, legalábbis gyerekkoromban nem volt. Az az ajándék, hogy megszületett Krisztus. A karácsonyi ajándékozás inkább marketingfogás, nem tartozik hozzá a keresztény kultúrához. A családomban most sincs szokásban.” 26-án aztán már nincs különösebb ünneplés Indiában, de az iskolában tanítási szünet van. „Ilyenkor általában összeszedtük azokat a petárdákat, amik előző nap nem robbantak fel, és azokkal játszottunk” – mondja Sebastian atya nevetve.

Indiában kisebbségben vannak a katolikusok. Vajon békében ünnepelhetnek? Vagy ott is megkeseríti az életet a kereszténységüldözés? „Gyerekkoromban természetes volt, hogy megünnepelhetjük a karácsonyt, senki nem akadályozott minket ebben. Ma már azonban nehéz. Vannak államok, ahol az ünnepléseket megzavarják, megtiltják a szélsőséges hindu fundamentalisták. Bemennek a templomokba, és kizavarják az embereket. Remélem, nem válik túl veszélyessé ez a fenyegetés, és nem jutnak odáig, hogy megöljenek papokat vagy híveket. Keralában, ahol éltem, ma is béke van az ünnepek alatt, ott nincsenek zavargások. A keresztények kemények, nem engedik, hogy beleszóljanak a hitgyakorlatukba.”

Tizenhét évesen Sebastian atya belépett a szemináriumba. „Onnantól kezdve más lett a karácsony, nem mehettünk haza, együtt ünnepeltünk a kispapokkal és az elöljárókkal. A szemináriumban is építettünk jászolt, ötletesen modernizáltuk. Advent elején felírtuk a neveket cédulákra, mindenki húzott egyet, de titokban tartottuk egymás előtt, hogy kit húztunk. Imádkoztunk érte, különböző szívességeket tettünk neki, de úgy, hogy ne tudja meg. 24-én este aztán összegyűltünk, elmondtuk, hogy kiért imádkoztunk, és megleptük az illetőt egy kis ajándékkal, ő pedig egy szép gesztussal megköszönte az érte mondott imákat. A családban ilyen szokás nem volt, pedig jó lett volna, ha ott is imádkozunk egymásért, és így készülünk az ünnepre.”

Sebastian atyát 2003 májusában szentelték pappá, s addigra megkapta a kinevezését, kérésének megfelelően Magyarországra. A vízumra azonban több hónapot kellett várnia, így csak októberben érkezett meg hozzánk. Indiából ő volt nálunk az első férfi misszionárius, most már majdnem húsz éve itt él. Nem tudom megállni, megkérdezem tőle, hogyan lát minket, magyarokat ő, aki egy teljesen más kultúrából érkezett. S vajon szerinte hogyan tudnánk mélyebben megélni a karácsonyt. Az indiai misszionárius halkan, elgondolkodva válaszol. „Nehéz megértenem, hogy mi zajlik Európában a vallás terén. Azok, akikről korábban azt gondoltam, hogy jó hitbeli emberek, egyik napról a másikra fordulatot vesznek, és olyasmit tesznek, aminek egyáltalán nincs köze ahhoz, amit vallunk. Úgy érzem, hiányzik a mélység, egy bizonyos határt nem tud áttörni a hit.”

Sebastian atya különbséget tesz a vallásos emberek és azok között, akik magukévá tették a lelkiséget. Úgy látja, Európában a katolikusok nagy része inkább vallásosnak mondható. Betartják a törvényt, de megelégszenek azzal, hogy templomba járnak, gyónnak, áldoznak. „Nem jellemző rájuk, hogy bármi történik is, se jobbra, se balra nem hajlanak, mert egy a cél. Ha valaki tényleg fejlődni akar lelkileg, annak nehéz terepen kell harcolnia. Ez az út keskeny és szűk. Jézus azt mondja a tanítványoknak: „ha a ti igazvoltotok nem múlja felül az írástudókét és farizeusokét, semmiképp sem mentek be a mennyek országába” (Mt 5,20). Ez ma is igaz. Veszélyes, amit itt látok, mert ha valaki gyengén gyakorolja a hitét, a következő generáció még gyengébben fogja, és az azt követő már nem is kap belőle.”

Szomorú ez a látlelet. De merre kellene elindulnunk, hogy ne így legyen? „Le kell vetkőzni a szégyent – mondja a verbita szerzetes. – A legtöbb keresztény számára szégyen megvallania a hitét. Hányan imádkoznak egy étteremben ebéd előtt? Ugyanolyan hangosan imádkoznak, ugyanolyan nagy mozdulatokkal vetnek keresztet? A külvilág előtt is úgy vállalja a hitét egy család, mint otthon? A *Bibliában* azt olvassuk: »Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom Atyám előtt, aki a mennyekben van. De azt, aki megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom Atyám előtt, aki a mennyekben van« (Mt 10,32–33). Itt kell elkezdeni. Van, amit eltanulhatnánk a muzulmánoktól: én muzulmán vagyok, ezt megvallom, és nem érdekel, te mit gondolsz erről. Ez a lelkiség vinné előre Európát. Ha ez hiányzik, akkor az visz előre bennünket, ami rabszolgává tesz. A karácsony erre int bennünket: Isten ad még lehetőséget, hogy szégyen nélkül valljuk meg a hitünket.

Legyünk bölcsek, mint a királyok, akik a messzi Keletről jöttek! Bölcs vagyok, vagy csak okos? Okoskodni nem érdemes. Legyünk bölcsek, keressük a csillagot, menjünk utána, amíg nem találkozunk Krisztussal! Heródes visszahívta a kisded keresésére induló királyokat, de azok bölcsek voltak, nem mentek visszsza hozzá. Nem jó azon az úton visszamenni, amin már jártunk. Ha találkoztunk Istennel, más úton térünk visszsza. A Jézussal való találkozás után más lesz az utunk. Kérdés, hogy karácsony után valóban másik úton indulok-e vissza. Ha igen, akkor a találkozás Istennel megtörtént. Ha nem, akkor csak evés-ivás volt az ünnep.”

Vámossy Erzsébet
Fotó: Archív, Benvin Sebastian Madassery

Kővári Magdolna SSS

Testvérünk és tanítónk, Sára

Karácsony van – újra. Ha sikerül átküzdenünk magunkat a reklámok által mesterségesen gerjesztett izgatottságon, amely karácsony táján szinte feltartóztathatatlanul elborít minket, ha szabaddá tudunk válni az abból fakadó fölösleges nyüzsgéstől és elvárásoktól, akkor megszólalhatnak lelkünk mélyén az ünnep igazi hangjai: szeretet, béke, öröm, meghittség. Ha sikerül friss szemmel néznünk a szinte már sablonossá vált betlehemes játékokra, s belehelyezkednünk az általuk megjelenített történetbe, a végtelen szegénységben megszülető gyermek és a társadalom peremén élő pásztorok világába, akkor felsejlik bennünk valami Isten titkából, ami teljességgel idegen ettől az ünnepi kavalkádtól. Halkan, finoman, de annál erőteljesebben hasít tudatunkba a felismerés: a szeretet Istene emberré lett és közöttünk lakott; kiüresítette önmagát, és leereszkedett emberi valóságunk mélységeibe.

S ha ez a kontraszt mégsem lenne elég ahhoz, hogy figyelmünket a lényegre irányítsa, akkor érdemes rátekintenünk a liturgikus naptárra. Rögtön karácsony után két vértanúünnep következik, a kettő közé ágyazva pedig Boldog Salkaházi Sára szociális testvér halálára emlékezünk. Tisztelői minden évben kimennek Budapesten a Duna-parti emléktáblához, amely azt a helyet jelzi, ahol 1944. december 27-én az általa oltalmazott üldözöttekkel együtt a folyóba lőtték.

Hogyan illeszthetők a vértanúk a karácsonyi ünnepkörbe? Emléknapjuk nem zavarja meg a békés, meghitt örömet? – kérdezhetnénk. A vértanúk valójában karácsony üzenetének beteljesítői. Ők azok, akik megértették, mi a karácsony lényege. Ők azok, akik teljességgel befogadták az önmagát ajándékozó Szeretetet, és életüket radikálisan ennek a szeretetnek a megvalósulására, kiáradására adták, egészen a vérük ontásáig.

„Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint ha valaki életét adja barátaiért” (Jn 15,13). Sára testvér életéről ez több tekintetben is elmondható. Szeretete kiteljesedett, mert „őszintén elajándékozta önmagát”. Jelmondata jól kifejezi ezt a teljes átadottságot: Ecce ego, mitte me! (Íme, itt vagyok, engem küldj!) Életét szerzetesi fogadalmakkal Istennek szentelte; nagylelkűen odaajándékozta önmagát, munkaerejét, tehetségét a szegények, a kisebbségi sorban lévők, a munkások, az árvák, a nők, a családok, a gyermekek és a közügyek fáradhatatlan szolgálatában. Misszióba készült, hogy még teljesebben adhassa oda magát, félelmet félretéve állt az üldözöttek mellé a legsötétebb időkben, sorsközösséget vállalva velük a halálig. 1943 őszén pedig felajánlotta, áldozatul adta magát, és meghalt testvérei, főleg az öregek, a betegek, a gyengék életéért.

Az áldozattá válás gondolata távol áll a mai embertől, és a szó jelentéstartalmát kutatva igen sokféle értelmezésbe botlunk, ami szintén nem teszi kívánatossá ezt a fogalmat. Sokszor a keresztények körében is elhomályosodik az áldozat krisztusi jelentése, ami valójában szeretetáldozat. A szeretetnek egy olyan, feltétel nélküli és tántoríthatatlan áradása, amely nem ismer sem határt, sem akadályt. Így szeret minket az Isten; ez a végtelen, önmagát adó szeretet nyilvánul meg a megtestesülés barlangjában és a kereszten egyaránt. A mi részünkről pedig az áldozat nem az életnek vagy valami más jónak az elvetését jelenti, hanem az egyre teljesebb önátadást, önajándékozást a szeretetre és a belőle fakadó szolgálatra, hogy ez a végtelen szeretet áradhasson bennünk és általunk. S minél inkább át tudjuk adni magunkat a szeretet Istenének, annál jobban valósul bennünk és általunk Isten országa, a nyolc boldogság logikája. Ha pedig valaki egészen átadta magát a szeretetnek, akkor egyszerűen nem tehet másként, mint hogy a végsőkig megélje annak következményeit – nem kötelességként, valamilyen külső elvárásnak megfelelve, hanem a szeretetben való lét természetes folyományaként. Ezt látjuk kibontakozni Sára testvér életében.

Sára testvért a szociális szeretet, a társadalmi igazságosság apostolaként emlegetik a szerzők, és nem véletlenül. Élete és munkássága a szociális enciklikák alaptételeit tükrözi, és példát ad nekünk arról, miként viszonyuljunk korunk kihívásaihoz. Számára nem vált el az élet szentségének kérdése annak társadalmi vonatkozásaitól. Az Egyház társadalmi tanítása értelmében az élet védelme mellett szükséges olyan társadalmi struktúrák kialakítása is, amelyek biztosítják az élet fejlődését és méltóságát annak minden egyes szakaszában. Csak a szent és a szociális egyben tartásával válhat valóra az átfogó emberi fejlődés, az élet bősége Krisztusban. Sára testvér tevékenysége ennek az elvnek a jegyében zajlik, párhuzamosan van jelen különféle területeken: az emberek közvetlen szolgálatában, szervezeti és mozgalmi munkájában, népjóléti központok szervezésében és újságírói tevékenysége révén a közszellem formálásában. Mennyire fontos lenne napjainkban, hogy a politikai viták és az eszmék egymásnak feszülése helyett az élet védelmének kérdésével a maga komplexitásában és a szociális ellátórendszerek működtetésének összefüggésében foglalkozzanak az érintettek folyamatos, őszinte és nyílt párbeszéd mellett!

Salkaházi Sára testvére volt mindazoknak, akiket és akikkel szolgált. Bepillantást nyújt ebbe egyik naplóbejegyzése: „Isten veled, édes, drága, szép Komárom! Nagyon sokat szenvedtem benned, és nagyon, talán éppen azért, nagyon szeretlek! Drága kis gyermekeim, mezítlábas fiúk, piszkos kis lányok, szegények, kedves munkatársak, bencések, girbe-görbe utcák... Édes, szép Komárom, Isten veled! Kimondhatatlanul nehéz volt eljönni.”

„Csak a szeretet által átalakított tekintet teszi lehetővé a szegények mérhetetlen méltóságának felismerését” – olvassuk Ferenc pápa enciklikájában (*Fratelli tutti*, 187). Sára tekintetét, szívét a szeretet alakította; a szenvedők iránti együttérzése, érzékenysége saját élményeiből táplálkozott. Nem elméletben, nem könyvekből ismerte a szegénység, a szociális bajok fájdalmát. Szociális érzékenysége visszanyúlik pályakezdésének éveire, a szociális testvérekkel való megismerkedése előtti időszakra. Tanítói diplomáját félretéve beáll tanoncnak egy könyvkötőműhelybe, ahol megéli a munkássors, a kisebbségi lét, a kiszolgáltatottság mindennapos küzdelmeit. Ezek a tapasztalatok indítják el a politikai és az irodalmi élet, valamint az újságírás irányába. Csak később találkozik a szociális testvérekkel, akiknek tevékenységében, programjában felfedezni véli azt a helyet, ahol tehetsége és szerzett tapasztalatai stabil medret találhatnak a kibontakozáshoz. Személyes és egyre mélyülő istenkapcsolata lesz az a kohó, amelyben adottságai, szociális érzékenysége, valamint szakmai ismeretei lángoló és szenvedélyesen elkötelezett szeretetté forrnak egybe. Ez a szeretet tágítja a szívét, irányítja a tekintetét, és alakítja őt forradalmár helyett prófétává, a társadalmi igazságosság apostolává.

Szociális lelkülete munkásságában és publikációiban követhető nyomon, naplója viszont a belső átalakulás kemény küzdelmeiről szól. A bejegyzések a saját valóságával történő kíméletlenül őszinte szembenézésről tanúskodnak. Nehézségeinek, elakadásainak okát nem másokban, a nehéz körülményekben keresi, hanem saját magában. Projekciók helyett a tabernákulum előtt imádkozva az isteni Jegyesnek tárja fel nyomorát vagy fájdalmát, és kéri a gyógyírt, miközben szigorú következetességgel megteszi, ami rajta áll. Egy-két árulkodó naplórészlet:

1929: „Önmegtagadó akarok lenni. Minden alkalmat fel akarok használni erre. – A szeretet pozitív gyakorlása!”

1930: „Az aranyborjú én vagyok! Bennem van! (...) Imádkozni és cselekedni, ha lelkem, v. a szeretet bennem halott. És hinni, hinni...”

1936: „Mindenkiben meglátni a jót, a kedvest! (...) Minden felbuggyanó szeretetlen gondolatnál: azonnal egy fohász érte! Erős küzdelmet folytatni! (...) Szeretni, szeretni, szeretni! Oh, örök Szeretet, szeretetet adj nekem! (...) ne engedd, hogy vétsek a szeretet ellen! – Mától kezdve új életet kezdek! (...) Ez legyen karácsonyi ajándékom Neked.

1943: „Gyakorolni akarom a szolgáló szeretetet, mégpedig készséggel, türelemmel...”

Mire hív ez minket politikai ellentétektől feszülő, háborúktól feldúlt világunkban? Válaszútnál állunk: vagy engedjük, hogy különféle ellenségképekkel irányítsanak minket, és visszavonulunk eszmei vagy konkrét lövészárkainkba egymásra lövöldözni, vagy pedig tudatos, kemény belső küzdelemmel elindulunk a szeretet kultúrájának megteremtése felé. Csak ez utóbbi módon tudunk eleget tenni Ferenc pápa felhívásának: „köteleződjünk el amellett, hogy megéljük és tanítjuk a mások iránti tisztelet értékét, a különbségek befogadására képes szeretetet, és az emberi méltóság elsőbbségének fontosságát eszméik, érzéseik, gyakorlatuk, sőt bűneik ellenére is” (*Fratelli tutti*, 191). Ebben lehet a mesterünk a mi testvérünk, Sára, aki tekintetünket a minket hordozó végtelen Szeretetre és saját, belső rendezetlenségeinkre irányítja, mivel a béke bennünk kezdődik.

AZ ÚJ EMBER ELŐFIZETÉSI AJÁNLATA

KIADVÁNYAINK ÁRAI 2023-BAN:

Új Ember hetilap **360 Ft**/lapszám

Adoremus havi liturgikus kiadvány **1190 Ft**/lapszám

EGYPÉLDÁNYOS ELŐFIZETÉSI ÁRAINK 2023-BAN:

ÚJ EMBER hetilap
éves előfizetés (52 megjelenés): **18 720** forint
féléves előfizetés (26 megjelenés): **9360** forint
negyedéves előfizetés (13 megjelenés): **4680** forint

ADOREMUS havi liturgikus kiadvány
éves előfizetés (12 megjelenés): **14 280** forint
féléves előfizetés (6 megjelenés): **7140** forint
negyedéves előfizetés (3 megjelenés): **3570** forint

ÚJ EMBER hetilap és **ADOREMUS** együtt
kedezményes éves előfizetés: **28 500** forint
kedezményes féléves előfizetés: **15 000** forint

Az egyéni előfizetés részleteiről bővebb tájékoztatás kapható
e-mailen: terjesztes@ujember.hu és telefonon: +36 1 235-0484, +36 1 633-3132

Új Ember Adoremus

Nyitott kapuval, nyitott szívvel

A szentgotthárdi plébánián jártunk

A szikrázó napfényben igazán szép Szentgotthárd városközpontja, a Széll Kálmán tér, amely a 18–19. században épült házaival megőrizte az egykori, polgáriasodó város képét. Szerencsés együttállást látunk: egymás szomszédságában a templom, a polgármesteri hivatal, a színház, az általános iskola és a gimnázium. Mindezeket angolpark veszi körül óriásira nőtt fákkal, pázsittal és egy újonnan átadott ciszterci tanösvénnyel.

Plébánialátogatásra érkezünk Szentgotthárdra. Bodorkós Imre, a Nagyboldogasszony-templom plébánosa találkozókat szervezett számunkra, hogy az épített örökség mellett az itt élők mindennapjait is megismerhessük. A plébános Robert Leeb apát szobránál fogad minket, és már benne is vagyunk a történelem sűrűjében. Imre atya körbemutat, és sétára invitál bennünket. „A város történetének két meghatározó szereplője a ciszterci rend és Széll Kálmán. A ciszterciek kétszer telepedtek meg itt, 1183-ban és 1734-ben, a város történelmét ők határozzák meg a leginkább. A rend ma is nagy gondot fordít arra, hogy ápolja jó kapcsolatát a plébániával; mind Heiligenkreuz, mind pedig Zirc szerzetesei gyakori vendégek Szentgotthárdon. Széll Kálmán pedig országgyűlési képviselőként, politikusként szintén nagyban hozzájárult a város 19–20. századi fejlődéséhez” – meséli Bodorkós Imre, s közben lassan a templomhoz érünk. A kívül-belül felújított, márciusban újraszentelt Nagyboldogasszony-templom a ciszterci rend öröksége. Délről vele egybeépülve a ciszterci monostor egykori épületét láthatjuk, amelyben ma a polgármesteri hivatal működik. Északra még elindul ugyan az eredeti tervek szerinti szárny, de a 18. század végi gazdasági nehézségek miatt ez már nem épült meg. Így menekült meg az elbontástól a szomszédságában álló korábbi templom, a város második temploma. Miután 1764-ben elkészült az új istenháza, a régit magtárként kezdték használni, majd a város alapításának 800. évfordulójára színházzá alakították.

Belépünk a szentgotthárdiak szeretett templomába. A látvány lenyűgöző: hatalmas a tér, s ahogy besüt a nap, minden ragyog. A tervező szándéka szerint a belső téralakítás, a díszítés s témaválasztásukkal a festmények a hit diadalát hirdetik. „Magyarország egyik legnagyobb barokk templomában vagyunk, amelynek ékességét nemcsak a műalkotások sokasága adja, hanem még inkább az, hogy a vasárnapi háromnégy szentmise mindegyikére megtelik. Az itt élők igényesek a hitükre, a materben és a hét filiában is aktív a hívők közössége” – mondja Imre atya. A hozzánk csatlakozó Lang Márk sekrestyés hozzáteszi: „Közel negyven ministránsunk van, hétköznap is lehet számítani rájuk.” Márk magyar–történelem szakot végez Szombathelyen, s emellett talál időt arra is, hogy itt szolgáljon. „Tízéves általános iskolás voltam, amikor elkezdtem segíteni a sekrestyés néniknek, akik azóta már megöregedtek, elhunytak. Így rám maradt minden. Szívesen végzem a feladataimat, érzem, hogy a szolgálat révén közelebb kerülök az Egyházhoz, bensőségesebbé válik a kapcsolatom Istennel. Jó a közösséget szolgálni” – mondja a fiatalember.

Imre atyával együtt mutatják be a templom értékeit, szépségeit. A plébános a ciszterci örökséget méltatja: „Évszázadokon át éltek itt a magukat teljesen Istennek ajándékozó szerzetesek. Imájuk ma is hordoz minket. Kezük nyomát mindenütt láthatjuk a templomban: Schretzenmayer Gáspár asztalosmester, laikus testvér negyven évi szolgálata alatt faragta az intarziával díszített padokat, a sekrestye szekrényeit és a húsz ülőhelyes kórust. A templom szobrai Joseph Schnitzer ciszterci szobrászművész alkotásai, a szép festményeket pedig Matthias Gusnernak köszönhetjük. Imre atya felhívja a figyelmünket a Szent Gotthárd-oltárképre is, amely „öt csodát mesél el a szent életéből. Az idei év Szent Gotthárd-millennium, hiszen 1022. december 2-án szentelték őt püspökké. Minden csodatétel közösségben történik. Amikor Isten kinyilvánítja gondoskodását, annak mindig megvan az emberi közösség életére tett hatása” – mondja a plébános.

Márk a kórusra kalauzol bennünket. Magyarországon ritka megoldást látunk itt, egy stallumot, amely ugyancsak a művészi adottságokkal bíró asztalosmester, Schretzenmayer Gáspár alkotása. A fiatal sekrestyés a mennyezeti freskóra mutat: Stefan Dorfmeister az 1664-es szentgotthárdi csatát ábrázolta, melyben a keresztény sereg győzelmet aratott a törökök felett. Ez a mozgalmas csatajelenet az első, világi témájú alkotás hazánkban – magyarázza a kép jelentőségét a történészhallgató.

A templom után az iskolával ismerkedünk. A második tanév indult szeptemberben azóta, hogy az intézmény a Szombathelyi Egyházmegye fenntartásába került, és fölvette a Szent Gotthárd Általános Iskola és Gimnázium nevet. Az intézményben éppen a látogatásunkkor ünneplik Szent Mártont. Az általános iskolában Óra Krisztián iskolalelkész fogad minket. „Kihívás, hogy tartalommal töltsük meg a vallásosságunkat, de a gyerekekben megvan a nyitottság a Jóistenre, s erre már lehet építeni” – mondja Krisztián atya. Irányításával a tanárok egy tizenhat állomáson keresztülvezető játékot állítottak össze a diákoknak, amely Szent Márton életét dolgozta fel tánccal, énekkel, kézműveskedéssel kísérve. A gyerekek ezután lampionos felvonulásra indultak a belvárosba a szüleikkel együtt.

A hatodikos Kozma Nóra és a kilencedikes Szabó Letícia csupa jót mesélnek az iskolájukról. Szeretik, és nagyon örülnek, hogy sok a program. A szentek emléknapjai mindig alkalmat adnak az ünneplésre, s emellett kirándulásokon, zarándoklatoklatokon vesznek részt, ifjúsági találkozóra, hittantáborba is eljutnak – mesélik. Külön megemlítik, hogy havonta két alkalommal családi életre nevelés órájuk is van.

Szabó Gábor, a plébániai képviselő-testület egyik tagja arról beszél, milyen sokat számít az iskola életében Krisztián atya jelenléte. „Lelkesedése vonzza a fiatalokat a plébániára. Szereti a gyerekeket, és a gyerekek is őt. Ezt mutatja az is, hogy milyen sokan járnak közülük ministrálni. Sok osztályban tanít hittant, s emellett minden más programban is részt vesz, legyen az foci, játék vagy kirándulás. Jókedvű, közvetlen, nem a szigor jellemző rá, hanem a mosoly. Nekünk, szülőknek nagyon jó látni, hogy a fiatalok bekapcsolódnak az egyházközség életébe. Megnyugtató tudni, hogy lesznek, akik majd átveszik tőlünk a stafétát.”

Imre atya, a plébános is csatlakozott a Márton-napi lámpás felvonuláshoz. Ő is ugyanúgy otthon van a szülők és a gyerekek között, mint Krisztián atya. Lelkesedéssel meséli: „Annak örülök, hogy jó a közösségi légkör az iskolában. Megvan az elvárás a szülők részéről, hogy az egyházi iskola nyújtson többet a nevelés, a lelki értékek terén. Tavaly bevezettük a családos misét, kéthetente délután négy órakor ünnepeljük, nagyon szép létszámmal. Az egyházi iskola érezhetően új lendületet adott a plébánia életének is.”

Hogy milyen a plébániához tartozó hívő közösség, arról először Orbán Helgával beszélgetünk. „Hetvenéves édesanyámat és a hozzá hasonló korú időseket látva 2019-ben létrehoztunk egy imacsoportot a mi korosztályunknak. A tágabb körhöz negyvenen tartoznak, többségében édesanyák vagy anyaságra készülő lányok, asszonyok. Arra tettünk ígéretet, hogy napi egy tizedet imádkozunk. Messenger-csoportban fogadjuk az imakéréseket. Sokan fordulnak hozzánk, legtöbbször gyógyulásért kérnek közbenjárást. Imádkozunk az elhunytakért, a hozzátartozóikért, és imával kísérjük az életünk minden területét, például a gyerekek vizsgáit is, és hálát adunk az örömteli eseményekért, a sikerekért, az ajándékokért. Egy évvel ezelőtt halt meg az egyik tagunk, aki már beteg volt a Szent Rita-csoport megalakulásakor. Kérésére a kegyes halálért imádkoztunk. Eszter igazi angyal volt” – meséli Helga. A csoport tagjai a pandémia idején az online térben tartották egymással a kapcsolatot. Ez még ma is így van, de a havi szentségimádások, az ünnepi szentmisék és az imaestek alkalmával személyesen is találkoznak. Tagjaik sorából alakult egy templomtakarító csoport is – a közös munka és a rászorulóknak végzett adománygyűjtés is erősíti összetartozásukat. Helga azt is elmondja, hogy a plébániához tartozik egy karizmatikus imaközösség, egy engesztelő imacsoport és egy férfiakból álló rózsafüzér-társaság is. Sokan imádkoznak Szentgotthárdon. Helga tagja egy zarándokközösségnek is. A helyi Keresztény Megmozdulásokért Egyesület már tizennegyedik alkalommal visz zarándokokat Mariazellbe. „Ötnapos lesz az út, 170 kilométert teszünk meg együtt. Nagyon sokat jelentenek nekem a zarándoklatok, a közösségben megélt hit megerősített” – vallja Helga. A szentgotthárdi egyesület szervezésében a Boldog Brenner János emlékét őrző, Zsidára vezető éjszakai zarándoklatra, a Zsámpár László emlékzarándoklatra, az 1Úton-zarándoklatokra és a Maria Bildbe (Máriakép) tartó zarándoklatra jelentkezhetnek az érdeklődők.

Bodorkós Imre és Óra Krisztián atya lelkipásztori területéhez a szentgotthárdi Nagyboldogasszony-plébánia mellett hét filia tartozik: Farkasfa, Jakabháza, Máriaújfalu, Rábafüzes, Rábakethely, Rábatótfalu és Zsida. „Mi, papok igyekszünk közösségi lelkülettel vezetni a plébánia életét” – mondja a plébános. Ebben segíti őket a plébániai képviselő-testület, melyet most Németh Zoltán és Szabó Gábor képviselnek. Zoltán meghív bennünket az otthonába egy kis beszélgetésre. Mindketten lelkesen mesélnek a plébánia életéről. „Minden teendő elvégzésében segítünk a két atyának, legutóbb például kerítést építettünk Rábakethelyen” – mondják, és sorolják, milyen sokan járultak hozzá a plébánia kerítésének elkészüléséhez. Elismerően szólnak a két pap szolgálatáról: „Nagyon jó hallgatni őket. A szeretetről beszélnek, összekovácsolják a város lakosságát. Olyan emberek is bejárnak a templomba, akikről korábban nem is gondoltuk volna. A temetések után nem egy embertől halljuk: olyan odafigyeléssel végezte a szolgálatát a pap, el kell mennem a templomba is meghallgatni.”

Szentgotthárd hitéletét Boldog Brenner János egyre inkább elmélyülő tisztelete és az emlékét őrző zarándoklat is erősíti. Legutóbb filmet forgattak itt az életéről, a gotthárdiak is szerepeltek benne, ami még szorosabbra fűzte a kapcsolatukat a vértanúvá lett pappal. Közösségépítő alkalmak a zarándoklatok, a városrészi napok, az ünnepekhez kötődő hagyományok, és jó hatással van az emberekre a közösen végzett munka is. Erős a kötelék az Egyház és a településrészek között. Az egyházközség életét gazdagítják a nemzetiségek. A szlovén és a német közösség is tevékeny és lelkes, segít mind a város, mint pedig az egyházközség összefogásában.

A hívek és a papok kölcsönösen nagyra értékelik, dicsérik egymást. A két atya az itt élők igényes és elkötelezett hitéletét hangsúlyozza, a plébániai képviselő-testületi tagok pedig úgy gondolják, büszkék lehetnek a jól működő plébániájukra. Szeretnék, ha papjaik jól éreznék magukat a településen. S hogy ezt sikerrel elő is segítik, megtapasztalhattuk a látogatásunk során.

Trauttwein Éva
Fotó: Lambert Attila

Örömmel, félelem nélkül egy igazságosabb világért

Beszélgetés Amaka Osegbóval, az Isteni Irgalmasság Missziós Nővérei kongregáció alapítónőjével

Októberben Magyarországon járt az Isteni Irgalmasság Missziós Nővérei (Missionary Sisters of Divine Mercy) kongregáció nigériai alapítónője, Amaka Osegbo, akinek tevékenységét az Afréka Alapítvány is támogatja. Közössége Nigérián kívül jelen van Kamerunban, Nigerben, Burkina Fasóban és Olaszországban. Hivatásáról, az egyre terebélyesedő fiatal kongregációról és a karácsonyról kérdeztük.

– Hogyan született meg a hivatása?

– Kicsi gyerekként láttam a szerzetes nővéreket, akik az iskolákban, kórházakban dolgoztak, hittant tanítottak, és feltűnt, hogy milyen nagy öröm él bennük. Megszületett a szívemben a vágy, hogy én is szerzetes legyek, és ezt el is mondtam a szüleimnek. Nem engedték, azt mondták, a húgomnak kell szerzetesnek állnia, nekem pedig tanulnom kell. A húgom azonban férjhez akart menni, gyerekeket szeretetett volna. De nem mondhattam ellent, így jelentkeztem az egyetemre, diplomát szereztem. Szerencsés vagyok, mert a szüleim ki tudták fizetni az iskoláimat. A szegények nálunk nem járhatnak iskolába, nem tudják előteremteni a tandíjra valót. Én nem voltam szegény, de azzá lettem a szegényekért, hogy segíthessem őket. Az egyetem után ismét elmondtam a szüleimnek, hogy kolostorba szeretnék vonulni. Ekkor már elfogadták a döntésemet. Mindent elhagytam, hogy Jézust kövessem, és a legszegényebbeket szolgáljam. A Szent József Leányai rend kolostorába mentem, 1989-ben Rómában kezdtem el a szerzetesi életemet. 1992-ben tettem fogadalmat, nagyon boldog voltam.

– Hogyan folytatódott a szerzetesi útja a fogadalomtétel után?

– Iskolaigazgatóként dolgoztam, de amikor láttam magam körül, hogy mekkora a szegénység, és mennyire hiányzik az emberekből az irgalmasság, úgy éreztem, szegénynek kell lennem, a szegényekért kell élnem. Sok gyerek éhezik, nem járhatnak iskolába, nincsenek ruháik... Kértem, hogy kiléphessek a rendből. Az elöljáróm Padovába küldött, hogy ott gondoljam át a hivatásomat. Nagyon egyedül voltam, a nővértársaim nem állhattak szóba velem, a bútorokkal beszélgettem, és olykor a gyóntatóatyával. Nem volt telefonom, nem kaphattam levelet, még a templomba sem mehettem el egyedül, olyan volt, mintha börtönben éltem volna. Csendben, sokat imádkoztam, hogy kiléphessek. Magamtól nem tehettem meg, mert már örökfogadalmat tettem. Egy év elteltével aztán a gyóntatóm azt mondta, írjak a Szentszéknek, kérjem a kilépésemet és azt, hogy megalapíthassam az új kongregációt. Ő megbizonyosodott arról, hogy Jézus kéri ezt tőlem. 2003. április 27-én, az isteni irgalmasság ünnepén írhattam meg a levelet arról, hogy kilépek, s akkor új élet kezdődött számomra.

– Miért érezte úgy, hogy új kongregációt kell alapítania?

– Padovában éreztem meg az elhívást, egy álomban, onnan ered a kongregáció neve is. Sokan mondták, hogy ne térjek haza Nigériába, mert nagy a nyomorúság. De Jézus arra hívott, hogy Afrikában kövessem őt. Nem volt pénzem, sem semmim, de amikor Lagosba értem, a repülőtéren elbeszélgettem egy lánynyal, aki máris követni akart. Mondtam neki, hogy nem lehet, hiszen nekem sincs hová lehajtanom a fejem. Azért elkértem a címét, hogy ha megalakul a kongregáció, hívhassam. Megkértem valakit, hogy a telefonjáról felhívhassam egy barátnőmet, aki kijött értem a repülőtérre, és hazavitt magához egy hétre. Elmentem Nnewi püspökéhez, és elmeséltem neki a történetemet. Buzdított, hogy vágjak bele, mert ez Isten akarata. Csodaként éltem meg ezt, jel volt Jézustól, hogy szeretné ezt a kongregációt. Öt lány csatlakozott hozzám, és Ogidiben telepedtünk le, ahol a családom lakott korábban. Semmink nem volt. A templomból meglátogatott egy asszony, szeretett volna valami ajándékot Olaszországból, de csak egy pici angyalszobrom volt, azt adtam neki. Elvitt magához, és telerakta az autót étellel. A lányok örültek, táncoltak. Másnap zacskókba csomagoltam az ételt, és az utcán meg a szegények házaiban szétosztottuk. Amikor legközelebb élelmiszert kaptunk, ugyanezt tettük. Hat hónapig éltünk ott, majd Nnewibe költöztünk, ahol végül megalakult a kongregáció.

Amaka nővér szolgálata támogatható:
Afréka Nemzetközi Humanitárius Alapítvány
10101346-27099400-01004002; IBAN: HU66; SWIFT-kód: BUDAHUHB

– Mikor alapította az első árvaházat? És hogyan kerülnek oda a gyerekek?

– Nnewiben is ugyanúgy éltünk, ahogyan addig: amikor élelmiszerhez jutottunk, megosztottuk a szegényekkel. Nem volt semmink. Földet műveltünk, mi magunk készítettünk székeket kapott faanyagból, hogy legyen mire leülnünk. Nyitottam egy házat árva és utcán élő gyerekeknek: velünk éltek, beírattuk őket az iskolába, enni adtunk nekik, felöltöztettük őket. Volt egy kislány, akinek az anyukája a szüléskor meghalt, és az apa nem akarta hazavinni a gyermekét. Nem voltak házasok, és a lány szülei azt akarták, hogy előbb vegye el a halott lányukat. Két év után végül megtette, és a kislányt is felvállalta, de aztán ő is meghalt. Végül mi neveltük fel az árván maradt gyermeket, aki ma iskolába jár. Elmeséltem neki a szülei történetét, és azt mondtam, most már én vagyok az anyja, ha szüksége van valamire, megadom neki. Csimszimdi a neve, ami azt jelenti: Isten azt akarta, hogy éljek. Szabad ember, úgy él majd az egyetem után, ahogyan szeretne. Egy másik kislánynak a születése után halt meg az édesanyja. Senki nem akarta őt, mert azt hitték, átkozott és rontást hoz másokra, az anyja is miatta halt meg. Attól féltek, ha valaki magához veszi, az is meg fog halni. Én elvállaltam, mondtam nekik, lássuk, meghalok-e. Felnőtt ez a kislány is, szép nagylány lett belőle. Egy kisfiú, Emmanuel, vékonyka, vérszegény, mindig beteg gyerek volt, azt gondolták, soha nem fog járni. Kapott vért, etettük, most már másfél éves, óvodába jár, nagyon élénk és egészséges. A szegényekért élek. Taníttatom a gyerekeket, mert ha nem tanulnak, rossz útra térhetnek. Ha megismerkednek a kultúrával, később az egész ország javát szolgálják majd. A szegények Nigériában nem járhatnak iskolába, pedig akik okosak, holnap talán az országot kormányozhatnák. A nálunk felnövő gyerekek később maguk is segíteni fogják a szegényeket, erre neveljük őket. A közösségben sok testvérük van, ha nem is vér szerinti, de együtt alszanak, tanulnak, játszanak, mint egy családban, és szeretnék majd visszaadni másoknak, amit kaptak.

– Hogyan növekszik a kongregáció? És hogy jutottak el Burkina Fasóba meg más afrikai országokba?

– Misszionáriusok vagyunk, oda mennek a nővérek, ahová küldöm őket. Burkina Fasóban, ebben a végtelenül szegény országban a bíboros kérte, hogy telepedjünk le. Nigerben, Kamerunban is megnyitottuk a házainkat, mindenütt püspökök kérésére. Kamerunban egy hónappal ezelőtt elrabolták az egyik nővérünket, a kameruni elöljárót. Öt pappal és három világival együtt hurcolták el, nagyon magas váltságdíjat követeltek értük, de nekünk nincs pénzünk. (A nővér az interjú megjelenésekor már kiszabadult – *a szerk.*) Olyan helyeken dolgozunk, ahol sok a gonoszság, és nincs biztonság. Nagyon sok fiatalnak nincs munkája, a napi betevőjét sem tudja megkeresni, sokan emberrablásból akarnak pénzhez jutni. De nem félünk.

– Afrikán kívül Olaszországban is jelen vannak. Miben áll az ottani szolgálatuk?

– Szicíliában három házunk van, ott főként a magányos időseket segítjük, akiknek a gyerekei már felnőttek és elhagyták őket. Becsengetünk hozzájuk, mosolyogva érkezünk, segítünk takarítani, bevásárolni, főzni, vasalni. Nagyon örülnek nekünk. Szívesen elmegyek bárhová, ahová hívnak, szerzetes nővéreket viszek oda, ahol nincs elég hivatás. Meglátogatjuk a magányosokat, hittant tanítunk a gyerekeknek, játszunk, táncolunk velük, segítjük a szegényeket. Mindenütt egy igazságosabb világért dolgozunk.

– A kongregáció kizárólag adományokból él?

– Igen. Ha nem kapnánk adományokat, ennivalóra sem lenne pénzünk. Nigériában huszonnégy iskolánk van, Burkina Fasóban négy, Nigerben kettő. Nem csak iskolákat működtetünk, más feladatokat is ellátunk a plébániákon. Hittant tanítunk, segítjük a szegényeket és a gazdagokat egyaránt, hogy megismerjék Istent. A kongregációnk napról napra növekszik, Tanzániába, Kongóba, Kenyába, de Nagy-Britanniába és Olaszország más egyházmegyéibe is hívtak bennünket a püspökök. Sok hivatásunk van Kongóból, Kenyából, Tanzániából, Kamerunból, Nigerből, Indiából, de még így sem tudunk azonnal teljesíteni minden kérést. Igyekszünk azonban mindenkit meghallgatni. Bárhová elmegyünk, nem élünk gazdagon, tudunk alkalmazkodni a különféle helyzetekhez, nincs szükségünk nagy dolgokra. Amikor misszióba megyünk, szinte semmit nem viszünk magunkkal. De Jézus ott van velünk, hogy segítsen nekünk.

– Miért olyan sok a hivatás Afrikában? Mit jelent az Önök számára szerzetes nővérnek lenni?

– Nagy hitet kapunk örökül a szüleinktől, és az emberek úgy gondolják, hogy Jézus maga látogat el a házukba, amikor elhív valakit a szolgálatára. A család gyönyörű hivatás, de lemondunk róla azért, hogy másokat szolgálhassunk. Nigériában nem vesznek fel a rendbe olyan lányokat, akik nem tanultak; előbb iskolába kell járniuk. Én is diplomáztam, sok kérőm volt, de mindnek nemet mondtam, és Jézust választottam. A szívünkben érezzük a hivatást. Nem azt érezzük, hogy valamiben hiányt szenvedünk, hanem azt, hogy Jézus elhív. Pedig nem könnyű közösségben élni. Otthon azt eszel, amit akarsz, akkor alszol, amikor akarsz, akkor mész el otthonról, amikor akarsz, a kolostorban azonban minden szabályok szerint történik, sok áldozattal jár ez az élet. Nem vagyok férjnél, de sok gyerekem van és sok testvérem, anyám és apám. Egy hatalmas család ez, amely Jézusért él.

– Mit jelent Önnek és a kongregáció szegényeket segítő nővéreinek a karácsony?

– Nagy öröm számunkra ez az ünnep, emlékezés Jézus születésére. Egész életünkben ezt kérjük: Jézusom, jöjj el, jöjj el a szívembe! És igyekszünk megtisztítani a szívünket, hogy igazi Betlehem legyen, ahol Jézus megszülethet. Ki kell űzni a szívből az ördögöt, hogy befogadhassuk Jézust. Meg kell tanulnunk szállást készíteni benne Jézusnak, hogy elmondhassuk: Maranatha! Jöjj el, Urunk Jézus! Azt tanítjuk a gyerekeknek is, hogy a gyermek Jézushoz hasonlítsanak: legyenek alázatosak, mindig igazat mondjanak, ne vétkezzenek. Fel kell készülnünk Jézus jövetelére, hogy befogadhassuk, hogy megszülethessen a szívünkben, s élettel és örömmel tölthesse be. Karácsony napján nagy ünnepet rendezünk, a gyerekek énekelnek, táncolnak, ünneplik a nagy eseményt, Jézus születését. Várják, hogy finomakat egyenek, igyanak, és megkapják az ajándékokat Jézustól, az embereken keresztül. Sokan jönnek hozzánk az ünnepen, hogy megajándékozzák a gyerekeinket.

– Hogyan született a barátság Fodor Réka doktornővel, Afrékával?

– Az isteni gondviselés által: egy temetésen találkoztunk Nigériában, Izunna atya rám bízta, hogy vigyázzak rá. Akkor még nem tudtam, hogy Isten látogatott meg általa. Réka látta, milyen szolgálatokat végzünk, és tetszett neki. Segítséget kértem tőle, hogy támogassa néhány gyerek tandíját, és azonnal igent mondott. Először húsz gyermek iskoláztatását fizette ki, aztán még több adományt gyűjtött Magyarországon, és növekedett a támogatott gyerekek száma. Meghívott Magyarországra, sokfelé jártam az országban, meséltem a kongregációnkról, és pénzt gyűjtöttünk a gyerekeknek, hogy enni tudjanak, legyenek ruháik, iskolába járhassak. Gyűjtöttünk arra is, hogy osztálytermeket építhessünk a szabad ég alatt tanulóknak. Ogidiben, az iskolánkban sok gyerek úgy tanul, hogy nincs tető a feje felett, a kertben vannak az órák. És sokan kérik, hogy jöhessenek, de nincs több hely.

– Milyen benyomások érték Magyarországon, ahol sok emberrel találkozott, sokfelé tett tanúságot?

– Nagyon jól éreztem magam itt, csodaszép az ország. Jártam iskolákban, a fiatalok nagyon sok kérdést tettek fel, megöleltek, megpusziltak, közös fényképet készítettek velem. Olyan emberekkel találkoztam, akik érdeklődnek Afrika iránt, és meg akarták tudni, hogyan segíthetnek innen. Sokan támogatnak bennünket Magyarországról, az utazásom biztosan nem lesz hiábavaló. Nem mondom, hogy olyan nagy és szép iskolákat építünk fel, mint amilyenek itt vannak, de iskolák lesznek, ahol a gyerekek fedett helyen tanulhatnak majd, nem éri őket az eső, nem tűzi őket a nap. A magyar emberek nagylelkűek. Kicsinek hiszik magukat, pedig nagy a szívük, és szívesen segítenek azoknak, akik rászorulnak a támogatásukra. Isten áldja meg mindazokat, akik gondolnak ránk, imádkoznak értünk, adományokat küldenek nekünk.

Szöveg és kép:
Thullner Zsuzsanna

A menny szépsége sugározzon a földre!

Beszélgetés Marco Frisina zeneszerzővel

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának vendége volt októberben Marco Frisina, aki ismert zeneszerző, kórusvezető és pap egy személyben. Előző nap a gazdagréti Szent Angyalok-templom búcsúján Frisina atya vezényletével meditációs koncertet szerveztek a műveiből. Zenéről és misszióról beszélgettünk vele.

– Hogyan kezdett zenével foglalkozni, zenével evangelizálni?

– Zenei tanulmányaimat még a szemináriumi évek előtt kezdtem. A római Szent Cecília Konzervatóriumban végeztem, ahol zeneszerzést tanultam. Utolsó éves voltam, amikor beléptem a szemináriumba. Azt gondoltam, hogy pap leszek, és nem folytatom a zenélést. Az Úr azonban szépen lassan elvezetett arra, hogy a zenét az evangelizáció eszközeként használjam. A liturgia énekei imádsággá válnak. Akárhová megyek a világban, Magyarországon, Németországban, Spanyolországban, Afrikában, Amerikában, Brazíliában, mindig mindenütt ámulattal tapasztalom, hogy a zene bármilyen nyelven képes megszólalni, úgy is, ha nem fordítják le a szövegét. Meglepett például, hogy Kongóban olaszul éneklik a dalaimat. Mondtam is, hogy fordítsuk le, de nem akarták, azt mondták, így szeretik. Nem fontos számukra, milyen nyelven szól. Indonéziában is éneklik a fiatalok a dalaimat. Azt hiszem, a zene – minden művészet, de legfőképpen a zene – olyan eszköz, amely egyesíti az embereket, és Istenhez emel. S egyedülálló, csodálatos tulajdonsága, hogy mindenkit egyszerre, egy időben képes felemelni. Alig várom, hogy leomoljanak végre a világjárvány miatt emelt falak, és visszatérhessünk Moszkvába, Brazíliába, ahol korábban jártunk, vagy hogy elmenjek kínai plébániákra, ahol szintén éneklik néhány dalomat. A zene: Isten fegyvere.

– Olykor úgy tűnik, mintha világunkban csak a piac globalizációja létezne. Ezek szerint létezik a lélek globalizációja is?

– Igen, létezik a pünkösd globalizációja. Ahogyan az *Apostolok cselekedeteiben* olvassuk a pünkösdről: mindenki a saját nyelvén hallotta beszélni az apostolokat. Pünkösdkor az evangéliumot mindenki a maga nyelvén hallhatja és teheti magáévá, s ez nagyon szép. Az evangélium ugyanaz, ahogyan a zene is, miközben mindenki az anyanyelvén hallgatja, a saját szívében éli át, a saját élettörténetével a háta mögött, a maga világában. Ez az Egyház: nem birodalom, hanem közösség, ahová mindenki elviszi azt a szépet, amit az Úr által megtapasztalt. A zenén keresztül, amely fonalként képes összekötni és egyesíteni az embereket, átadhatjuk másoknak a hitet akkor is, ha nem beszélünk magyarul vagy tahiti nyelven. Ez nem jelent gondot, mert a zene a szív, az érzések és a lélek nyelvén is szól.

– Hogyan látja a zene evangelizáló hatását napjainkban? Az egyházzenének van mondanivalója a fiatalok számára?

– Van, mert ez a zene egyszerű. Ahhoz, hogy a zene szent legyen, Istenhez kell hasonlítania, aki egyszerű, nem olyan bonyolult, mint az emberek, akik hosszú és komplikált magyarázatokat fűznek az evangéliumhoz. Jézus arra kér, hogy az imádságunk is egyszerű legyen, ezért tanítja meg nekünk a *Miatyánkot*. Az egyházzene lényegre törő, közvetlen. A rendelkezésére álló technikák gazdagsága jellemzi, de a célja más: nem önmagát akarja megmutatni, hanem kommunikációs eszközzé válik. A zene – Istentől eredő hivatásánál fogva – mindig a szeretet megnyilvánulása. Amikor énekelünk, szeretettel, örömmel tesszük, és boldogok vagyunk. A liturgiában az énekek az Isten és a testvérek iránti szeretet dalai. Igaz ez mindenre, ami szép és fontos. A szép dolgoknak nincs áruk, mert mindig a szeretet megnyilvánulásai. Ha a zene árucikké válik, akkor elárulják, és nem is működik, elhasználódik. Ami azonban a lélekből születik, az a lélekig hatol és megmarad. A magas színvonalon alkotó, nagy zeneszerzők, zenészek művei örökre megmaradnak, mert a lelket fejezik ki, a lélek pedig Istené. És ami Istené, az megmarad, ami pedig nem Istené, az eltűnik.

– A zenében Isten, a transzcendencia veszi körül. Hogyan lehet innen visszatérni a hétköznapokba?

– A hétköznapi élet maga a paradicsom, ami nincs távol tőlünk. Ha nem is látjuk, Istenben élünk. Isten alkotta ezt a világot, és jelen van benne mindenhol. Sokszor elképzeljük, hol van és hogyan, pedig valójában mi vagyunk őbenne, de eltompult érzékenységünkkel nem érzékeljük ezt. A szentek és a gyerekek látják, érzik, hogy Isten ott van körülöttük. Ahogyan Jézus mondja, legyen gyermeki a szívünk: „Ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek, nem mentek be a mennyek országába.” Ez az egyszerűség, tisztaság, ártatlanság teszi lehetővé számukra, hogy láthassák: „Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent.” Körülvesz minket az isteni, körülvesznek az angyalok, de testi szemeinkkel nem látjuk őket. A szentek azonban szíve látta. Nem azért, mert különleges képességeik voltak, hanem mert Isten megengedte nekik, hogy áthatoljanak az embert az Istentől elválasztó falon. A lélek dolga ez. A zene által megérzünk magunk körül valami nagyobbat; a dallam, az összhang, a kialakuló légkör segít, hogy fel tudjunk emelkedni a kicsinyes dolgok fölé, és ez a felemelkedés közelít minket Istenhez. Mindaz, amivel a hétköznapokban foglalkozunk, találkozunk, nem rossz, mi tesszük jóvá vagy rosszá. Mindenben megtalálhatjuk Istent, mert mindenütt ott van. Jelen van a hétköznapokban, amikor az édesanya ebédet főz a gyerekeinek, mindig velük van. Isten ott van a fájdalom, a szenvedés helyein, a háborúkban is. Sőt, ott még inkább jelen van, és szeretné, ha az emberek rátalálnának, ha látnák őt. Mi vagyunk távol tőle, nem ő tőlünk.

– Milyen zenének van helye a templomokban a liturgiákon?

– Az Egyház mindig a gregoriánt tartotta a templomi zenének, de ez nem azt jelenti, hogy utánozni kellene az ezer évvel ezelőtti zenét, hiszen minden évszázadnak megvan a maga zenéje. A gregoriánból ugyanakkor megérthetjük, mi mindennek kell jellemeznie a liturgiában elhangzó zenét: bibliai szövegek, alkalmazkodás a szertartás részeihez, a zenei formák kötődése a szertartás gesztusaihoz, egyszerű, de Isten felé vivő, felemelő dallamok. A templomi zene nem szórakoztató, nem olyan, mint a világi zene. Fontos tulajdonsága az egyszerűség, hogy mindenki tudja énekelni. Ezek azok a vonások, amelyek alapján meg tudjuk mondani, milyen zene illik a liturgiához, és milyen nem. Van, amelyik túlságosan világi, „fogyasztói”, van, amelyik túl bonyolult, vagy csak hivatásos zenészek számára íródott, és van, amelyik nem való a szertartáshoz. A misén nem koncertet adunk. A liturgikus zenének megvannak a maga sajátosságai, és kell egyfajta érzékenység ahhoz, hogy eldöntsük, mi odavaló és mi nem. Ez az érzékenység magából a liturgiából, az imádságból alakul ki.

– Majdnem hatszáz dalt írt eddig. Vannak kedvencei?

– Nagyon szeretem azokat, amelyek valamilyen eseményhez kötődnek. A legelső dalt még a szeminárium megkezdése előtt, negyvenöt éve írtam, és ma is éneklik: Benedici il Signore, anima mia. Egy hitoktató barátom kért meg, hogy zenésítsem meg. Azelőtt soha nem szereztem liturgikus éneket, de a konzervatóriumban zeneszerzést tanultam, megírtam hát neki. Nagy felfedezés volt számomra, nagyon könnyen ment, hetente egy tucat dalt is írtam. Akkor még nem készültem papi pályára, de 1978-ban aztán beléptem a szemináriumba. Az Úr így kezdte építeni az utamat. Meghatározó személyiség volt számomra II. János Pál pápa, a dalaim nagy részét neki ajánlottam. A *Totus tuust* az 50. papi évfordulójára írtam. A kedvenceim között szerepel a *Iubilate Deo* vagy azok, amelyeket 2000-ben írtam, mint a *Pane di vita nuova,* a *La via dei martiri,* a *Jesus Christ you are my life,* az *Anima Christi.* Ezek a pápára és arra a különleges jubileumi évre emlékeztetnek. Szeretem az első filmzenémet is, az *Ábrahám* című film zenéjét... Minden kedvencem egy-egy különleges élményhez kötődik. Szeretek dalokat írni alkalmakra, a budapesti koncertre is írtam egyet Isten angyaláról. Tavaly a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra írtam a *Supplices te rogamust* és az *In nomine Jesut.* Ezeken a dalokon keresztül kötődöm helyekhez, emberekhez. *A mennyországot választom* című film főcímdala egy rejtély: amint meghallja valaki, rögtön énekelni kezdi, a gyerekek is a magukénak érzik. Az *Anima Christi* is ilyen, sokfelé ismerik, még Kínában is hallottam. A gyerekek tökéletesen éneklik, pedig nem könnyű. Örömmel dolgozom gyerekekkel, fantasztikusak: szeretnek együtt lenni, énekelni, akkor is, ha nem egy nyelvet beszélnek.

– Filmzenéivel egy másfajta világban is ismertté vált a neve. Ez kicsit olyan, mintha a periférián hirdetné az evangéliumot.

– Igen, nagyon is a periférián. A filmes világban ott van az erőszak, a karrierizmus, és ezt nem szeretem. Ugyanakkor az emberek ott is ugyanolyanok, szerettem ott dolgozni, sok tehetséges emberrel találkoztam. A képekkel kísért zenének különleges ereje van. *Ábrahám, Jákob, Mózes...* számos bibliai témájú filmhez szereztem zenét. Az *Ábrahámmal* rögtön díjra jelöltek Hollywoodban. Két évvel később két jelölésem is volt, elmentem hát Hollywoodba papi ruhában. Kilógtam a sorból, jól megnéztek. Tetszett ez a helyzet, arra gondoltam, milyen jó humorérzéke van Istennek. Olasz voltam és pap, s díjaztak Hollywoodban, egy túlnyomórészt zsidó közegben. Az evangelizáció számára nincs járhatatlan út. Féltem, tudtam, hogy ez egy más világ, meg is kérdeztem erről II. János Pál pápa véleményét, aki azt mondta: „Ha az Úr kinyit egy ajtót, be kell menni rajta.” Ő is ezt tette. Az evangélium számára nincsenek zárt ajtók.

– Papnak vagy zeneszerzőnek érzi inkább magát?

– Először is papnak, de zenésznek is. Tanultam zenét, bölcsészetet, szeminaristaként biblikumot, és az Úr mindezt egyberakta, így szolgálhatom a céljait. Minden, amit tanultam, a segítségemre van, és az Úr használja is. Ámulattal állok előtte, mert ismerem a korlátaimat, de tudom, hogy én vagyok a munkáskéz, és ő éri el az eredményeket. Együttműködünk.

– Hogy érezte magát Magyarországon? A gazdagréti Szent Angyalok Plébánián éppen a szent őrzőangyalok ünnepén tartották a koncertet.

– Ezekben a nehéz időkben azt szerettem volna elérni, hogy átsugározzon a menny szépsége a földre, s a földi pokol helyett a földi mennyország váljon érzékelhetővé. Ez az angyalok küldetése: hogy lehozzák közénk Istent. Ők Isten hírvivői. Nagyon szeretem a különféle kultúrákat, hagyományokat. Magyarországon különlegesen tetszik a zene iránti lelkesedés, ami valószínűleg a zene nagy magyar mestereinek, Kodálynak és másoknak is köszönhető, de biztosan eleve nagy érzékenység él az itteni emberekben a zene iránt, ahogyan sokfelé Kelet-Európában. A magyarok romantikus lelkületének egyik kifejeződése a zene. Ezt látom a nagy zeneszerzőkben, Lisztben, Bartókban is. Csupa költészet, csupa büszkeség, érzem a műveiken keresztül az erőteljes szangvinikus alkatot. Szép jellemvonások ezek, amelyek sokat adnak a világnak. Az Úr azt akarja, hogy minden nemzet a maga értékeivel gazdagítsa a teremtést. Jártam itt egy iskolában is (a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskolában – *a szerk.*), és meghallgattam a gyerekeket – irigylésre méltó a magyar zenei nevelés.

– Az ünnepen és előtte adventben biztosan nagyon sok a feladata. Mit jelent Önnek a karácsony?

– Adventben sok helyre hívnak bennünket koncertezni. Nagyon intenzív ez az időszak, de szép is, szívesen teszünk erőfeszítéseket érte. Egy Rómában élő, de délolasz eredetű népes családból származom. Nyolcan voltunk testvérek, a ház nálunk mindig tele volt rokonokkal. Számomra ma is ez a karácsony: nagy ünnep, amikor együtt vagyunk. Rómában már harminchetedik alkalommal rendezem meg a karácsonyi koncertet a lateráni Szent Jánosbazilikában. Fontos számomra, mert ilyenkor sokan együtt vagyunk, és osztozunk az örömben. A karácsony az ámulat ideje, amikor elcsodálkozhatunk azon, hogy Isten mindennek ellenére eljön közénk. És ez gyönyörű! Nem hatalommal, harsonákkal, hadsereggel érkezik, hanem bepólyált gyermekként, egy jászolban, az újszülött védtelenségével. Ez a karácsony: a közénk érkezett istengyermek, ámulat, öröm, gyengédség, fény, remény és az igazi béke.

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Lambert Attila

A szerzetesnek lángolnia kell belülről

Ünnepi beszélgetés Bérczi László Bernát zirci apáttal

Zirc, a magyarországi ciszterci rend központja, a Bakony szívében fekszik, gyönyörű természeti környezetben. Az apátságnak, amelyet 1182-ben III. Béla király alapított, 2017 óta Bérczi L. Bernát O. Cist. az apátja. Zircen beszélgettünk vele múltról, jelenről, jövőről, szent karácsony ünnepéről.

– Pécsett, a Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumában érettségizett, majd a Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Főiskolai Karán szerzett diplomát műszaki informatikai szakon. Ezután 2001-ben belépett a Zirci Ciszterci Apátságba. Ezek szerint lassan, fokozatosan alakult ki a hivatástudata?

– Valóban hosszabb út vezetett idáig. A családomból az édesanyám a kisebbik testvéremmel rendszeresen járt szentmisére, egyébként nem voltunk gyakorló katolikusok. A gimnáziumot 1993-ban kezdtem, mi voltunk az első valóban egyházi évfolyama a Nagy Lajos Gimnáziumnak, amit akkor már újra a ciszterci rend tartott fenn. Természetesen volt hitoktatás, és a tanáraink azt kérték, hogy jó katolikusként járjunk vasárnaponként szentmisére. A plébániánkon egy szent életű pálos atya, később tartományfőnök, Máthé Péter volt a plébános. A középiskolában lettem elsőáldozó, érdekes módon húsvét vigíliáján. Nagyon erősen megragadott a liturgia élménye. Ekkor született meg bennem igazán a hit, és aztán egyre inkább erősödött. A középiskola vége felé már tapasztalattá érett a lelkemben, hogy amit négy évig tanultam, az maga az élet. Rendkívül valóságosan éreztem a Jóisten közelségét, jelenlétét, szeretetét. Egyetemista éveim alatt merült fel bennem a kérdés: ha a Jóisten ennyire szeret engem, akkor mi a teendőm? Nem éreztem úgy, hogy kiérdemeltem volna ezt a szeretetet. Egyszerű hívő srác voltam, mégis a Jóisten – ahogyan a *Szentírás* mondja – tekintetére méltatott a közelségével. Hogyan kell válaszolnom erre? Úgy, mint hitét gyakorló férj és családapa, aki becsülettel ellátja a munkáját, és építi az Egyházat, vagy pedig úgy, hogy mindent odaadok a Jóistennek? Hosszú folyamat eredményeként alakult ki bennem a döntés: kompromisszumok nélkül követni akarom Krisztust, és átadni másoknak mindazt, amit megtapasztaltam.

– Volt-e olyan élménye, ami véglegesítette az elhatározását?

– Az egyetemi tanulmányaim vége felé az egyik este már zárva volt a templomunk. Megkértem a plébánosunkat, Garadnay Balázs atyát, hogy engedjen be a templomba imádkozni. A tabernákulum előtt elmondtam az Úr Jézusnak mindent, a kétségeimet, a vágyaimat, és akkor beugrott: a ciszterciek. Ekkor vált világossá számomra, hogy milyen irányba menjek tovább.

– Innentől fogva tehát egyértelmű volt, hogy a ciszterciekhez jelentkezik.

– Az volt az érdekes, hogy bár a ciszterciek gimnáziumába jártam, ekkor nem velük voltam a legszorosabb kapcsolatban, hanem a ferencesekkel. Többször jártam Barsi Balázs atyánál. A plébánosom, Garadnay Balázs atya az esztergomi ferences gimnáziumba járt, innen volt a kapcsolat Barsi atyával. Amikor a hivatásomat kerestem, elküldött a sümegi kolostorba lelkigyakorlatokra. Emberileg talán az lett volna a logikusabb, ha a ferenceseket választom, de az imádságomra másfajta válasz érkezett.

– A szerzetesi neve Bernát. A ciszterci rend talán legnagyobb alakja Clairvaux-i Szent Bernát apát és egyháztanító. Miután a 11. században a ciszterciek kiváltak a bencések közül, kezdetben úgy tűnt, nem igazán vonzóak. Majd jött Bernát, és felvirágoztatta a rendet.

– Ebben az a legszebb, hogy így nem igaz ez a történet. Szent Bernát akkora alakja a rendnek, hogy a történetíróknak még tovább kellett fényesíteniük a glóriáját. A ciszterciek indulása egyszerű, szerény kis kezdet volt, mindig meghat, amikor eltűnődöm ezen. A rendet Molesme-i Szent Róbert alapította. A molesme-i bencés kolostor tehát már maga is reformkolostor volt. Róbert azonban hetvenéves korában rádöbbent, hogy az általa megálmodott reform nem lett az igazi. Ezért 1098 márciusában új reformok megvalósításához fogott. Megjegyzem: amikor negyven- vagy ötvenévesen úgy érezzük, elfogyott az erőnk, gondoljunk Szent Róbertre, aki hetvenévesen rendet alapított. Húsz társával együtt Dijon vidékén, Cîteaux mellett (latinul Cistercium, innen a rend neve – *a szerk.*) telepedett le egy elhagyatott, zord helyen, hogy ott a világtól elzárva könnyebben követhessék Szent Benedek szabályzatát. Ez a korszak, a 11–12. század a szerzetesrendek reformjának időszaka volt. A reformbencések a *Regulához,* pontosabban annak lelkületéhez akartak visszatérni. A ciszterci reformok lényege így az egyszerűség volt: mindent a lehető legvisszafogottabbra formálni, hogy semmi ne vonja el a figyelmet Krisztustól, illetve minden azt segítse, hogy közel kerülhessünk hozzá. A bencés rendből történt kiválás után így egy egyszerű, szegény kolostor jött létre. Annyijuk volt csupán, amennyi feltétlenül szükséges. Emellett elvetették a feudális struktúrát, például kimondták: tizedre nem tartanak igényt, és jobbágyok nem dolgozhatnak a földjeiken. Holott abban a korban így működött az egész világ. A renden belül a szerzetesek (monachusok) mellett – akik számára a nap nagy részét az imádság tette ki, s mellette megtanultak latinul írni, olvasni és fejből ismertek minden liturgikus szöveget – létrejött a laikus testvérek (konverzusok) közössége, akik elsősorban fizikai munkát végeztek. Az ő körükben alakult ki a rózsafüzér-imádság elődje: megtanulták latinul az alapimádságokat, és amikor a földön vagy a ház körül dolgoztak, az egyik zsebükből a másikba rakták a kavicsot, így számolták az *Üdvözlégyeket,* amiket munka közben imádkoztak.

– Miben rejlett Szent Bernát személyiségének különlegessége? Az *Isteni színjátékban* ő az, aki a paradicsomban kéri Szűz Máriát, járjon közben azért, hogy Dante színről színre láthassa a Szentháromságos egy Istent. Bernát gyönyörű imádságokat, himnuszokat írt, nagy Mária-tisztelő volt. Említhetem híres mondását: „Lángolj és világíts!”

– Azt, hogy mi Szent Bernát titka, nem lehet egy-két mondatban megfogalmazni. Szent Bernát-jelenségről beszélhetünk.

– Honnan eredeztethető ez?

– Bernát nemesi családból származott, és amikor otthon bejelentette, hogy egyházi pályára készül, be akar lépni a cîteaux-i kolostorba, a családtagjai bolondnak nézték, mondván, ez a legszigorúbb kolostor, miért akar éppen ott élni egy ilyen briliáns elme. Menjen inkább világi papi szolgálatra, így akár püspök is lehet belőle. Szent Bernát azonban nem ezt az utat választja. Kompromisszumot nem ismerő Krisztus-keresése, egyéni adottságai, intellektusa, ékesszólása, a 12. század meghatározó személyiségévé teszi. A ciszterci kolostorban tanítja a közösséget, és rengeteg műve születik, például *Az Isten szeretetéről szóló könyv* vagy *Az alázatosság és a kevélység lépcsői.* Említhetem *A megfontolásról* című értekezését is, amit egykori tanítványának ajánlott, akit közben III. Jenő néven pápává választottak. Ebben arról elmélkedik, hogyan válhat belőle jó pápa; minden vezetőnek kiváló kézikönyv ez. Bernát a ciszterci reform továbbvitelén is dolgozott, ami minden részletre kiterjedt. A kódexekben például megszüntette a díszítéseket. Ezeket mi ma szépnek látjuk, de Bernát nem tartotta követendőnek, hogy egy szerzetes egy egész napot rajzolgatással töltsön. Föltette a kérdést: hogyan vezet ez Istenhez? Bernát a szerzetesi és az általános egyházi reformon is munkálkodott, fontos volt számára, hogy a papok, püspökök lelki élete is erősödjön. Ebben a korban rengeteg püspök került ki a ciszterciek közül. Szent Bernát emellett békeközvetítő is volt vitás helyzetekben vagy akár háborús felek között. Mondhatjuk, hogy mindenütt ott volt. A Szűzanya-tisztelete pedig valóban kiemelkedő. Ez egyébként azóta is nagyon hangsúlyos a ciszterciekénél, már elődeink azt vallották, hogy Mária minden kegyelem közvetítője. Bernát írásaiból azt is tudjuk, hogy egészen komoly misztikus tapasztalatokat élt át, akárcsak négyszáz évvel később Avilai Nagy Szent Teréz vagy Keresztes Szent János.

– Szent Bernát óta eltelt kilencszáz év, és teljesen megváltozott a világ. Mára az emberiség jelentős része elvesztette és már nem is keresi az Istennel való kapcsolatot. Mégis miben találhatjuk Szent Bernát örökségét, és hogyan lehet továbbadni azt az embereknek, legyenek bár egyháziak vagy világi katolikusok?

– Talán leginkább a „Lángolj és világíts!” jelmondatban foglalhatjuk össze a lényeget: a ciszterci szerzetesnek ma is lángolnia kell belülről, olyan lámpásnak lennie, aki meggyullad az isteni szeretettől. Ne dolgokról beszéljen, hanem inkább tapasztalatokról. Nagy tanítás ez a mai korban, amely tele van tartalom nélküli beszéddel. Ez jellemzi szinte a teljes közösségi médiát is: mindegy, hogy mit, csak beszéljünk, lehetőleg magunkról. Ezzel éppen ellentétes a ciszterci szerzetesi élet: nincs szükségünk arra, hogy magunkról beszéljünk, nincs is értelme. Amiről beszélnünk kell, az Isten és az Istenhez vezető út, amelyen eljuthatnak hozzá a ránk bízottak. Ehhez időre van szükség, elszántságra, türelemre és nagylelkűségre. Kitartóan kutatjuk Isten jelenlétét, keressük az arcát, s akkor előbb-utóbb meggyullad az ember szívében a tűz, amit aztán persze a mindennapokban táplálnunk kell. És továbbadnunk a gyakran kiégett, reménytelenségbe vagy közömbösségbe süllyedt embereknek.

– A ciszterci rendnek több iskolája is van, tevékenyen kiveszi részét az oktatásból, a nevelésből.

– Így van, de pontosítsunk: a ciszterci nem tanító rend. Ez közép-európai sajátosság. A középkorban a mi rendünk alapvetően elzártan élt, kicsit talán hasonlóan a mai karthauziakhoz, bár az ő működésük sokkal közelebb áll a remetei életformához. Térségünkben a 16. századtól kezdve megjelenik a lelkipásztorkodás, nálunk pedig I. Ferenc magyar királytól kezdve a tanítás is. A ciszterciek átvették a feloszlatott jezsuiták gimnáziumait Egerben, Pécsett és Székesfehérvárott, és ha ezt nem tette volna meg az apátság, talán minket is feloszlatnak, mert nagy, látványos társadalmi munkát a lelkipásztorkodáson túl nem végzünk. Így kezdtünk részt vállalni az oktatásban, ami a magyar ciszterci szerzetesi hivatásnak szerves része lett. Közvetlen módon adjuk tovább a felnövő ifjúságnak az általunk megismert és vallott szellemi-lelki kincseket, a monasztikus szerzetesi élet emberi tapasztalatait. Iskoláinkban alapvető cél a jellem közösségivé formálása. A ciszterci szerzetesség alappillére a közösség, itt tanuljuk és gyakoroljuk a szeretetet. Szent Bernát azt mondta: a kolostor a szeretet iskolája. Egymás között kell megtanulni a szeretetet, és természetesen az Isten szeretetét is, a kettőt együtt. Iskoláinkban is ezt akarjuk képviselni, hogy diákjaink megtanulják magukat helyesen látni, ha kell, előtérbe vonni és szükség esetén visszavonni. Nálunk a közös mindig fontosabb az egyéninél. A mai világ többnyire csak az egyénről szól. Mi viszont vállaljuk, hogy az elsődleges érték a közösség.

– Karácsony a megváltó Szeretet-Isten születésének ünnepe. Ezernyi válság sújtja világunkat, kezdve a szomszédunkban dúló orosz–ukrán háborúval. Ám ettől függetlenül Jézus Krisztus születésének ünnepe ma is szinte csak a fogyasztásról szól. Elveszett a bensőségessége, a valódi értelme, jelentősége.

– Az élet döntésekből áll. Az a kérdés, hogy akarjuk-e bensőségessé tenni a karácsonyt. Ma nem teszünk fel magunknak kérdéseket, hanem csak sodródunk. Ha legalább konkrétan megfogalmaznánk, hogy mire vágyunk, már az sokat segítene a helyzetünkön. De még ezzel sem foglalkozunk, mert fáradságos lelki munkába kerülne az őszinte válasz megtalálása. A fogyasztás arról szól, hogy mindenki valami jót szeretne, de ez a vágyakozás megmarad a felszínen, a materiális síkon, és az ember azt hiszi, ezzel megoldódik valami. A mi szerzetesi üzenetünk a karácsonyra vonatkozóan egyfajta betlehemi Krisztus-keresés. Karácsony előtt jó, ha lelassulunk, ha kérdéseket teszünk fel. Elsősorban ezt: meg akarom-e találni a karácsony valódi lelkületét, igazi örömét, ami túl van az ajándékokon, a szirupos hangulaton? Ha megvan bennem a vágy erre, akkor bátornak kell lennem. Talán ez az, ami sokszor hiányzik a mai kereszténységből. Legyünk bátrak változtatni az eddigi szokásainkon! Határozzuk el, hogy idén karácsonykor nem veszünk annyi ajándékot! A háziasszonyok legyenek bátrak ahhoz, hogy ne süssenek annyiféle süteményt, mit szoktak, csak a felét. Így keletkezik egyfajta üresség, amit eddig anyagi javakkal töltöttünk be, és adódik a lehetőség, hogy most Krisztus töltse be. Ez nagy kihívás, mert az üresség feszültséget szül, amit az emberek nem mindig tudnak kezelni. Ha azonban ezt az űrt igazi értékekről szóló beszélgetéssel töltjük ki, akkor máris más lesz a karácsonyunk. Ha már az adventben elkezdjük a készülődést, akkor lehet, hogy könnyebb lesz megállnunk a karácsonyi hajrában, és elcsendesült, elmélyült lélekkel várhatjuk Jézus Krisztus, Megváltónk születését.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

Hová születne ma Jézus?

Beszélgetés Fazakas Márton csornai premontrei apáttal

Fazakas Márton apáttal gyermekkorának székelyföldi karácsonyi élményeiről és a romániai forradalomról is beszélgettünk Csornán, valamint arról, hogy apátként mi az, amit ma a legfontosabbnak tart az ünnepben. Megtudtuk, milyen ajándékot adott kis pásztorként a Jézuskának, honnan kapta a Márton nevet, és mik azok az életbe vágó kérdések, amelyek leginkább foglalkoztatják az idei karácsony előtt.

– Mi jut eszébe elsőként a karácsonyról?

– Egy kedves történet, ami mélyen belém ivódott. Kisgyerekkoromban szerettem volna részt venni a pásztorjátékban. Nagy élmény volt, amikor megkaptam az egyik pásztor szerepét. Ráadásul azét, akinek a báránykát kellett vinnie a Kisjézusnak. Persze nem élő bárányt, hanem egy báránybőrt, ami be is került a kis tarisznyámba. Aztán eljött a nagy nap, s amikor rám került a sor, igencsak meglepődtem. A zsákocskámba belenyúlva érzem ám, hogy nemcsak a báránybőr van ott, hanem valami más is. A szerepem szerint azt kellett mondanom: „Édes kicsi Jézus, én is hoztam neked valamit, ami tőlem tellett, egy kis bárányt pásztorságom szegénységéből.” El is jutottam odáig, hogy „édes kicsi Jézus, én is hoztam neked valamit”, de nem mertem kivenni a zsákból, ami a kezem ügyébe akadt. Mindenki szurkolt, mert már háromszor is lejátszódott ez a jelenet. A plébánosom is intett, hogy hát na..., adjam már oda... Így nem volt más választásom, elő kellett vennem, ami a zsákban volt: egy kis szürke macskakölyköt! Bebújt a meleg báránybőr mellé a tarisznyába, ott elaludt, és már nem tudott kijönni szegény. Én vagyok tehát az a pásztor, aki macskakölyköt vitt a Kisjézusnak ajándékba. Azóta is emlegetik, hogy az egy jó betlehemes volt. Hangos hahotában tört ki a közösség.

– Milyenek voltak gyerekkora karácsonyai?

– 1974-ben születtem. A hetvenes évek végi és a nyolcvanas évek eleji karácsonyokra jól emlékszem: szegények voltak, ugyanakkor szépek és bensőségesek. A karácsony a karácsonyról szólt. Ma már nehéz elképzelni, hogyan éltünk akkor ott, Lövétén, micsoda prés alatt. Hiába lett volna a szüleimnek pénzük ajándékra, nem volt, amit meg lehetett volna venni. Így aztán készítettünk valamit, de azt se nagyon volt miből. A Hargita alján, ahol sok millió fenyőfa van, tiltották a fakivágást. Különböző kerülőutakon igyekeztünk karácsonyfához jutni, „lopni kellett” a saját erdőnkből. A szülőfalunkban nemigen volt olyan ember, aki a szentgyónásával ne készült volna a karácsonyra. Alig fértünk be a templomba. Nálunk mindenki katolikus volt, kivéve azokat, akik beházasodtak, de ők is katolikusok lettek, mert csak egy templom volt a faluban. Sok népszokás élt akkor a házszenteléstől kezdve az aprószentekelésig.

A gyertyafényes karácsonyeste nekünk nem számított különlegesnek, mert ott minden este gyertya fényénél telt. Ugyanis nem volt villany. S ha mégis volt, karácsonyeste biztos lekapcsolták, hogy még véletlenül se tudjanak az emberek a rádión keresztül valami vallásos adást hallgatni. Egy olyan székely faluban, mint a miénk, teljesen nem tiltották ugyan az ünnepet, de minden eszközt megragadtak, hogy elrontsák. A férfiaknak például munkába kellett menni. A gyárak, a bányák, az üzemek karácsony napján is működtek. Sok múlott a helyi elöljáróknak nevezett pártvezetőkön, igaz, talán a karácsonyt nem piszkálták annyira.

– Hogyan készültek az ünnepre?

– Szép készület volt karácsony előtt. Egész éven át gyűjtöttük a fényes papírt a szaloncukornak, amit egyébként olvasztott cukorból otthon készítettek, és lisztből való formába öntöttek, mert kapni nem lehetett. Mindent otthon csináltunk. Határozott rendje volt, hogy édesanyám mikor süti a kalácsot, amiben örömmel vettünk részt. Az egész családunk járt a hajnali misére. Sokan már előtte megetették, megitatták az állatokat, így aztán igazi jó istállószag lengte be a templomot. Most már egy jó ideje, mondhatni, palotában töltöm a karácsonyt, így más a tartalma. De jó, hogy mást is megtapasztaltam.

– Hogyan telt a szenteste és karácsony napja?

– Kiábrándító leszek: nem volt körülötte ilyen romantika. Azt a fogalmat, hogy szenteste, nem is ismertem, Magyarországon tanultam meg. Otthon „az ünnep szombatjának” hívták. A Jézuska helyett Erdélybe az angyal szokott járni. Éjjel jön el. Úgy látszik, Erdélynek ez a sorsa: oda egy angyal is jó, „az inasok hozzák az ajándékot”. Szenteste nálunk még nem volt karácsonyfa, csak másnap reggelre lett. A vacsora böjtös volt, a mostani magyarországi szentestekultusz nálunk nem létezett. Az éjféli misének nem volt nimbusza, tőlünk édesapám ment el rá, hiszen közvilágítás sem volt. Akik nem jártak templomba, azok az éjféli misére sem mentek. 25-e volt az ünnep a gyerekek pásztorjátékával. Karácsony napján és az azutáni napokon hívták meg a betlehemet a házakhoz, ilyenkor a férfiak mindig „jól érezték magukat”. A lövétei betlehem híres. A fiatalság a fél kilences misére ment, a felnőttek a nagymisére. Utána következett az ebéd. Édesanyám anyja általában minden vasárnap nálunk ebédelt, karácsonykor is. Nagy mesélő volt, ugyanúgy, mint az édesapám édesapja, aki velünk élt. Ő ötéves koromban halt meg, Mártonnak hívták.

– Róla kapta a szerzetesi nevét?

– Nem, azt Ödön apát úrtól kaptam. Én a Frigyes nevet választottam volna, de neki nem jött be. Nem tudtam, hogy neki is tetszenie kell, nem csak nekem. Amikor megkaptam a rendi ruhát, akkor tudtam meg, hogy Márton leszek. De Vas megyében és Szombathelyen forgolódva bejglit tekercsnek hívtuk, volt diós, mákos. A „diósosok” meg a „mákososok” nálunk is kibékíthetetlen ellentétben álltak egymással. Én igazából a mákosat szeretem, de megeszem a másikat is. Minden szerényebb volt, mint ma, mégis ünnepi. Az a fajta tobzódás, ami mostanában karácsony előtt van az üzletekben, teljesen ismeretlen volt. Belénk ivódott és megmaradt bennem: az ünnep nem attól ünnep, hogy mi van az asztalon. Nem ez a karácsony lényege, hanem az együttlét Istennel és az emberekkel. A karácsony lényege belül volt. Úgy éltek a szüleim, úgy beszéltek az ünnepről, hogy ezt mi is megtanultuk. Édesanyám nem volt ideges attól, hogy mit főz karácsonyra, mert ez nem volt központi kérdés.

– Kaptak ajándékot?

– Csak nagyon szerény mértékben. Később aztán Magyarországról már tudtak a szüleim valami módon könyveket szerezni, de azokat mindig közösen kaptuk. Nem vágytunk ajándékra, volt bennünk egy szent igénytelenség. Persze könnyű volt nem vágyni rá, mert nem volt mire. Nem voltunk ennyire befolyásolva, nem mondták meg, mire kellene vágyakozni. 1989-ig tévét sem néztünk, bár volt televíziónk. Amikor Međugorjében megtörténtek a jelenések, viszonylag hamar kiadtak egy magyar nyelvű könyvet. Kalandos úton hozzánk is eljutott egy példány. A szomszédságban délután felolvasták az összesereglett embereknek, nálunk pedig este; vagy húszan hallgattuk. Így értesültünk a dolgokról. El lehet ezt ma képzelni? Hogy felolvasnak egy könyvet egy utca lakóinak? Ez a zártság ugyanakkor valóságos tündérkertet teremtett, gyerekként igazi meseország volt ez számunkra. Persze felnőttként a szüleimnek mindez nyilván sokkal nehezebb volt.

– Mit énekeltek a misén?

– Hamar tudatosult bennem, hogy a templom az a hely, ahol korlátok nélkül, felszabadultan és mindenki énekelt. Megtanultuk ezeket az énekeket, mert a házszenteléskor a pap és a ministránsok előtt ment a csengettyűscsapat, és karácsonyi énekeket énekeltek a csengőszóra. Amikor hazamegyek karácsonyi időben, ma is örömmel énekelem ezeket, de nemcsak én, hála Istennek, hanem sokan. Kár, hogy lassan leszoknak erről a katolikusok. Vagy leszoktatjuk őket? Nem tudom, de az tény: az emberek ma már alig énekelnek a templomainkban, pedig milyen jó vidáman és teli tüdővel dicsérni az Istent!

– A forradalom éppen karácsony előtt volt Romániában. Hogyan élte meg azokat a napokat?

– Mi aznap éppen trágyát hordtunk az Ördög-tó nevű helyre. Estére tudtuk meg, hogy megváltozott a világ. Előtte már hallottuk, hogy Temesváron balhé van, a Szabad Európa Rádiót hallgatták a szüleim, így értesültünk bizonyos dolgokról, ugyanakkor tudtuk, hogy nem Lövétén fordul meg a világ. Mi végeztük a napi munkánkat. Este a községházán kidobálták a Ceauşescu-képeket, gyakorlatilag fesztiválhangulat volt. Megszűnt a kenyérjegy, másnap engedély nélkül lehetett marhát vágni. Arra kifejezetten emlékszem, hogy karácsony napján sírva énekelték az emberek a magyar himnuszt a mise után. A forradalomtól ragyogóbb lett a karácsony, az addigi bensőséges családi ünnepből állami karácsony, nyilvános társadalmi ünnep is lett. Ez kétségtelenül furcsa volt akkor, hiszen előtte még emlegetni sem lehetett az ünnep vallási tartalmát.

– Premontrei apátként ma mit jelent Önnek a karácsony?

– A premontrei rend karácsonykor alakult, az első szerzetesek akkor tettek fogadalmat. Szent Ferenc állította az első betlehemet, és Szent Norbert odahozta a betlehemhez a pásztorokat. Nekünk ez a gyökerünk, a bölcsőnk.

Sokat foglalkoztat az a gondolat, hogyan tudnám továbbadni azt a sok szép lelki élményt, amit kaptam. A karácsony lényegét szeretném az emberek elé élni, hogy ne essünk bele abba a csapdába, amibe körülöttünk a világ. Hogyan tudnám elérni, hogy a saját közösségeim, az iskola, a város számára a karácsony igazi lelki élménnyé váljon? A húsvétot talán könnyebben átéli az ember, mert a szenvedést valamiképpen mindenki megtapasztalja a maga életében is. De azt már nehezebb megérteni, hogy a karácsony miért ilyen fontos és szép. S akár egy istállóban is lehet szép, mert nem attól függ az ünnep, hogy hol zajlik, és mennyit invesztálunk bele. Elborzadok a „bérkarácsonytól”, amikor egy család a hotel kényelmét választja a családi fészek intimitása helyett, és jön a rendelt Jézuska, a mások általi kiszolgálás, a rongyrázás, aztán pedig hazamennek, és az a legfontosabb, hogy a házuk patyolattiszta, nem kellett holmi istállóvá alakítani.

Küldetésemnek gondolom, hogy amennyire lehet, a szív ünnepe legyen a karácsony. Tudatosítani kell, hogy Jézus Krisztus születése értünk történt. A karácsony egyszerűségét is szeretném átadni másoknak. Azoknak a gyerekkori karácsonyoknak volt egy ilyenfajta üzenetük, amit hiányolok a mostani életünkből. Gyönyörű liturgiát művelünk itt, de mindig azt kérdezem: Istenem, hova lett a pajtaszagú roráté? A pompás liturgia méltóságos, de hol van ettől a betlehemi jászol egyszerűsége? Mondom én, aki egyébként nagyon szeretem ezt a gyönyörű életet, ha úgy tetszik, szeretek élni. De azt is tudom, ha Jézus nem egy istállóban, nem számkivetettségben születik, akkor kevésbé volna hiteles mindaz, amit tanított. Ő megtapasztalta mindezt. Sok ember, ha megtapasztalta is, elfelejti. Könnyű beletespedni a jólétünkbe.

– Milyen kérdések foglalkoztatják most az ünneppel kapcsolatosan?

– Az elmúlt évekhez képest más lesz idén az ünnepünk. De gondoljunk bele: Nagyszőlősön, Visken az ugyanilyen magyar embereknek, mint mi, Kovács Józsinak, Margit néninek milyen karácsonya lesz? Milyen lesz a karácsony Ukrajnában? Ők mit engedhetnek meg maguknak? Amikor sajnáljuk magunkat, gondoljunk rájuk!

Mostanában sokszor eszembe jut az a kicsi szürke macska. Egyszer olvastam Benedek pápától, hogy az utolsó ítéleten nemcsak tőlünk kérdeznek majd, hanem mi is tehetünk föl kérdéseket. Az én egyik kérdésem: Kedves Jézusom! Annak a kis macskának örültél-e akkor? Szinte tudom a választ. És annak a picinek, amid volt és van, te örülsz-e? Örüljünk annak, amink van! Örüljünk, ha adódik egy szabad esténk vagy egy kis időnk egymásra! Manapság sokan nem tudnak mit kezdeni ezzel a közös idővel.

Az ötvenedik esztendőm kapujában állok, foglalkoztat, hogy jól használtam és használom-e az időmet. Karácsonykor el kell gondolkodni azon, mire használom a lehetőségeimet, a javaimat, magamat. Minden karácsony arra is figyelmeztet, hogy ki tudja, lesz-e még egy. Ez a kérdés bennem is felmerült egy betegséggel kapcsolatosan. Lehet, hogy jövőre már port törölsz odafönt a csillagokról...

És tegyük fel a kérdést: Vajon ma hová születne Jézus? A mi istállónkba? Hát, nincs is istállónk... Talán Szíriába, Ukrajnába, Herszonba, Kárpátaljára születne, vagy esetleg Koszovóba, de az is lehet, hogy Párizs egyik muszlimok lakta külvárosába vagy újra Betlehembe. Feszegető kérdések ezek. Mit választana a mi Urunk? Hová születne ma?

Vámossy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

Ami igazán boldoggá tesz minket

Beszélgetés a hétgyermekes Ürge-Vorsatz Diána klímakutatóval

A karácsonyi ünnepkör családi hagyományairól és a környezettudatos ajándékozásról is beszélgettünk a hétgyermekes Ürge-Vorsatz Diánával, a Közép-európai Egyetem (CEU) professzorával, az ENSZ Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) kibocsátásmérséklésekkel foglalkozó munkacsoportjának alelnökével.

– Mit jelent Önnek a karácsony?

– Életem legszebb élményeit: a meghittséget, a családot, a harmóniát, a szeretetet, az együttlétet, amikor közösen ünnepeljük Jézus Krisztus megszületését.

– Milyen gyermekkori emlékeket őriz az ünnepről?

– Többek között egy nem szokványos karácsonyi emlék is bennem él. Amikor szűk családi körben már megjött az angyal, szokás szerint átmentünk a nagyszüleimhez. A buszmegállóban állva, a szenteste csak nagy ritkán közlekedő járatra várva olyan meghitt, csodálatos élmény volt a nagypapámmal ácsorogni a hideg, téli sötétben, miközben a város csendje telve volt az ünnep hangulatával, szépségével, emelkedettségével.

– Városban nőtt fel.

– Igen, és a városi életforma keretei között is mindig nagyon szép ünnep volt a karácsonyunk, együtt a szűkebb családdal, majd a nagycsaláddal. Szenteste és az azt követő napokban is lubickoltam az együttlét boldogságában. A nagyszülőknél összegyűltünk, beszélgettünk, finomakat ettünk.

– Emlékszik a karácsonyi menüre?

– Nem emlékszem, hogy lett volna ilyen. A mostani családomban viszont bevezettünk egy – ma már hagyományosnak számító – szentestei menüsort: halászlevet és mákosgubát eszünk. A gyerekek nem feltétlenül lelkesednek az előbbiért, így hát egy különleges fejtett bablevest is készítünk azoknak, akik nem eszik meg a halat. Elmaradhatatlanok a karácsonyi sütemények, s másnapra készítünk töltött káposztát is, emellett pedig az ünnepi időszakra főzünk egy nagy adag vadast, amire azután rájárunk.

Arra törekszünk, hogy egészségesebb és környezetbarátabb ételeket készítsünk, a töltött káposztához meg így. Rendszerint meg is beszéljük, sikerült-e megtartani a vállalásokat. Sokat segít ez abban, hogy a karácsonyi készület a szeretetről szóljon, és ne a fogyasztásról, a vásárlásról.

– Év végéhez közeledve a rokonlátogatások is részei az ünnepnek.

– Igen, a mi esetünkben inkább hozzánk jönnek látogatóba, most már végképp, hogy hétgyerekes család lettünk. Igaz, a harmadik gyerekünk születése után is azt gondoltuk, hogy minket már senki nem fog meghívni vendégségbe. Ez nagyjából így is történt, de szerencsére a családból páran azért bevállalják a „focicsapatot”.

Édesanyám egy végtelen jószívű barátnője ezt látva évtizedeken keresztül meghívta a családunkat december 26-ára egy isteni ebédre a csepp lakótelepi lakásába. Most már mi hívjuk őt. Egyébként éveken át például főként pulykahúst használunk fel, a vadasban pedig kevesebb a vad, inkább a zöldséges szósz dominál.

– Az étkezési szokások mellett más hagyományokat is „meghonosítottak”?

– Igen, és ezért nagyon hálás vagyok annak az ökumenikus iskolának, ahova a gyermekeim járnak. Nem kaptam mélyen vallásos nevelést, a férjem sem, így otthonról nemigen hoztunk a hittel kapcsolatos családi hagyományokat. Az angyalkázás szokásával például a gyermekeim találkoztak az ökumenikus iskolában.

Fontos, hogy az ünnep ne a tárgyakról, ne pusztán az ajándékozásról szóljon, hanem a szeretetről, a másikra irányuló figyelemről. Ezt segíti az angyalkázás. Sorshúzás alapján mindenkire jut a családból valaki, akit nap mint nap meglep valamivel, ha lehet, titokban. Minden családtag másvalakiért „felel”. S advent minden hetében újból húzunk. Ezek a meglepetések nem tárgyi ajándékok, hanem például az, hogy megágyazunk a másiknak, vagy rendet rakunk az íróasztalán, esetleg ágyba visszük neki a kávét. Hétvégenként összeülünk, s találgatjuk, vajon kinek ki lehetett az angyalkája, és melyik meglepetést vette észre. Ez a játékos szokás csodálatosan összefogja a családot.

Talán az adventi időszakot szeretem a legjobban az életemben, például azt, hogy közösen átgondoljuk, ki miben fog segíteni a takarításnál, összeírjuk az ünnepi menüt, kiosztjuk, hogy ki melyik süteményt készíti el. Fantasztikus élmény, hogy a gyerekek most már a feladatok oroszlánrészét vállalják, igaz, már nyolc-kilenc évesen is készítettek remek sütiket.

De nézzünk egy másik szokást is, amit egy kedves pszichológus ismerősünknek köszönhetünk. Ez a kérésezés. Ebben a „játékban” mindenki mindenkitől csak egy dolgot kér, persze olyat, ami nem jár túl nagy áldozattal. Például azt, hogy „amikor legközelebb leüvöltenéd a fejemet, inkább nyeld le a dühödet, és mosolyogj egyet – naponta egyszer”. Vagy azt, hogy „ezen a héten, légy szíves, ne pakolj semmit a szekrényemre”.

A kérést nem kell minden egyes alkalommal teljesíteni, mert az úgysem kivitelezhető (egyébként lehet vétózni is), csupán arra kell törekedni, hogy egy-egy apróság erejéig néhány napig figyeljünk a másikra. Egészen nagy csodákat élhetünk nálunk voltak a nagy családi összejövetelek, de már sokadik alkalommal az unokatestvéreimhez megyünk.

A családi összejöveteleket azért szeretem, mert nemcsak annyiból állnak, hogy megöleljük egymást, ajándékozunk, eszünk, majd búcsúzunk és továbbállunk, hanem ténylegesen együtt vagyunk: imádkozunk a fánál, énekelünk, a gyerekek közösen megtanulnak egy dalt, hangszeren is kísérik, s azután játszunk, beszélgetünk, sokat nevetünk. Olykor persze apróbb súrlódások is előfordulnak, de ez része a nagycsalád életének, nem lehet elkerülni. A lényeg, hogy a nézeteltérések mindig megoldódnak valahogy.

– Mennyire környezettudatosak az ünnepek idején?

– Az évnek ebben az időszakában különösen fontos, hogy figyeljünk a környezettudatosságra, hiszen sokat vásárolunk, s nem mindegy, hogyan tesszük ezt. Mert amikor pénzt költünk, hatással vagyunk a környezetre is.

Szomorú például, hogy csak azt tekintjük ajándéknak, ami vadonatúj. Hibás szemlélet ez, át kellene értékelnünk ezt a felfogásunkat! Egy használt termék is lehet ugyanolyan jó. Le kellene szoknunk a túlvásárlásról, hiszen a környezeti hatásnak jelentős részben a túlfogyasztás az oka.

Nemrég tele volt a sajtó azzal, hogy már nyolcmilliárdan élünk a Földön, és még a legközelebbi, a legtöbb téren velem azonos véleményt képviselő kollégáim is ezzel a „rémhírrel” jöttek. Pedig látnunk kell, hogy a népességnövekedés kis mértékű ahhoz képest, hogy mennyit nőtt a fogyasztásunk. A környezeti károkért sokkal inkább a megnövekedett fogyasztás a felelős, s ennek egy jó része éppen a karácsonyi időszakra esik.

Nem kellene szégyellenünk, ha éppen nem vadonatúj, hanem használt csomagolópapírba tesszük az ajándékot. Persze ne nejlonba, hanem újrahasználható papírszatyorba.

S tudom, nem néz ki olyan jól a karácsonyfa, ha alatta nem sorakoznak az ajándékok, pedig egy színház- vagy koncertjegy, egy maszszázs- vagy egy fürdőbelépő is csodás meglepetés lehet. Azt gondolom, ha efféle szolgáltatásokat ajándékozunk, azzal még talán nagyobb örömet is szerzünk, mint egy újabb használati tárggyal. A lényeg, hogy minél kevesebb tárgyat vásároljunk. Persze az más kérdés, ha szükséget elégítünk ki vele.

– Visszatérve a használt tárgyakra, mire gondol konkrétan?

– Mi például a gyerekeknek a használt cikkeket árusító internetes portálokról veszünk legót, s ha az éppen nincs elegáns dobozba csomagolva, akkor berakjuk egy másikba. A gyerek úgysem a doboznak örül. Ugyanígy például kerékpárból is lehet használtat venni.

Gondoljunk arra, hogy rengeteg ruhát kinövünk, megununk, kihízunk, kimegy a divatból, alig néhányszor vesszük fel. Ne szégyelljük eladni ezeket, mert ha valaki megveszi, általában éppen arra van szüksége, és hordani is fogja. Egyáltalán nem ördögtől való a használt ruháinkat eladni, csereberélni. Ne legyen ez ciki!

– Amikor ez az interjú megjelenik, még lesz néhány napunk a szentestéig. A fenyőfavásárlással kapcsolatban mit tanácsol?

– Semmiképpen ne vegyünk műfenyőt! Gondoljunk bele, életünk során hány nejlonzacskó felhasználásáról kellene lemondanunk ahhoz, hogy megtakarítsunk annyi műanyagot, amennyit egy műfenyő tartalmaz! Próbálkozunk a műanyag zacskók használatának beszüntetésével, s ez nagyon helyes, de amikor veszünk egy műfenyőt, talán az egész életünk e környezettudatos „eredménye” lenullázódik.

Vegyünk élő fát, abból pedig minél nagyobbat, ha megtehetjük! Az a nagy fa már régóta ott állt a természetben, kialakult a környezetében egy természetes ökoszisztéma, madarak fütyültek rajta, bőségesen képződött jó talaj a gyökerénél, rengeteg szén-dioxidot kötött meg. Tehát ne féljünk nagy fenyőt venni, a helyére újat ültetnek. Ha nem veszünk élő fákat, ezeket a karácsonyfa-ültetvényes területeket más gazdasági tevékenységre fogják használni, ami sokkal rosszabb lesz a természetnek.

Igaz, általában monokultúráról van szó, de legalább oda nem építenek műanyaggyárat vagy betonpályát, hanem marad az erdő, amely élőhelyet biztosít más élőlényeknek is, valamint szén-dioxidot köt meg. Persze az is jó, ha a fenyőfát gyökerestől, földlabdával vesszük.

– A környezettudatos szemlélet elterjedését Ön szerint hogyan befolyásolja a mostani háborús, energetikai, gazdasági válság?

– A minap nálunk jártak rokonaink, akik elmondták, hogy ők 13 foknál kezdtek el fűteni. Szegény feleség az is elárulta, hogy 14-15 foknál ő bizony már fázott. Korábban hiába győzködtem őket az energiahatékonyságról, most, hogy itt a válság, már napelemet terveznek, lecserélik a nyílászáróikat, és más energiahatékony megoldások felé is nyitnak.

Úgy gondolom, nem az a megoldás, hogy hosszú távon 18 fokban éljünk, hanem az, hogy kevesebb energiafelhasználással is elérjük a jóllétünket. Mostanában sokan építkeznek, felújítanak, ezért ajánlom, hogy senki ne adja alább a nulla energiás megoldásnál, de legalábbis a passzívháznál. Ma már minden épületet fel lehet újítani úgy, hogy szinte ne is legyen fűtésszámlánk, s alacsony legyen a melegvíz-számlánk is.

Azt látom, a válság következtében mindenki elkezdett figyelni arra, hogy mire költ és mire nem, mit dob ki, és mit nem. Ez nagyon jó, hiszen a megvásárolt élelmiszer egyharmada még most is a szemétben végzi. Nagyon fontos lenne ezt a mennyiséget megfelezni. És nem azért, mert az afrikai emberek éheznek, hiszen úgysem ez az étel kerülne oda, hanem azért, mert ez a pazarlás jelentősen megnöveli a környezeti lábnyomunkat. Karácsonykor például gondolhatunk arra, hogy a maradékokból milyen új ételeket tudnák főzni. Édesanyáink, nagymamáink nagyon jó trükköket tudtak erre, mindig volt egy zsebreceptjük, hogy a maradék sültből miként lehet finom pástétomot készíteni vagy egy jó salátát, levest. Legyünk kreatívak!

A másik, hogy ehetnénk kicsit több növényi alapú ételt. Igyekezzünk a sok karácsonyi étel közül legalább az egyik esetében előnyben részesíteni a reformkonyhát. Vagy próbálkozhatunk egy minőségi olasz tészta elkészítésével, még ha drágább fajtát választunk, akkor sem kerül annyiba, mint a húsétel. Az egészségüknek is jót tesz, és a környezetünknek is. Ahogyan az is, ha marhahús helyett inkább baromfit fogyasztunk.

Legyen ciki a túl sok vásárlás! Inkább kíméljük a pénztárcánkat, mert eközben, még ha nem is tudatosan, de óvjuk a környezetet.

– A beszélgetésünk elején említette, hogy karácsonykor az emberi kapcsolataink minőségére is jobban odafigyelhetnénk.

– Az egész környezeti válságnak is ebben az irányban van a megoldása. Egy véges bolygón nem lehet a végtelenségig növekedni, nem tudjuk végteleníteni a fogyasztásunkat. Egyre több kutatás mutat arra, hogy nem arról kellene szólnia az életünknek, hogyan kereshetünk minél több pénz, hanem inkább arról, hogy még több időnk legyen a közösségre, a szeretetre, a családunkra.

Egy bizonyos életszínvonal felett nem fizetésemelést kellene adni, hanem munkaidő-csökkentést. Nem gondolom, hogy van annál nagyobb ajándék, mint ha hetente egy nappal többet lehetek együtt a családommal, játszhatok a gyerekeimmel, vagy minőségi időt tölthetek a társammal, a közösségemmel, foglalkozhatok az egészségemmel.

Az OECD-ben (Európai Gazdasági Együttműködés Szervezete) ismert egy mérőszám, az „alternatív GDP”, az úgynevezett Better life index. Ennek megállapításához az élet 18 vonatkozását vizsgálják, az egyik közülük a közösség ereje, a másik a társadalmi munka végzése (önkéntesség), s ide tartozik a család ereje is. A leginkább integráló erő ezen a téren még mindig az Egyház, amely próbál közösséget teremteni, s egy jó keresztény életének része a szolgálat, ami boldoggá teszi az embert.

Mérések igazolják, hogy azok a legboldogabbak, akik szolgálják a közösséget. Ha családos emberekről van szó, az a kérdés, hogy mennyire jó a kapcsolatom a szüleimmel, a társammal a gyerekeimmel. Ez pedig függ a másik emberrel együtt töltött időtől, amit nem lehet pénzzel vagy ajándékokkal megvásárolni. A jó kapcsolat érdekében figyelnünk kell a másikra (s közben nem foglalkozunk a kütyünkkel!). Már az is építő, ha egyszerűen csak együtt vagyunk, még akkor is, ha nem szólunk egymáshoz.

Az a baj, hogy azt gondoljuk, a fogyasztás, a „cuccok”, a tárgyak boldogítanak, pedig a közösség, a család és a szolgálat tesz minket igazán boldoggá.

Körössy László
Fotó: Fábián Attila

Ne félj, létezik egy mindenek feletti jóság!

Ünnepi beszélgetés Dolhai Attilával küldetésről, családi hagyományokról és az élő hitről

Magyarország egyik legnépszerűbb zenés színészét, Dolhai Attilát, a Budapesti Operettszínház Jászai Mari-díjas művészét tavaly a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson hitvalló keresztényként ismerhettük meg. Ünnepi lapszámunkban a küldetésről, a katolikus hagyományról és az élő hitről beszélgettünk vele.

– Idén százéves az Operettszínház. December 23-án gálaműsorral emlékeznek meg az évfordulóról, ami alkalmat ad a visszatekintésre – az Ön közel húszéves itteni pályafutásának fontos állomásaira is.

– Valóban, tizenkilenc évvel ezelőtt, 2003-ban volt az első bemutatóm az Operettszínházban. Az idén százéves intézmény karácsony előtt esedékes évfordulójára sokszínű gálaműsorral készülünk, a legtöbb nagy slágert hallhatja majd a közönség, többek között Kálmán Imre, Lehár Ferenc felejthetetlen dallamait. Erősen kötődöm az Operettszínházhoz, ahol már csaknem húsz éve játszom különféle szerepekben. Elsőként ide vezetett az utam az „iskolapadból". Sok szép siker van mögöttem, mögöttünk, számtalan közös élmény a közönséggel. Megjegyzem, a minap valaki megkérdezte tőlem, a jövőben nem visz-e majd másfelé az utam, s bevallom, nem tervezem, hogy váltanék. Erről azonban az jut eszembe, hogy műfaji váltások viszont voltak a pályafutásom során. A musicallel kezdtem, de közben megismerkedtem az operettel, s azután elérkezett egy pont az életemben, amikor arra jutottam, a könnyű műfajt el kell engednem ahhoz, hogy kicsit visszataláljak önmagamhoz, valamiképpen a családomhoz, s elkezdtem komolyabban venni a klasszikusokat.

– Az operettre gondol.

– Igen, az operettre, amit klasszikus műfajnak tartok. A hangképzés tekintetében mindenképpen az, közelebb áll az operai énekléshez, míg a musicalre ez nem jellemző. A pályafutásom alatt megtapasztalhattam a műfaj igényességét; szakmailag sokat tanultam, fejlődtem. Az Operettszínház száz évéből húszat itt tölthettem. Ez nem is rossz arány! *(Nevet.)*

– Melyek voltak a szívéhez legközelebb álló szerepei?

– Nézzük először a musicaleket. Rómeó szerepében ismert meg az ország, de Rudolfot is nagyon szerettem, persze a sor ezzel nem érhet véget. Például nagyon vágytam arra, hogy az *István, a királyban* szerepeljek (a beszélgetésünk napján éppen a századik előadásra készült a társulat – *a szerk.),* ebből semmiképp nem akartam kimaradni.

– Koppányt alakítja.

– Igen, és ezt a szerepet is nagyon kedvelem. Egyébként, ha már a jelenről van szó, újdonság az életemben a *Jekyll és Hyde*. A pályám elején a darab békéscsabai bemutatójában még statisztaként vettem részt, onnan nézve Jekill szerepe egy álom beteljesülése. S most kicsit csapongok, ha megengedi. A *Mozart!* mindennél jobban a szívemhez nőtt, nagyon látványos a darab, és nekem való szerep volt, hang szempontjából mindenképpen. Magabiztosan játszottunk hosszú szériákat is, pedig az elejétől a végéig színpadon vagyok. Előfordult, hogy egy héten belül csütörtöktől vasárnap estig hat alkalommal adtuk elő, de mivel hangi karakterében nagyon passzolt hozzám a szerep – vagy én ahhoz? –, még ez sem volt igazán megterhelő számomra.

> *Már régóta nem a hagyomány vagy a szokások visznek közel Istenhez, hanem az, hogy mindennap szeretném megtapasztalni őt. Egész héten várom, hogy a vasárnapi misén melyik mondat szól majd nekem*

S akkor most térjünk rá az operettre. Ami ebben a műfajban igazán megfogott, az a humor. Egy operettbe egyébként sok minden belefér, és színészként elmondhatom, vele jár az a jó érzés is, hogy szórakoztathatjuk a közönséget, sőt meg is tudjuk nevettetni. Hamar rádöbbentem, milyen sok dallamot ismerek az operettekből, hiszen a szüleim is énekelték, dúdolták ezeket; mondhatni tőlük örököltem meg a műfajt. Kálmán Imre *A chicagói hercegnőjét* nagyon szerettem, s hasonlóképpen a *Viktóriát* is. Szerepálmom volt a *János vitézben* Jancsi. Amikor felröppent a hír, hogy a darabot bemutatja az Operettszínház, szinte elsőként jeleztem, mondván, a Jancsit nagyon szeretném eljátszani. S ha már választani kell az operettek közül, akkor a másik nagy szerelmem is eszembe jut: *A bajadér.* Kálmán Imre gyönyörű dallamokat írt ebben a darabban, és Kerényi Miklós Gábor rendezése is tetszett.

– Ön szerint ismét felkapott műfajjá vált az operett?

– Azt gondolom, igen. Tudom, van, aki szerint poros, avítt műfaj, az én véleményem az, hogy az idő előrehaladtával kezd klasszikussá válni. Hozzáteszem, az előadás attól lesz érvényes, s akkor élvezi leginkább a közönség, ha nem oly módon játszunk, mintha egy antik darabot adnánk elő, hanem úgy, hogy belevisszük azt, ahogyan a jelenben megéljük az emberi kapcsolatainkat.

– Advent küszöbén beszélgetünk. Mire készül az év hátralévő heteiben?

– Az adventi időszakban van egy nagy vállalásunk a Katolikus Karitásszal karöltve. A budapesti Szent István-bazilikában december 17-én a 18 órakor kezdődő szentmise után adunk egy koncertet a Magnificat zenekarral. Még a pandémia idején, a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus előtt alakult meg a zenekarunk Varga Mónikával és Lambert Attilával (fotós kollégánkkal – *a szerk.*). A bazilikában sorra kerülő jótékonysági koncertre a belépés ingyenes, de a részvétel regisztrációhoz kötött, s a felajánlásokat a Katolikus Karitász a rászorulókhoz továbbítja majd. Nemes céllal kezdeményeztük ezt az estet, lélekemelő alkalomnak szánjuk Budapest szívében, a karácsonyi vásár közelében, egy gyönyörű templomban. Azt remélem, hogy az emberek betérnek ide, s hogy a vásárláson túl lelki feltöltődésre is vágynak.

A Magnificat-koncert után számos adventi alkalmat tervezünk még; az Operett 100 gála mellett lesz egy Ave Maria gálánk is, szintén az Operettszínházban. Természetesen nem maradhat el a szilveszteri gálaműsor sem, a következő fél évben pedig jönnek az új bemutatók, többek között vár rám a *Monte Cristo grófja* címszerepe.

– Marad-e idő a családi együttlétre az ünnepek táján?

– Ez minden évben nehézkesen alakul, de voltunk a mostaninál szorultabb helyzetben is. Igyekszem egyensúlyt teremteni a magánéletem és a munkám között, ám időnként ez felborul, s akkor újra kell tervezni. A november és a december húzós időszak a színházi munkában, a családom ezt tudja, a gyerekek ebben nőttek fel. Majd a január kicsit nyugodtabb lesz. De természetesen nem marad ki az életünkből a családi együttlét karácsonykor, elmegyünk a templomba, meglátogatjuk a szüleinket.

– Vannak karácsonyi szokások a családban, amelyekhez ragaszkodnak?

– Falusi gyerek vagyok, Kisvárda mellett, Ajakon nőttem fel, ott töltöttem az első kilenc évemet. Ott nagyon erőteljesen megmaradtak a karácsonyi szokások, a kántálás, a roráték. S ezek a hagyományok összefonódtak a családi élettel. Emlékszem, a szüleink még otthon készültek az ünnepre, mi, gyerekek pedig elindultunk az unokatestvéreinkhez a megbeszélt útvonalon, s az éjféli mise előtt végigkántáltuk a rokonságot. Jelenleg is egy kistelepülésen, Kistarcsán lakunk a testvéreimmel és a szüleimmel, megpróbáljuk feleleveníteni az ajaki hagyományt, legalább a családi körben. Igyekszünk előhozni a múltunkból olyan élményeket, amelyek átadhatók a gyerekeinknek. Tavaly már el is kezdtük ezt. A szentestével kapcsolatban pedig eleinte ragaszkodtunk ahhoz, hogy szűk családi körben tartsuk meg, azután beláttuk, hogy a szüleinknek és nekünk is jobb, ha együtt ünnepelünk.

– Említette, hogy karácsonykor elmentek a templomba is. Ez a szokások egyike, vagy köthető hozzá mélyebb elköteleződés?

– Volt időszak, amikor a szokás vitt. Egyébként a szüleim erősen tartották a katolikus hagyományokat, jártunk misére. Serdülők voltunk már, amikor apám meg-megkérdezte a vasárnapi asztalnál, hogy mire emlékszünk, miről prédikált a pap. A testvéreimmel együtt „megörököltük" a katolikus hagyományokat, de úgy gondolom, a szokásokat mindenkinek magának kell megtöltenie tartalommal, azaz istenkapcsolattal, élményekkel. Ha ezt meg akarjuk úszni, akkor pusztán szokások maradnak. A szüleim arra tanítottak – s ezért hálás vagyok nekik –: „bármilyen nehézség történhet veled, amit nem tudsz feldolgozni, de sose felejtsd el, hogy ne félj, mert létezik egy mindenek feletti jóság, Isten, és hozzá bármikor odafordulhatsz". Mi otthon azt láttuk, hogy a szüleink is sokszor fordultak hozzá.

– A későbbi életében a sajátjává is vált ez a tapasztalat?

– Igen, egy-egy nehéz pillanatban vagy döntésben én is Istenhez fordultam. Például akkor, amikor döntenem kellett, hová felvételizzek. Kell-e nekem ez a „rock'n roll szakma"? Mi a hivatásom, miért születtem a világra? Beláthatjuk, hogy jót és rosszat is hallunk a színházi világról. Végül is a színművészetire felvételiztem, és emlékszem arra, amikor már túl voltam a harmadik rostán. Az utolsó megmérettetés napján, a felvételi előtt bementem imádkozni a Rókus-templomba. Azt gondoltam magamban, Istenem, ne az legyen, amit én szeretnék, sőt tulajdonképpen nem is tudom, hogy ezt az egész színészetet akarom-e vagy sem, de ha te úgy gondolod, akkor legyen, és sikerüljön a felvételi.

– Sikerült.

– S ezzel nagyon fontos megerősítés kaptam a küldetésem szempontjából. Hasonlóképpen történt a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszussal (NEK) kapcsolatban is. Két év pandémián túl, mialatt aligalig dolgoztunk, arra jutottam, hogy ez egy jel lehet a Jóistentől, talán valami miatt nem kell már tovább csinálnom a színészetet, civil szakmát kellene választanom. Időközben meg is betegedtem, a jobb oldali hangszalagomon keletkezett egy polip, amit le kellett műteni, s ezt végképp isteni jelként értelmeztem: abba kell hagynom mindazt, amivel eddig foglalkoztam. A műtét előtt nyolc nappal felhívott Zsuffa Tünde, a NEK sajtófőnöke, hogy szeretne felkérni a rendezvény egyik hírnökének. Most akkor mit akarsz, Istenem?! – „kiáltottam fel" magamban. Beszélni sem fogok tudni, hamarosan műtenek! Tünde akkor azt mondta, mire megszervezi a hírnökök sajtótájékoztatóját, és elkezdődik a munka, már túl leszek a műtéten. Na, ennél konkrétabb megerősítés már nem is kell! Az lett a hírnöki feladatunk, hogy jöttünk-mentünk az országban, és beszéltünk az embereknek a saját istenélményeinkről, próbáltuk felkelteni az érdeklődést a találkozó iránt, hogy aki teheti, jöjjön el Budapestre, az eucharisztikus kongresszusra.

Eldöntöttem, hogy csak a szeretetről és az imádságról fogok beszélni. Elmondtam mindenhol, mennyire fontos a napi ima, s hogy Istent megtapasztalni nem is olyan nehéz. Nagy csodákról nem tudtam beszámolni, de arra buzdítottam az embereket, hogy próbáljanak felfigyelni az életükben az apró csodákra, amelyekre rendszerint azt szokták mondani, hogy a szerencsének vagy a véletlennek köszönhetők. Pedig Isten kezéből kapjuk ezeket. S arról is beszéltem, hogy mi mindenben segíthet az ima. Például imádkozhatunk a szeretteinkért, tudatosan rászánva erre az időnket. S hogy mikor imádkozzunk? Amikor éppen lehet. Reggelente jó így kezdeni a napot, Istenhez fordulva. A NEK hírnökeként öröm volt megtapasztalnom, hogy van feladatom. S kicsit érettebb fejjel már látom, hogy apai minőségemben is van küldetésem.

– Hogyan éli meg ezt a mindennapokban?

– Megpróbálom továbbadni a gyerekeimnek az élményekkel teli istenkapcsolatomat. A feleségemmel együtt tesszük ezt, én például úgy, hogy amikor látom a gyerekeimen, kétségbe vannak esve, pedig csak egy dolgozatírásról van szó, vagy húzzák a szájukat, hogy templomba kell menni, azt mondom nekik: gondoljátok végig, mi történt a héten, mi az, ami sikerült! Nem kellene ezért hálát adni? Vagy gondolj arra, mitől félsz a feladataiddal kapcsolatban? Nem kellene egy kis biztatás odafentről? Nem esne jól? S a gyerekeink olyankor valahogy mégis megemberelik magukat, és jönnek velünk misére.

Egy korábbi kérdésére visszatérve elmondhatom, már régóta nem a hagyomány vagy a szokások visznek közel Istenhez, hanem az, hogy mindennap szeretném megtapasztalni őt. Egész héten várom, hogy a vasárnapi misén melyik mondat szól majd nekem.

Elmondok egy történetet az élő hitről és annak átadásáról. Kistarcsán, ahol élünk, a templomi közösségünknek tagja egy tiszteletreméltó idős bácsi is, akit műteni kellett. Kérte a családja, hogy imádkozzunk érte, s ha tudunk, adjunk vért. Irányított véradást szerveztek. A nagylányommal együtt elmentünk, adtunk vért. Nemrég találkoztunk a bácsival a templomnál, mise után odajött hozzánk. Megkérdeztem, hogy van. Erre válaszként nagyon megköszönte az imáinkat és a véradást is, majd elmondta, hogy a műtét után kiderült, minden vizsgálati tesztértéke negatív, azaz teljesen egészséges. Most is meghatódom, amikor felidézem ezt a találkozást, és nagyon fontos, hogy abban a pillanatban a gyerekeim is ott voltak, hallhatták ezeket a mondatokat. Számukra is egy új dimenzió nyílt meg, egy új bizonyosság arról, hogy érdemes ápolni az istenkapcsolatunkat.

Körössy László
Fotó: Lambert Attila

A BIBLIA ÜZENETE

Születések

Karácsonyi triptichon

Egyedülálló módon az Egyház három szentmisével ünnepli karácsony napját, és három evangéliummal akar bevezetni annak titkába.

Lukács evangélista elbeszélése megkapó történet, amelyhez könnyen közel érezhetjük magunkat: a betlehemi születés részletes leírásában ott látjuk a védtelen csecsemőt, akiben Isten gyenge és törékeny lesz, aki által Isten közel jön hozzánk, egy lesz közülünk, s ott van a körülmények szegénysége, Mária és József kiszolgáltatottsága... Míg Isten szeretetének, irgalmának testi megjelenését csodáljuk, nagy lehet a kísértés, hogy itt megálljunk, és akár meg is elégedjünk egyfajta szentimentális megérintettséggel.

Az ünnepi mise evangéliuma, a *János-prológus* ünnepélyes, himnikus szavai viszont a Fiúra, az örök Igére emelik tekintetünket, aki öröktől fogva az Atyától születik, aki maga a Fény, aki kegyelemmel és igazsággal teljes.

Vajon miért van szükség erre? A lukácsi és a jánosi leírás így együtt a Gyermek valódi identitását tárja fel: Isten egy lett közülünk, az emberi lét minden korlátozottságával, ugyanakkor istensége sértetlen marad. Amit a Jézus Krisztus személyét kifejtő hitigazság, a khalkédóni dogma úgy fejez ki, hogy ugyanabban a személyben, a Fiúban a két természet, az isteni és az emberi szétválaszthatatlanul egyesült, azt a két (a hajnali misével együtt három) evangéliumi részlet így mondja el – egyfajta diptichont (kétszárnyú oltárképet) tárva elénk.

De a *János-evangélium* nem pusztán az örök Ige szemlélésére hív, hanem felénk is megnyitja az ő titkát: akik hisznek az Atya Egyszülöttjében, „azoknak hatalmat ad, hogy az Isten fiai legyenek”. Ez az Ige harmadik születése: mindazoknak a lelkében, akik a hitben felismerték és szeretetben befogadják, minden pillanatban – itt és most – életre kelhet az Ige, a Bölcsesség: a Fiú nekünk ajándékozza magát, és új módon lesz a miénk e „nemes születéskor”.

Középkori hagyomány szerint a három karácsonyi szentmise (az éjszakai, a hajnali és az ünnepi) az Igének e három születését jeleníti meg: a harmadik születés, a láthatatlan, a hívő lelkében történik, aki – Johannes Tauler szavaival – „anyja lesz” az Igének. A mi dolgunk az, hogy csendben és szabadon várjuk az Ige érkezését, hogy ő valósítsa meg bennünk művét.

Így a diptichon triptichonná, hármas osztatúvá lesz: a három születés a megtestesülés és a megváltás teljes titkát összefoglalja, és felvillantja emberi mivoltunk távlatait. Az örök Ige, aki karácsonykor emberré lett, akiben Isten szeretete láthatóvá vált, fényével ránk ragyogott, és mint hajnalcsillag kel fel a szívünkben (2Pét 1,19): Isten lehajolt hozzánk, mi pedig felemeltetünk. Ahogyan a karácsonyi kollektában imádkozzuk: „Isten, aki az emberi természet méltóságát csodálatosan meg is alkottad, és még csodálatosabban újjá is alkottad, add kérünk, hogy annak istenségének legyünk részesei, aki méltóztatott emberségünk részese lenni!”

Deák Hedvig OP

PÁRBESZÉD A LITURGIÁRÓL

A megtestesült Ige közelsége

Az egyházi év legtöbbek által látogatott szentmiséje a Krisztussal való találkozás helye és ideje; áldott éjszaka, amikor egyesül isteni és emberi, amikor a halhatatlan Élet magára ölti a halandóságot. Ez a közelség nem a mi egyéni erőfeszítésünk és istenkeresésünk gyümölcse, hanem esemény, amivel Isten lép be a személyes történetünkbe, hogy a betlehemi barlangban mi is találkozhassunk vele.

„A megtestesülés nemcsak hogy az egyetlen új esemény, amelyet a történelem ismer, hanem maga a módszer is, amelyet a Szentháromság választott, hogy megnyissa számunkra a közösség útját” (*Desiderio desideravi,* 10). Ferenc pápa liturgikus levele így foglalja össze karácsony történelemalakító üzenetét.

Krisztus születésével Isten ámulatba ejt bennünket, és megérezzük minden határt átlépő vágyát a közelségre (DD 25). Karácsonykor elérkezett a megváltás ideje, amikor Isten emberré lett, hogy húsvétkor halálával legyőzze halálunkat. Saját szomjúságát irántunk a kereszten, Jézus húsvétján, halála és feltámadása által megpecsételve beteljesítette (DD 11), és akiknek törékenységében osztozott, azokat örök hűséggel meghívta az isteni élet közösségére.

A karácsony megerősíti bennünk a teremtésbe vetett bizalmat. „A teremtés egésze a megtestesült, megfeszített, meghalt, feltámadt, az Atyához mennybe ment Igével való találkozás szolgálatában áll” (DD 42), hiszen testünk, amit az élet Atyja úgy alkotott meg, hogy azt egyszülött Fia magára ölthesse, a liturgiában számunkra „az üdvösség eszközévé, a Lélek hordozójává, a kegyelem csatornájává” válik (DD 46).

A megtestesülés a Szentháromság „módszere”. A liturgia szimbólumain keresztül „továbbra is megbocsát nekünk, meggyógyít minket, megment minket a szentségek erejével” (DD 11). Az új élet születésének örömével megújult bizalomra szül újjá bennünket. Máriához hasonlóan nekünk is megengedi, hogy kezünkbe vegyük, testünkbe fogadjuk, életutunk társaként ismerjük el őt, hogy ezután már senki el ne választhasson bennünket Isten feltételektől mentes, anyai szeretetétől.

Gérecz Imre OSB

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (104.)

A karácsonyt különleges ünnepélyességgel ünnepeljük görögkatolikus templomainkban. A vecsernyével végzett Szent Bazil-liturgia után következik virrasztás gyanánt az esti nagy zsolozsma az izajási énekkel. Ennek elején énekeljük a *Velünk az Isten* éneket, ami úgy megdobogtatja sok görögkatolikus hívő szívét, hogy egyenesen ezzel azonosítják a karácsonyi vigíliát.

Ha meggondoljuk, karácsonynak nem is lehet szebb üzenete, mint ez: Velünk az Isten. Az ősi jóslat beteljesült. Izajás próféta hét és fél évszázados jövendölése, íme, megvalósult.

Igaz, pici babaként jött közénk, de „érettünk született a kisded csecsemő, az örökkévaló Isten”. Milyen sokatmondó Rómanosz Melódosz (6. század) karácsonyi kontákja, amelyben mind az egy plusz huszonnégy versszak végén az imént idézett mondat szerepel. Itt van! Velünk van! Megváltásunkra érkezett. Két évezreddel ezelőtt, hogy megváltson bennünket. Ma. Mert ma is szükségünk van arra, hogy magára vegye minden emberi nyomorúságunkat, és azoktól megtisztítva magához emeljen bennünket. Érettünk született! Velünk van!

Izajás próféta ősi szövege, amit boldogan éneklünk, a karácsonyi ikonon összegződik: bár a kisded Jézus csecsemő, felnőtt vonásokat visel.

Felhangzik az esti nagy zsolozsmában a Velünk az Isten egyetemes meghirdetése: „Halljátok, minden távoli föld” (Iz 8,9b) – s ez a refrén valamennyi sor után ismétlődik. Ez a Gyermek nagyobb lesz a föld minden uránál, és ő lesz a végső győztes: „Hatalmasok, térjetek meg, fegyverkezzetek bár, le fogtok győzetni” (9c); „Övezzétek fel magatokat, le fogtok győzetni” (9d); „Tartsatok bár tanácsot, meghiúsul az” (10); „Osszatok parancsot, és nem lesz meg az” (10b). Jézusban ugyanis velünk az Isten, ezért „A ti félelmetek szerint nem félünk és nem rettegünk” (12cd). Sőt: „A seregek urát, őt tartsátok szentnek, ő legyen a ti félelmetek” (13); „Ő (legyen) rettegéstek és ő nektek szenteléstekre leszen” (14a). A próféta még csak előre látja: „És én várom az Urat, és őreá fogok várni” (17)”, amit mi már boldog beteljesedésként láthatunk. „Íme, én gyermekeim, kiket nekem az Úr jelül adott” (18c). Egyetemes a Velünk az Isten örömhíre: „A nép, mely sötétségben jár vala, nagy világosságot láta” (9,2ab); „a halálárnyék tartományában lakóknak világosság támada” (2cd). S hogy miért? Íme, a prófétai szöveg és az éneklés beteljesedése: „Mert kisded született nekünk és fiú adatott nekünk” (6). Ámde a most még csecsemőnek látszó pici gyermek az „örökkévaló Isten”. Ezért folytatódhat így a szöveg: „kinek vállán vagyon a fejedelemség” (6); „és az ő békességének nem lesz vége” (7b). Annak a békességnek, amit Isten és az ember között hozott létre Jézus a karácsonykor kezdődő, s majd a Golgota keresztjén beteljesített áldozatával. Ezért folytatódik az ének: „És hívatik az ő neve a nagy szövetség angyalának” (6); „Csodálatosnak, tanácsadónak” (6); „Istennek, erősnek, békesség fejedelmének” (6); „A jövendőség atyjának” (6) – mert „Velünk az Isten”!

Az angyal is hirdette: „Emmánuel lesz Jézus neve. Ez azt jelenti: »Velünk az Isten«” (Mt 1,23).

Ivancsó István

A HÉT SZENTJE

Szent Fabiola

A Fabiusok régi római patríciusnemzetségéből származott, akinek életrajzát Szent Jeromos egy leveléből ismerjük.

Fabiola mélyen megrendült, amikor második férje elhunyt. Magába szállt, vezeklőruhát öltött, és felvetette magát a lateráni bazilika vezeklőinek seregébe. Az egész böjti időszakban a közösség előtt vezekelt, mert szívében felébredt az Úr iránti szeretet. „A püspök, a papok és az egész nép vele együtt sírt”, valamennyien egy szájjal és egy szívvel vallották bűnösnek magukat.

Az egyházi közösségbe való újrafelvétele után kizárólag Istenhez tartozott. Eladta kiterjedt birtokait, kórházakat épített, papokat, szerzeteseket és szüzeket támogatott. És nemcsak a pénzével jótékonykodott, hanem szolgált is. Ételt osztott, leprások gennyes sebeit kötözte.

Egy nap jeruzsálemi zarándoklatra határozta el magát. Akkoriban az Úr születésének helyén, Istennek szentelt nők tanítójaként Betlehemben élt Szent Jeromos. 394 őszén Fabiola váratlanul megérkezett Jeruzsálembe. Jeromos segítségével bele akart mélyedni a *Szentírás* értelmezésébe: „Jóságos Jézusom, micsoda buzgósággal, micsoda szorgalommal tanulmányozta a szent könyveket, s mintegy valamiféle éhség csillapítására vágyódva futott át a prófétákon, az evangéliumon és a zsoltárokon, kérdéseket vetett fel, és a válaszokat a szíve mélyén rejtette el” – írja róla Jeromos.

Az Egyiptomból való kivonulás állomásai különösképp foglalkoztatták: „Elért ahhoz a helyhez, ahol le van írva mindazon állomások névsora, amelyeken keresztül az Egyiptomból kilépő nép elérkezett a Jordán folyóig. Amikor minden egyes megállás okát és indítékát kérdezte, egyes esetekben nem voltam biztos, más esetekben biztos lépésben haladtam, a legtöbb esetben azonban egyszerűen megvallottam tudatlanságomat. Akkor még inkább sürgetett, mintha tilos volna nem tudnom, amit nem tudok” – emlékezett beszélgetéseikre tanítómestere.

Sokat ígérő együttműködésük azonban hirtelen félbeszakadt, mivel 395 nyarán „a hunok seregei törtek elő, akik gyors lovaikon száguldva, mindent öldökléssel és félelemmel töltöttek el”.

A Rómába visszatérő Fabiola teljes szegénységben akart élni. Hogy megszabaduljon a birtoklás „nagy terhétől”, megmaradt vagyonát szerzeteseknek ajándékozta. Ez röviddel halála előtt történt.

Szent Fabiola személye ihlette meg Nicholas Patrick Wiseman westminsteri bíboros-érseket, akinek 1854-ben megjelent *Fabiola* című regénye máig népszerű olvasmány. A romantikus történetből több film is készült, a legismertebb az 1949-ben bemutatott olasz–francia változat, Michèle Morgan, Henri Vidal és Michel Simon főszereplésével.

L. K.

A hét liturgiája

A év

DECEMBER 25., – URUNK SZÜLETÉSE (KARÁCSONY) – FŐÜNNEP (Anasztázia, Karácson, Eugénia) – Vigilia mise: Iz 62,1–5 *(Az Úr örömét találta benned.)* – ApCsel 13,16–17.22–25 *(Jézus, a Megváltó, Dávid nemzetségéből származott.)* – Mt 1,1–25 vagy Mt 1,18–25 *(Maga az Isten jön el, hogy szabadulást hozzon nektek.)* – **Énekrend:** Ho 17 – ÉE 22, Ho 16 – ÉE 31, Ho 137 – ÉE 27, Ho 12 – ÉE 6. – Éjféli mise: Iz 9,1–3.5–6 *(Gyermek születik nekünk, így fogják hívni: Béke Fejedelme.)* – Tit 2,11–14 *(Megnyilvánult minden ember számára Isten üdvözítő kegyelme.)* – Lk 2,1–14 *(Ma megszületett Megváltótok.)* – **Énekrend:** Ho 25 – ÉE 514, 415, Ho 21 – ÉE 26, Ho 18 – ÉE 516, Ho 34 – ÉE 45 – Hajnali mise (Pásztorok miséje): Iz 62,11–12 *(Íme, eljön Szabadítód.)* – Tit 3,4–7 *(Irgalmassága szerint üdvözít minket az Isten)* – Lk 2,15–20 *(A pásztorok megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő Kisdedet.)* – **Énekrend:** Ho 32 – ÉE 44, 415, Ho 32 – ÉE 44, Ho 23 – ÉE 519, Ho 20 – ÉE 41 – Ünnepi mise: Iz 52,7–10 *(Meglátja a föld minden határa, hogy szabadítást szerez Istenünk.)* – Zsid 1,1–6 *(Isten az ő Fia által szólt hozzánk.)* – Jn 1,1–18 vagy Jn 1,1–5.9–14 *(Az Ige testté lett, és közöttünk lakott.)* – **Énekrend:** Ho 25 – ÉE 517, 415, Ho 21 – ÉE 26, Ho 18 – ÉE 516, Ho 34– ÉE 45.

DECEMBER 26., HÉTFŐ – SZENT ISTVÁN ELSŐ VÉRTANÚ ÜNNEPE (Előd) – ApCsel 6,8–10; 7,54–59 *(Látom a megnyílt eget és az Emberfiát!)* – Mt 10,17–22 *(Nem ti fogtok beszélni, hanem Atyátok Lelke szól majd belőletek.)* **– Énekrend:** Ho 257 – ÉE 646, Ho 21 – ÉE 49, Ho 23 – ÉE 600, Ho 34 – ÉE 48.

DECEMBER 27., KEDD – SZENT JÁNOS APOSTOL ÉS EVANGÉLISTA ÜNNEPE (Teodor, Fabiola) – 1Jn 1,1–4 – Jn 20,2–8.

DECEMBER 28., SZERDA – APRÓSZENTEK, VÉRTANÚK ÜNNEPE (Apród, Kamilla) – 1Jn 1,5–2,2 – Mt 2,13–18.

DECEMBER 29., CSÜTÖRTÖK – KARÁCSONY NYOLCADÁNAK 5. NAPJA (Becket Szent Tamás, Bökény) – 1Jn 2,3–11 – Lk 2,22–35**.**

DECEMBER 30., PÉNTEK – SZENT CSALÁD: JÉZUS, MÁRIA ÉS JÓZSEF ÜNNEPE (Dávid , Hermina, Hunor) – Sir 3,3–7.14–17a *(Aki féli az Urat, tiszteli szüleit.)* vagy Kol 3,12–21 *(A család élete az Úrban.)* – Mt 2,12–15.19–23 *(Vedd a gyermeket és anyját, és menekülj Egyiptomba!)* **– Énekrend:** Ho 32 – ÉE 517, 415 Ho 26 – ÉE 46, Ho 23 – ÉE 519, Ho 36 – ÉE 33.

DECEMBER 31., SZOMBAT – KARÁCSONY NYOLCADÁNAK 7. NAPJA (Szent I. Szilveszter pápa, Ajándék, Donáta) – 1Jn 2,18–21 – Jn 1,1–18.

JANUÁR 1., VASÁRNAP – SZŰZ MÁRIA, ISTEN ANYJA (ÚJÉV) FŐÜNNEPE (Álmos, Fruzsina) – Szám 6,22–27 *(Hívják le Izrael fiaira a nevemet, és én megáldom őket!)* – Gal 4,4–7 *(Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született, hogy a fogadott fiúságot elnyerjük.)* – Lk 2,16–21 *(Megtalálták Máriát, Józsefet és a Kisdedet. Eltelt nyolc nap, és a Jézus nevet adták neki.)* – **Énekrend:** Ho 39, ÉE 641, 415, Ho 35 – ÉE 54, Ho 18 – ÉE 519, Ho. 41 – ÉE 55.

Meskó Zsolt

Hogyan legyünk tróger angyalok?

A háztetők cserepeit már vékony hóréteg fedte, és ahogy illett egy ünnepi délutánhoz, apró pelyhekben hullt a karácsonyi hó. Az orromat odatapasztottam az ablaküveghez, és a szemben lévő négyemeletes ház kéményeinek kipárolgó füstgomolyagja fölött az eget kémleltem. Enyhe szellő lendítette ki a hópihéket a gravitáció meghatározta útjukból, és az egymás mellett sorakozó kémények füstje, mint megannyi gőzmozdonyé, szállt a Gellérthegy felé. Bölcs hétévesként már tudtam, hogy a Duna felől fúj a szél. Néztem, néztem, de a füstpamacsok fölött, között, nem láttam semmi gyanús jelet. Pedig tavaly már megtanultam, hogy ilyenkor délután kell figyelni az angyaljárást, mert közülük egy-két óvatlan láthatóvá válik az olyan kíváncsi földi szemeknek is, mint amilyen az enyém.

Nagyapám már kora délután megérkezett, a konyhaasztalra kipakolta a bárdot és a hatalmas kést, én pedig könnyes szemmel elbúcsúztam a fürdőszobában Potyitól. Potyi előző nap érkezett, a fürdőkádban kapott helyet. Először riadtan, aztán békésen körözött. Amikor a vízbe mártott ujjamat az orra előtt húztam, az volt az érzésem, hogy követi. Hogy lehet egy karácsonyi vacsorának való pontyot elnevezni? Ott térdeltem a kád mellett, és ezen gondolkoztam. Pepi? Áááá... az inkább egy bohóc... Pötyi... az az osztálytársam húga az első emelet kettőből, aki egy kicsit tetszett nekem, mégsem adhatom a nevét egy halnak... Ponty, Pontyi, Potyi. Amikor ezt kimondtam, mintha esdeklően rám emelte volna a tekintetét. Akkor ő lesz Potyi. Ne haragudj, drága Potyi, nem tudok neked segíteni! Rácponty lesz belőled. Nagyapa fogja csinálni, mert ő Baja mellől származik, és nagyon ért a halakhoz. Tavaly megkérdeztem, hogy nem fáj-e neked, amikor fejbe vág a bárddal, de azt mondta, hogy meg sem érzed, csak egy pillanat az egész. Ha továbbra is így nézel rám, akkor idén nem fogok a rácpontyból enni, pedig tavaly nagyon finom voltál. Kétszer is vettem belőled. Azaz nem is belőled, hanem egy rokonodból, akinek nem adtam nevet.

Nagyapa feltűrt ingujjal lépett a fürdőszobába, rám mosolygott. Szeretnéd látni? – kérdezte. Nem, nem, habogtam, és bementem a szobába angyalokat lesni.

Nálunk egymásba nyílt a három nagy szoba. Anyáék szobájában voltunk ilyenkor, mert a középsőt, ahol a zongora állt, reggel lezárták. Három ajtaja közül kettőhöz volt kulcs, a harmadikhoz nem. Apa reggel a lelkemre kötötte: Ide nem szabad bemenni, tudod, jön a Jézuska, az angyalok hozzák a karácsonyfát, nem szabad zavarni őket! Legszívesebben azt mondtam volna, hogy na de apa, ezt minden hétéves tudja, de éreztem, hogy a hangsúly a kulcs nélküli ajtó zárva tartásának fontosságán van. Eszembe sem jutott volna benyitni, főleg azután, hogy tavaly észrevettem, épp a kulcshiányból adódóan, hogy a kulcslyukon keresztül remek belátás nyílik a szobába, s amikor halk neszeket hallottam, azonnal odaugrottam a kulcslyukhoz, és belestem. Valami mozgott odabenn, de nem tudtam kivenni, hogy micsoda, már csak azért sem, mert nagymamám odajött, megfogta a kezemet, és azt mondta: Pszt! Nem szabad zavarni az angyalokat! Gyere, mesélj nekem, mi volt az iskolában! Nagyi, karácsonykor kit érdekel, hogy mi volt az iskolában? Jó, akkor kártyázzunk! Ezzel a gyengémre tapintott, s miközben ő fecsegve keverte a kártyát, én vágyakozó szemmel a kulcslyuk felé tekingettem.

Na de nem is erről akartam mesélni, hanem az angyalokról, akiket idén még nem láttam a háztetők fölött. Nagyapa jelezte, hogy a hal már a sütőben, kimehetek a konyhába. Az anya féle sajtos rúd is frissen ragyogott már az asztalon. Abból ilyenkor már nyugodtan lehetett venni, nem úgy, mint a bejglikből, amelyek egy tepsiben sorakozva várták a vacsora végét, egy kockás konyharuhával letakarva, az egyik konyhaszéken. Természetesen, amikor egy pillanatra egyedül maradtam a konyhában, fellebbentettem a kockás konyharuhát, és nyálcsorgatva bámultam a fényesen csillogó, illatozó rudakat. Dió és mák keveredett a levegőben, és én csukott szemmel inhaláltam a bejglirudak fölé hajolva. Aztán gyorsan visszahajtottam a kendőt, anyu lépteit hallva. Türelem, türelem, bejglit terem, mondta, amikor belépett a konyhába. De hisz nem is láthatott engem, honnan tudta, hogy mit csinálok?

Egyszer csak csöngettek. Futottam kinyitni az ajtót. Ki lehet az ilyenkor? Nagyapa állt az ajtóban. Észre sem vettem, hogy Potyi végzete után eltűnt. Érdekes egyébként, hogy apát sem láttam egy ideje... s utoljára mintha valami balta lett volna a kezében. Minek karácsonykor balta? Hiszen nagyapa hozott bárdot Potyihoz... Talán az idén ez nem volt elég erős, és szegény halra súlyosabb csapást kellett mérni?

Hát te hol voltál, kérdeztem a kabátjáról a havat lerázó belépőtől. Visszavittem a bárdot, szembe Arnold bácsiéknak. Aha... nem is tudtam, hogy a bárd Arnold bácsiéké... Azt hittem, hogy nagyapáé. És képzeld, közben mit találtam az utcán... idenézz! Nagyapám a tenyerét lassan kinyitotta, s a barna bőrkesztyű mélyén felragyogott valami. Egy néhány centis fenyőág, rajta még egy-két hópihe. Idenézz! Tudod, mi ez? Hát persze, hogy tudom, de akkor valószínűleg nem az lehet, amit tudok, különben nem kérdezné meg nagyapa. Egy fenyőág, mondta hatalmas elképedéssel. Akkor mégis csak az, amire gondoltam. Szagold meg, mondta, s odanyújtotta az orrom elé. Még a dió és a mák illata keveredett az orromban, de emlékeztem, hogy tavaly is meg kellett szagolnom egy szalagot, amit az utcán talált nagyapa, s annak az illata is mintha váratlanul rám köszönt volna. Érzed? Mit? Hát angyalillata van! Becsuktam a szemem, és közelebb hajoltam a kis fenyőághoz. Tényleg angyalillata volt.

Miközben levette a kabátját, terelt maga előtt anyáék szobájába, és mesélni kezdett. Elkezdte a történetet, amely tavalyról már ismerős volt. Képzeld, jövök vissza Arnold bácsiéktól, s amikor felnézek az égre, épp egy angyalcsapat repült át az utca fölött. S ahogy tovaszálltak, ez a kis fenyőág hullott le a magasból. Hogy nagyapámnak milyen szerencséje van! Mindig észreveszi a repülő angyalcsapatokat. Én egész délután ott álltam az ablaknál, de egyet sem láttam. Pont az orrom előtt esett le ez a kis ág. Rögtön felkaptam, gondoltam, elhozom neked megmutatni. Ez azt jelenti, hogy már itt vannak az angyalok a környéken, és hozzák az ajándékot. Húha! Kezd izgalmassá válni a dolog. Akkor hamarosan újra neszeket hallhatok a középső szobából, hiszen berepülnek mihozzánk is. Gyere, nagyapa, nézzünk be a kulcslyukon! Lehet, hogy már nálunk is dolgoznak.

> *Tudod,*
> *rengeteg gyerek van*
> *a világon, millió,*
> *de az is lehet,*
> *hogy már milliárd.*
> *Mind úgy várja*
> *a Jézuskát*
> *és a karácsonyt, mint te.*
> *De az ajándékot,*
> *amit ez a sok millió*
> *gyerek vár veled együtt,*
> *a Jézuska nem tudja*
> *egyedül elvinni.*
> *Ezért vannak*
> *a karácsonyi angyalok,*
> *akik ilyenkor*
> *segítenek neki*

Nem, nem, nem szabad ilyenkor zavarni őket! Ez a munka legnehezebb része. Ilyenkor sürgölődnek-forgolódnak igazán a tróger angyalkák. Kicsodák? A tróger angyalkák. Nem emlékszel? Tavaly már meséltem róluk. Oh, tényleg, a tróger angyalkák... tavaly sem értettem pontosan. Nagyapa, hogy is van ez a tróger angyalkákkal? Na gyere, elmesélem újra.

Tudod, rengeteg gyerek van a világon, millió, de az is lehet, hogy már milliárd. Mind úgy várja a Jézuskát és a karácsonyt, mint te. De az ajándékot, amit ez a sok millió gyerek vár veled együtt, a Jézuska nem tudja egyedül elvinni. Ezért vannak a karácsonyi angyalok, akik ilyenkor segítenek neki. Annyian vannak, hogy az már egy kész nagyvállalat. Különböző feladataik vannak. Az egész akkor kezdődik, amikor te megírod a leveledet a Jézuskának, hogy mit szeretnél ajándékba. Szépen berakod este az ablakba, reggelre eltűnik. És tudod ki viszi el onnan? A postás angyalkák. Az ő feladatuk összegyűjteni az egész világon a leveleket. Nagyon fáradtak, mert állandóan éjszakai műszakban dolgoznak, és nagyon gyorsnak kell lenniük, hogy minél több levelet be tudjanak gyűjteni egy-egy éjszakán, nehogy mire a gyerekek felébrednek, még mindig ott legyen a levél.

De nekem egyszer még reggel is ott volt, vágtam gyorsan közbe. Csak a következő éjszakán vitték el. Hát pont erről beszélek. Néha annyi a munkájuk, hogy nem győzik. Ilyenkor kisegítő postás angyalokat is be kell állítani a sorba, azok meg olyan kis kelekótyák, hogy egy-kettőt ott hagynak, aztán másnap kell visszamenniük érte.

Na de miután összegyűjtötték a leveleket, felviszik a Mennyországba. Ott odaadják a főangyaloknak, akik mind elolvassák. Nem a Jézuska olvassa el őket? Ő is, de először a főangyalok kinyitják a leveleket, összegyűjtik a kéréseket, beírják a címeket, hogy ne legyen keveredés, és csak utána adják oda a Jézuskának. Igen, a keveredés... Tavalyelőtt egy lendkerekes holdjárót kértem, ami aztán nem volt ott a fa alatt. Másnap, amikor átmentünk Csabiékhoz, az unokatestvéremékhez, örömmel újságolta, hogy képzeljem, kapott egy lendkerekes holdjárót, pedig nem is kérte, de annyira jó... Viszont úgy várta a cowboyos műanyag játék katonákat, azokat pedig nem kapta meg. Mondtam, semmi gond, nekem pont azt hozta a Jézuska, majd kölcsönadok belőle. Azért egy pár napra ő is kölcsönadhatta volna a holdjárót, de láttam, mennyire tetszik neki, nem is kértem el.

Aztán a főangyalok odaadják a Jézuskának a leveleket, ő meg továbbadja a csomagoló angyaloknak, akik a levelek alapján beteszik az ajándékokat egy-egy csomagba. Hozzátesznek egy-egy karácsonyfát díszekkel. Nagyapa, az hogy van, hogy nálunk minden évben ugyanazok a díszek? A csomagoló angyalkák emlékeznek rá, hogy melyik családhoz melyik díszeket kell küldeni? Bizony, bizony, a csomagoló angyalkáknak van a világon a legjobb emlékezőtehetségük. Fent a mennybéli raktárból pont azokat a díszeket veszik ki, amikről tudják, hogy ahhoz a családhoz a legjobban illenek. Amikor elkészülnek a csomagok, jön a munka legnehezebb része, az ajándékok földre szállítása. Erre a feladatra csak a legkiválóbb, legválogatottabb angyalok képesek. Ők a tróger angyalkák. A Mennyországban megpakolják őket a hatalmas csomagokkal. A kezükben, a szárnyukon, mindenhol lógnak, a hátukon pedig egy-egy karácsonyfa. Aztán csapatokba szervezik őket, és elindulnak a földre. Na, őket lehet látni ilyenkor az utcák fölött, és ők azok, akik berepülnek a lakásokba az ablakon keresztül, feldíszítik a fákat, s alájuk teszik az ajándékokat.

Hirtelen valami nagy puffanás hallatszott a középső szoba felől. Nagyapához bújtam. Hallottad? A tróger angyalok már ott vannak a szobában! Igen, ezek csak ők lehetnek, senki más. Gyere gyorsan, nézzünk be a kulcslyukon! Nem, ilyenkor nem szabad zavarni őket, mert akkor megijednek és elszállnak, hiába vártuk őket, nem lesz semmi a karácsonyfa alatt. Az pedig ugye nem lenne jó senkinek?! Senkinek, senkinek, mondogattam magamban, és a belépő nagyit is azonnal figyelmeztettem, nehogy a kulcslyuk közelébe menjen.

Még egyszer megszagoltam a kezemben szorongatott fenyőágat, áradt belőle az angyalillat. Nemsokára kinyílik a középső szoba ajtaja, és apa elkezdi énekelni a *Mennyből az angyalt,* csillognak a csillagszórók... Azokat vajon ki gyújtja meg? S ott lesznek az ajándékok a fa alatt. Nagyapa, ha nagy leszek, én is tróger angyal szeretnék lenni! Szerinted lehetek?

A különbözőségek ellenére is egymás felé vezet az út

Látogatóban a Schulek házaspárnál

Schulek János és felesége, Andrea ötvenegy évvel ezelőtt kötöttek házasságot. Öt gyereküktől eddig tizennégy unokájuk született. A házaspár tevékeny, lelkes tagja a zugligeti Szent Család-plébániának, s a szolgálat iránti elkötelezettségüket átadták gyerekeiknek is. Budakeszi úti lakásukban beszélgettünk velük szerelemről, párválasztásról és arról, mi lehet a tudatosság szerepe a boldog házasságban.

Andrea kijön elénk a kapuba, a nappaliba vezet, hellyel kínál, és így kezdi a beszélgetésünket: „Nagyon különbözőek vagyunk, sokan nem értik, hogyan élünk együtt ötvenegy éve, mégis sikerül.” Az asztalra kikészített néhány fotóalbumot, régi fényképeket. „Egész nap gyűjtögetettem, emlékeztem” – mondja könnyekkel a szemében. Egy megsárgult képet emel ki a többi közül, amely 1943-ban, a Magyar Mérnök és Építész Egylet közgyűlésén készült. Itt összetalálkozott a két nagy múltú család: az egylet igazgatója, Schulek János (János nagyapja) és az akkor huszonhét éves építész, Reischl Antal (Andrea édesapja). A közös pont az életükben az építészet. Andrea és János megismerkedésével mégis két távoli világ került közel egymáshoz. Andrea katolikus családból származott, édesapja a Műszaki Egyetem tanára, huszonhét éven át a lakóépülettervezési tanszék vezetője volt. János dédapja, Schulek Frigyes és nagyapja Schulek János is építészek voltak, felmenőinek többsége azonban evangélikus lelkészként szolgált, ahogyan az édesapja is.

Andrea és János a katonaság révén ismerkedtek meg. „Az egyetem előtt egy évre elvittek katonának. A laktanyában összekerültem egy szép szál fiúval, Gáborral, akit rendszeresen látogatott a húga. Ő volt Andrea. Gábor szenvedélyes elbeszéléseiből megismertem a vitorlázást” – kezdi mesélni történetüket János, majd Andrea veszi át a szót: „Nyáron nagy örömömre megjelent János Balatonfüreden, a vitorlásegyesületben.” Mindketten szívesen gondolna vissza arra, hogy milyen különlegesek voltak a megismerkedésük körülményei. „Nem randevúhelyzetben találkoztunk, amikor mindenki a legjobb oldalát mutatja. Esőben, szélben, viharban tapasztaltuk meg, milyen is a másik. A versenyvitorlázás felszínre hozta, kinek milyen tulajdonságai vannak, hogyan kapcsolódik be a csapatba, mennyire segítőkész” – mondják más-más szavakkal, de egybehangzóan.

Gábor látta, hogy a húga vonzódik a barátjához, ezért szervezett egy túrát. Andrea így emlékszik erre: „Már az első este éreztem, hogy János kitüntetett figyelemmel van irántam. Másnap pedig azzal lepett meg, hogy megkérte a kezemet.” „Díjaztam Andrea életfelfogását, a hitét, a sportosságát, életrevalóságát. Szerettem volna megházasodni, családra vágytam. Nagycsaládban nőttem fel, tudtam, hogy mitől és miért jó az. Nagyon érdekelt a szakmám, izgatott a sport, a figyelmem sokkal inkább ezek felé fordult, lányokkal így nem igazán ismerkedtem. Volt egyfajta tudatosság is a választásomban. Úgy gondolom, azért találtunk egymásra, mert hasonlók voltak a céljaink. Mindketten azt gondoltuk, hogy örök hűséget fogadunk, és gyerekeket akarunk” – meséli János.

A lánykérést követő második évben, 1971-ben házasodtak. Andrea ekkor harmadéves, János negyedéves volt. A fiatalok Andrea szüleinek lakásában kaptak egy lakrészt. Hosszú éveken át éltek itt, s időközben hozzáépítésekkel bővült a lakásuk. Kezdetben a szülők anyagi és fizikai segítsége biztosította számukra, hogy be tudják fejezni az egyetemet, hiszen Andrea már ötödévesként megszülte az első gyermeküket, s aztán egymás után érkezett még két gyermek. A szülői támogatásnak köszönhetően megvolt a családjukban az a nyugalom és biztonság, amelyben János koncentrált figyelmet fordíthatott a munkájára. 1972-ben a Főmtervnél indult a pályája. Gyakornokként kezdett, idővel pedig Magyarország meghatározó konstruktőr mérnökeként fővárosi nagyprojektek formálója lett. Harminckét éven át volt a Főmterv műszaki igazgatója, s közben hat éven át elnök-vezérigazgatója. 2021-ben a Magyar Mérnöki Kamara az Év Mérnöke-díjjal ismerte el pályafutását, és 2022-ben, ötven év munka után nyugdíjba vonult.

Gyermekként mindketten éltek szerény körülmények között, de a szüleik szorgalma, erős hite, családot összetartó ereje megszépítette a gyermekkorukat, és megalapozta életfelfogásukat. Később megadatott nekik az anyagi biztonság. „A három nagylányunk születését tizennégy évvel később követte a két kisebb gyermekünk érkezése. Úgy érezzük, hogy ők is megtanulták a pénzhez való helyes viszonyt. Tőlem azt látták, hogy semmit nem veszek meg csak azért, mert tetszik, és lemondok egy-egy finomságról, ha túlzottnak találom az árát. Ezzel szemben az utazásra, a sportra és a nyelvtanulásra soha nem sajnáltuk a pénzt” – meséli Andrea.

János magával ragadó lelkesedéssel beszél a munkájáról. „Reggelenként én nem dolgozni, hanem »hobbizni« mentem” – mondja, és visszatekint arra, honnan indult a műszaki pálya iránti érdeklődése. „Nyolcan voltunk testvérek, anyám mindegyikünkben talált valami kiemelkedőt, és erősítette azt a vonalat. Nálam már kisgyerekként felszínre került az építészet iránti érdeklődésem. Örököltünk építőkockákat, amiket az 1870-es években a dédnagyapám, Schulek Frigyes készíttetett a fiának. Egyiptomi és román oszlopok is tartoztak a készlethez. Anyám minden gyerekével játszott ezekkel a kockákkal. De a bölcsész beállítottságúakat ez nem nagyon érdekelte, engem viszont annál inkább. Még írni-olvasni sem tudtam, amikor már pontosan tisztában voltam azzal, hogy mi az alaprajz, a metszet. Építésztechnikumba jártam, végül ott döntöttem az építőmérnöki pálya mellett.

A munka szeretetét a házaspár otthonról hozta. „Mindketten olyan családban nőttünk fel, ahol mindenki szeretett dolgozni” – mondja Andrea, és elmeséli: az irodalomban, művészetben, nyelvekben jártas édesanyja nem érezte lealacsonyítónak, hogy takarítással egészítse ki a család jövedelmét, amikor szükség volt erre.

A szülőktől kapott segítségnek köszönhetően a fiatal házasok a templomi szolgálatból is ki tudták venni a részüket. Az evangélikus János Andreával együtt járt a zugligeti Szent Család-plébániára. 1977-ben idehelyezték Kozma Imrét, aki létrehozott egy házasközösséget. A Schulek házaspár ma is tagja ennek. Imre atya működésének eredményeként a hívők száma gyorsan növekedett, így szükségessé vált a templom bővítése. A terveket Reischl Antal készítette, s az átalakításba az egész közösség bekapcsolódott. „Összehozta az embereket a közös munka, sokszor éjjel kettőig dolgoztunk a templomban” – emlékszik vissza János.

Kisközösségük ma is hónapról hónapra találkozik. „Ez már több mint barátság. Ezer szálon összetartozunk. Közel ötven éve hordozzuk egymás örömeit, gondjait. Nagy biztonságot ad az életben, ha az ember körül olyan társak vannak, akik tudnak és akarnak is segíteni” – mondja Andrea, és sok-sok példát említ azzal kapcsolatban, hogyan álltak és állnak egymás mellett az élet minden helyzetében.

Andrea harminc éven át tanított hittant a plébánián, és a házaspár nyaranta együtt vitte táborozni a hittanosokat. Ezek a hetek és a megelőző készületi időszakok felejthetetlen élményt nyújtottak a házaspárnak. Lelkesedésüket látva a gyermekeik is eltanulták tőlük a közösségi gondolkodást. Felnőve természetesnek tartották, hogy ők is tevékeny résztvevői legyenek a plébánia életének.

A szülői segítségnek köszönhetően a házaspárnak az is megadatott, hogy minden évben kétszer kettesben elutazhassanak néhány napra. Ezt leginkább Andrea édesanyja szorgalmazta. „Én is segítem a gyerekeimet ebben. Egy házasságban mindenkinek meg kellene kapnia ezt a lehetőséget, ami úgy erősíti a kapcsolatot, mint valami vitamin – véli Andrea, és hozzáteszi: – Jánossal nyaraláskor és az utazásaink idején tudtunk igazán együtt lenni. Az agya ugyanis nem állt le attól, hogy hazajött a munkából.” „Valóban. Úgy érzem, mindig hamarabb kaptam vezetői megbízatásokat, mint kellett volna. Ez nagy felelősséggel és rengeteg gondolkodással járt” – magyarázza a férje.

„Leginkább János idejére voltam féltékeny” – mondja Andrea, és arról mesél, hogy a férjének mindig nagyon fontos a sport. Kosarazott, de látva, hogy ez nem kedvez a családi összetartásnak, olyan hobbit keresett, amit együtt űzhet az övéivel. Ez lett a tájfutás, amibe először a gyerekekkel vágott bele. Megszerették, így a hétvégékre mindig eltűntek valamelyik erdőben. Andrea pedig, aki hét közben tanított, a szombatokat otthon töltötte a sok házimunkával. Takarított, mosott, főzött, s amikor koszosan, izzadtan megérkezett a családja, szomorúan tapasztalta, hogy nem nagyon érdekli őket a rend, a tisztaság. Egy idő után úgy érezte, elég ebből, s kérte, hagyják abba a tájfutást. Nem akarták, sőt, azt mondták, segítenek a takarításban, csak csatlakozzon hozzájuk. „Ehhez két dolog hiányzott: Nem szerettem futni, és nem tudtam tájékozódni” – emlékszik vissza Andrea, aki végül harminchat évesen maga is belevágott a tájfutásba. „Isten hozott a csapatban!” – üdvözölték az első reggelen a gyerekek, délután azonban már mindenki Andreát kereste az erdőben. Idővel aztán ő is nagyon megszerette ezt a sportot. A Schulek család összetartozásának jót tett a közös futás, a nyári sátorozások, a természet szeretete és a tájfutók közössége.

Sokáig élvezték mindazokat az előnyöket, amik együtt jártak a szülőkkel való együttlakással. Majd eljött az az időszak, amikor Andrea édesanyja megbetegedett, és folyamatosan romlott az állapota. Hét éven át otthon ápolták, etették, pelenkázták az utolsó években. Andrea Isten ajándékának tartja, hogy édesanyjától imával tudtak elbúcsúzni unokái és dédunokái az élete utolsó napján.

„Az, hogy együtt laktunk, óriási könnyebbséget jelentett nekünk, mégis úgy gondolom, szerencsésebb, ha a fiatalok kezdettől önállóan élhetnek, de a szülők közelében” – véli Andrea. Vágya teljesült, gyermekeik nem messze tőlük, Zugliget vonzáskörzetében laknak. Szülőként tudták, sem elvárásuk, sem beleszólásuk nem lehet a gyerekeik párválasztásba, de bíztak abban, hogy maguktól is helyesen döntenek majd. Andrea sokszor elmondta nekik, az életben az a legfontosabb, hogy ki lesz a társuk. Hol találsz munkát, mi lesz a munkád, hol laksz? Ez mind másodlagos, mert megváltoztatható. Párt azonban nagyon jól kell választani. A szülők igyekeztek kicsit segíteni is ebben. „Társaságot szerveztünk a gyerekeink köré, hogy nagy közösségben mozogjanak. Ez nem azt jelenti, hogy mi válogattunk volna számukra, pusztán terepet adtunk nekik az ismerkedéshez. Szombaton feltekertük a szőnyeget, kivittük a nappaliból a bútorokat, nálunk tartottuk a plébániai tánciskolát” – hoz fel egy jellemző példát János. A lányok végül a zugligeti körből találtak párt maguknak, a Ward Mária Gimnáziumban tanító fiuk pedig egy kollégáját vette feleségül. Ötüknek ma tizennégy gyerekük van, két hónapos a legkisebb unoka, a legidősebb pedig már huszonkét éves. A nagyszülők szeretettel és fáradhatatlanul dolgoznak a nagycsalád összetartásán. Az együtt megült ünnepek, a közös nyaralások és az elmaradhatatlan síelések mellett a mindennapokban is ott állnak a gyerekeik mellett. Andrea idejét főként az határozza meg, hogy nagy szeretettel kíséri unokái életét. János pedig ma is sok időt tölt alkotással. Sokoldalú tehetséget örökölt. Lakásuk falait az ő festményei díszítik, és művészi faragások is gyakran kerülnek ki a keze alól. Saját készítésű modellvitorlásaival eredményesen szerepel versenyeken. A hobbiszoba ajtaja gyakran zárul be mögötte. „Amikor azt érezzük, hogy túl sokat vagyunk külön, szervezünk valami közös programot” – mondja.

Eltérő a természetük, nem fejezik be egymás mondatait, más-más felekezethez tartoznak, és más tevékenységek vonzzák őket a szabadidejükben is. Ám ahogy a beszélgetésünk alatt egymás mellett ülnek, ahogy egymásra néznek, az is elárulja: az ötvenegy éven át tartó szeretet minden különbözőségük ellenére is megtalálta a másik felé vezető utat.

Búcsúzáskor így zárják a beszélgetést: A hitet nem lehet örökölni, sem jó szándékkal, sem parancsszóval átadni, csak igaz példamutatással. Szeretettel, imádsággal lehet segíteni, hogy nemzedékeken át töretlenül továbbéljen.

Trauttwein Éva
Fotó: Merényi Zita

Rüsics István cukrász a karácsonyi süteményekről

Budakalászon a Petőfi téren található a Valdocco cukrászda. Rüsics István, a budapesti Gerbeaud-ban tanult cukrász kis ékszerdoboza ez, ahol karácsonykor is különleges süteményekkel és szerető odafigyeléssel várják a vásárlókat. A cukrászmesterrel, aki Böjte Csaba gyermekotthonát is támogatta süteményeivel, életútjáról, a bejglisütésről és karácsonyi finomságokról beszélgettünk.

Belépünk a falatnyi cukrászdába. Néhány kis asztal székekkel, a falon feszület és Don Bosco arcképe. Etetőszék a sarokban, játékok a gyerekeknek. Télen nem kapható a híres fagylalt, amelynek köszönhetően több éven keresztül Budapest tíz legjobb fagyizója közé tartozott a Valdocco. Ez a közkedvelt finomság azért is hiányzik most a kínálatból, mert a hűtők rengeteg áramot fogyasztanak, a magas számla pedig erősen fenyegeti a cukrászda jövőjét. A vitrinben ugyanakkor szebbnél szebb, különleges, ínycsiklandó tortaszeletek, sütemények sorakoznak. A ribizlis-joghurtos melletti a Signorina bella, amelynek még a neve is csábító. Mint Istvántól megtudjuk, ez valójában sóskaramellás körtetorta. S aztán ott a többi: a Mocca grande szelet töltött képviselőfánkkal az aranybarna krém közepén, a Coffe time nevű diós-kávés torta, amelynek ötlete tavaly karácsonykor született egy diósbejgli-készítés közbe iktatott kávézás során, s a vörösboros birskörtés torta, a tönkölybúzás diós sült almatorta és még ki tudja, hányféle csodás ínyencség, ami mind a vendégekre vár. Még Budakalász tiszteletére is készül itt tortaszelet somlói galuskából. Jó lenne egyszerre megkóstolni az összes édességet, nem is beszélve a sós és az aprósüteményekről – de persze nincs az az ember, aki erre képes volna, bármilyen csábító is a kínálat. A cukrászmester természetesen azokra is gondolt, akik nem fogyaszthatnak cukrot, búzalisztet vagy tejet, számukra is bőséges a választék, amelyben meggyes csokitorta, vaníliás gesztenyetorta is szerepel, hogy csak néhányat említsünk.

„A vendéglátás nagyon szép szakma, de mára megváltozott. Elterjedt a street food, amiből pont az hiányzik, ami a hagyományos vendéglátásban gyönyörű: a kapcsolat, a másik ember mosolya – vallja István. – Negyven éve vagyok cukrász, de a mai napig izgulok, ha elvisznek egy tortát, hogy az tényleg olyan legyen... Ha visszajelzést kapok, mindig hálás vagyok érte. Tündével, akivel együtt dolgozunk, igyekszünk a személyességet képviselni. A fiatal munkatársakat rá kell hangolni az odafigyelésre, hogy érezze a vevő a figyelmet. Mindenki vágyik a jó szóra, az igazi, szívből jövő mosolyra.”

István tizennégy éves korától cukrásznak tanult, ám kalandos úton jutott erre a pályára. „A fiatalabb bátyám szakács volt, én úgy gondoltam, erdész leszek, de a családom vendéglátóipari iskolába szánt, így végül oda jelentkeztem. Nem tudtam még akkor, hogy ide csak azok jutnak be, akiknek megfelelő hátterük van pártvonalon. Nekem nem volt, így aztán kaptam egy levelet, hogy a szakközépiskolába nem vettek fel szakácsnak, de cukrásznak igen. Megrándítottam a vállam, gondoltam, majd egy év múlva úgyis váltok. Édesanyám zokogott, hogy cukrász leszek, fájt neki, hogy így alakult.”

Igen ám, de közben István édesapja megbetegedett, lebénult, a fiának családfenntartóként dolgoznia kellett a tanulás mellett, s így már nem tudott váltani. Az egyik bátyja katona volt, a másik pedig két pici gyerek édesapja, rá hárult hát a pénzkeresés feladata. „A Blaha Lujza téren dolgoztam a rétesboltban, amit Kerekes Sándor vezetett. Ő ludovikás katonatisztként repülős volt a második világháborúban. Sokat köszönhetek neki, apám helyett apám volt. Rengeteget tett azért, hogy ember legyen belőlem. Ha tizennégy évesnél idősebb hölgy jött be az üzembe, a lábakat össze kellett zárni, és kezét csókolomot köszönni. Ha nem tettem, rögtön levonta egyórányi fizetésemet. Egyszer történt egy tanulságos eset. Együtt dolgoztam a fiával, éjszaka kókuszcsemegét és a nápolyit készítettünk. Nagyon szerettük a tejet, szükségünk is volt rá, mert mind a ketten sportoltunk. Abban az időben a közeli tejbolt elé nagy ládákban ki volt téve a tej. Gondoltuk, átmegyünk, és elveszünk egy-egy literrel, úgysem veszi észre senki. Másnap aztán mondtuk Sanyi bácsinak, hogy ezek nem normálisak, minek ott tárolják az utcán. Amikor jöttünk vissza az iskolából, Sanyi bácsi azzal fogadott minket, hogy átment, kifizette a tejet, és bevallotta, hogy mi vettük el. Egy életre szóló lecke volt ez.”

Vajon hogyan szereti meg a cukrászatot az, aki erdésznek készült? Tizennégy évesen István a Gerbeaud-ba került, ott töltötte a tanulóéveit, és fantasztikus emberekkel találkozott. Elámult az ott tapasztalt magas fokú szakmai tudás, a cukrászat szeretete láttán. „A mai napig emlékszem, mennyire lenyűgözött, hogy valaki százötven gesztenyegolyót elkészít, s mindegyik pont ugyanolyan kerek, pont ugyanúgy van megrajzolva. Hihetetlennek találtam.” Benne is kialakult hát az igény, hogy mindent pontosan, szépen, jól csináljon. Olyannyira, hogy megnyerte az országos versenyt, ami miatt hamarabb kapta meg a szakmunkás-bizonyítványát, mint a többiek.

István a feleségét is a Gerbeaud-ban ismerte meg, ő is cukrász. Később a fia is sok mindent eltanult tőle, vele dolgozott két évig, ma már más a szakmája. „Nagyon ügyes keze van, bármiben kérhetem a segítségét. A lányok nem vették át a cukrászatot, a cukrászdáért viszont rajonganak, otthon érzik itt magukat.” Most az egyik volt tanítványával, Tündével dolgozik. A rendelések határozzák meg, hogy mit készítenek, igyekeznek minden kérést teljesíteni. „Amikor fiatal cukrász voltam, két dolgot nem lehetett a tortára tenni: ami gusztustalan, és amit nem lehet megenni. Most már az élő virág is gyakori díszítés. Nagy divat lett, három tortából kettőre biztosan virágot kérnek. Tündének szerencsére jó érzéke van a virágkötészethez. Haladni kell a korral, de ami nem tetszik az újdonságok közül, azt kihagyom.”

A budakalászi cukrászmester vallja, hogy érdemes megőrizni a tradíciókat. „Gyerekkoromban nem volt mindig minden, nem lehetett például mirelit gyümölcsöt kapni. Nagy dolognak számított, amikor elérkezett a gesztenye- vagy az eperszezon. Az az első epertorta! A tejszínes eper! Az volt az élet sava-borsa, hogy várni kellett. Édesanyám máskor nem volt hajlandó bejglit sütni, csak karácsonykor és húsvétkor. Anyu Szabolcsból érkezett, a sárga túró náluk hagyományos húsvéti étel volt. Tojás, tej, vanília, mazsola van benne, össze kell főzni, szépen összeáll, aztán az íróját ki kell csöpögtetni, és egy szép túrógömb lesz belőle. Készítik fahéjjal is, de én anélkül szeretem. Gyerekfejjel odavoltam ezért az édességért, az édes írójáért is sorba álltunk, de bármennyire könyörögtem, nem kaphattam, mert megvolt a maga ideje. Szerintem jó dolog, ha nincs mindig minden. Az életben öröm az is, amikor van valami olyasmi, ami máskor nincs.”

István szívesen emlékszik vissza a karácsonyi készülődésekre, de gyorsan hozzáteszi: „Inkább egy süteménnyel kevesebbet kell sütni, csak a lelkét ne hagyja kint a konyhában az édesanya, az legyen ott a karácsonyfánál. Édesanyám ezt nagyon ügyesen és jól szervezte. A szüleim az ország két különböző részéből valók, anyukám északkeletről, apukám pedig az Őrségből. Két különböző kultúrát hoztak magukkal. A lényeg anyunál soha nem a külsőségeken volt, és ezt én is megtanultam tőle. Óvónőként dolgozott, apukám pedig szabóként. Nem éltünk jómódban, de anyukám mindent megteremtett. Gyerekként azt éltem meg, hogy kiskirály vagyok, mindenem megvolt, ami kellett. Felnőttként már látom, milyen zseniálisan érte el ezt az édesanyám. Az ünnepben legfőképpen a jelenlét volt a fontos. Mindig volt ránk ideje, hiszen a gyerekeknek a rájuk fordított idő a legfontosabb. Hajlandó volt otthagyni a tűzhelyet, és odajönni hozzánk. Fölkeltett, hogy együtt menjünk a szentmisére, és elviselte, ha a kicsi fiú kicsit makrancos. Nagy türelemmel nevelte a három fiát.”

A Rüsics fiúk késői gyerekek. „Anyukám és apukám Budapesten találkoztak. Édesanyám az angolkisasszonyokhoz készült apácának. Még nem tett fogadalmat, amikor 1948-ban szétszórták őket. A nővéreket Budapestre küldték, így összetartottak, összejártak. Apukám szabóként papoknak, nővéreknek varrt ruhát jótékonysági alapon. Amikor a főnöknő látta, hogy apukám udvarol édesanyámnak, azt mondta neki: »A Karcsi jó ember, Marika.« Így lettünk mi, hárman a testvéreimmel.”

István édesanyja bevonta a fiúkat a konyhai tevékenységekbe, együtt szeleteltek, hámoztak, de mindez nem volt elvárás. A gyerekkori karácsonyi készülődésekben azonban nem csak a sütés-főzés volt a fontos. Élénken él Istvánban, hogy milyen jó volt, amikor megvették és megírták a rokonoknak a levelezőlapokat. Narancsot, banánt is vásároltak, és csomagban küldték vidékre azoknak, akiknek nem volt. „Pásztorjátékra apuval mentünk és a bátyámmal. A fa díszítésekor a bátyám elvitt otthonról, és emlékszem, gesztenyepürét ettünk az Anna presszóban. Gyalog mentünk, sokat beszélgettünk útközben. Mire hazaértünk, állt a fa – kisfiúként ez nagy élmény volt nekem.”

A Valdocco cukrászdának karácsonyi specialitásai is vannak. Az itteni bejglinek jó a híre, Gerbeaud-recept szerint készíti István; mint mondja, csak három százalékban viszi bele a saját elképzeléseit, de ez a recept nem nyilvános. „A bejgli szerintem egy cukrászda védjegye. Szokták kérdezni, hogyan lehet elkerülni, hogy sütés közben kirepedjen, vagy hogy mitől lesz szép a színe. Ez nem titok. Ha nem reped ki, akkor nem is jó a bejgli, hiszen a tésztának a sütőben növekednie kell. Csak az nem mindegy, hogy hol reped ki! Ha alul, akkor nincs baj, ha a tetején, akkor veszít a szépségéből. Hogy ezt elkerüljük, tojással kétféleképpen is bekenhetjük a még nyers bejglit. Az egyik módszer az, hogy először a fehérjével kenjük, azután a sárgájával. Én viszont a másik eljárást jobban kedvelem: egy olyan keveréket kell készíteni, amiben kicsit több a sárgája, mondjuk két tojássárgához egy fehérjét teszünk. Ezt felvisszük a bejglire, s amikor az első réteg rászáradt, akkor még egyszer bekenjük a nyers tésztát. Akkor lehet sütni, amikor ez a második tojásréteg is rászáradt. Így a színe is szép lesz.”

A dió- és máktöltelékekhez a cukrászmester legszívesebben baracklekvárt használ, de készítenek aszalt szilvás vagy meggyes-mákos és meggyes-diós bejglit is, ki mit rendel. Van, aki aszalt barackkal kéri, más marcipánnal, csokoládéval. „Édesanyám nem a pozsonyi típusú bejglit készítette, hanem a kelt tésztását, a sütés végéig cukros tejjel locsolgatta. Ez a bejgli a kalácsra hasonlít. Az emberek többsége inkább a pozsonyi típusút ismeri, az terjedt el, talán az eltarthatósága miatt is, mert ha szépen vissza van csomagolva, nem szárad ki. Emlékszem, volt, hogy nem vittek el egy rendelést, másfél hónap múlva ettük meg a bejglit, és tökéletes volt. Sütés után egy éjszakát hagyjuk hűlni, csak azután szoktuk csomagolni, nehogy bepenészedjen.”

Sokáig eláll a hókifli is, amit tojás és élesztő nélkül készítenek dióból, lisztből, cukorból és zsiradékból egy kis sütőporral. István a mézes krémest is nagyon szereti így karácsony környékén. A tésztalapokat mézessütemény fűszerkeverékkel készítik, és főzött vaníliakrémmel töltik. Puha és finom, különleges karácsonyi ízű édesség. „A krémesbe van, hogy almatölteléket is teszünk a vaníliakrémhez, tortaformában is lehet készíteni.” István szerint nemcsak a puszedli, hanem a zserbó is jól illik a karácsonyhoz, sőt egy jó forró csoki is. „Amikor a gyerekeink már felnőttek, 24-én mindig elmentünk egy közös forró csokizásra. Felpakoltuk a cekkert, bele az egy liternyi forró csokit. A Citadellán aztán kiterítettük a kendőt, elővettük a poharakat, iszogattuk a jó meleg italt, nézelődtünk kicsit és beszélgettünk. Szép közös karácsonyi családi élmény lett ez.”

István maga süti a kenyeret is, ami elképesztően puha és könnyű. Fehér lisztből készül, de zsiradék is van benne. Mint mondja, a Jóistennek köszöni ennek a receptjét, sok öröme van benne. „Mindenben a mennyiség a lényeges, a jó foszlós kalácsban, a kuglófban is. De kelt tésztát csak jó minőségű lisztből szabad készíteni.” A kalácsot István négy részből fonja, ha barheszt készít, akkor hétből. Általában ő süti a kalácsot a közösségének, ami Szent Józsefről kapta a nevét.

Az üzemben hátul Tünde éppen igazi mandulamasszából készít kis figurákat. A falon Néri Szent Fülöp képe lóg, közel áll István szívéhez. „Ő az oratórium atyja. Átszövi az életünket, Don Boscóval együtt. A szaléziakhoz kötődünk. Amikor kiderült, hogy édesanyám rákos, és apukám százszázalékos rokkant, sokáig nem akartam beszélni a Jóistennel. Huszonhárom éves voltam, amikor édesanyám meghalt. Pár évre rá egy gyerekkori barátom kérdezte, nem megyek-e el vele a közösségbe. Ő vezetett vissza az Egyházba. A szaléziak nehéz helyzetből húztak ki, amikor megengedték, hogy vasárnaponként a misék után áruljam a süteményeimet a Bécsi úton, a Szent Alajos-házban. Akkor ott még nem volt cukrászda. Azt is megengedték, hogy Böjte Csaba testvér gyerekétkeztetéséhez hozzájáruljunk pogácsasütéssel. Kitaláltam, hogy minden pénteken csinálok egy hat-nyolcszeletes dobostortát, amit elárverezünk. Egyszer ötvenhatezer forintot kaptam a tortáért, s ment az összeg Csaba testvérnek. Akkor én voltam a legdrágább cukrász Budapesten.”

Valdocco Torino városnegyede, ott található Bosco Szent János sírja a bazilikában. De Valdocco az a kis cukrászda is, ahova Budakalászon érdemes betérni, ha édesre vágyunk, ha sósra, különleges ízélményekre, feltöltődésre, megpihenésre, vagy akár csak egy jó kávéra.

Vámossy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

Miért nem beszélünk a valóságról?

Szabó Borbála író a pásztorjátékírásról

Budapesten, a Keleti Károly utcai Krisztus Király-templomban hosszú éveken keresztül Szabó Borbála drámaíró karácsonyi pásztorjátékait adták elő. Pályája ezekkel a templomban bemutatott darabokkal kezdődött a kétezres évek elején, s műveit

ma már több színházban játsszák. Vele beszélgettünk a pásztorjátékok szerepéről, üzenetéről.

Bori nem katolikus családba született, húszéves kora körül ismerte meg a templomot. Valószínűleg emiatt is tudott új módon tekinteni a betlehemi történetre. „2000-ben volt az esküvőnk, de akkor még nem éreztem, hogy katolikus akarok lenni. Templomban házasodtunk, nagy katolikus család a férjemé. A *Hiszekegyet* akkor még nem tudtam volna elmondani. Nem volt nászmisénk, de a szertartás nekem is fontos volt. Pannonhalmán éltünk, a férjem ott tanított, hatott rám a hely és az emberek. A szüleim gyerekkoromban megkereszteltettek – evangélikusnak –, mert a kommunizmus idején úgy gondolták, ezzel jól tudnak helyezkedni, hátha eljön egyszer egy más világ. 2003-ban bérmálkoztam, a második gyermekünk, Klári keresztelőjén; Várszegi Asztrik atya bérmált.”

Pannonhalmán a tanárok családjai együtt laktak egy nagy házban. Ha ez nem így lett volna, talán pásztorjátékot sem ír Bori. „Rengeteg gyerek volt a házban, a két nagyobb gyerekünk is oda született, jó volt kisbabával ott élni. Karácsony előtt felmerült az egyik tanár kollégában, hogy a kicsik előadhatnának egy betlehemest. Hozzám fordult, hogy írjak már valamit, úgyis színjátszós vagyok. Huszonöt éves voltam akkor, azelőtt soha nem írtam még színházi darabot. Az első drámai művem, ami közönség elé került, az a pásztorjáték lehetett, ami akkor született.” A szomszéd gyerekekkel közösen aztán végigjárták a Hunyadi utcát a verses darabbal. „Hatalmas sikerünk volt, valaki mondta is, hogy jövőre még több házba menjünk be.” 2006-ig, amíg Bori a családjával Pannonhalmán élt, minden évben újabb és újabb pásztorjátékot írt. 24-én megvolt a betlehemezés, majd 25-én utaztak Budapestre a szülőkhöz, nagyszülőkhöz.

„Kovács Zsuzsi barátnőm egyszer megkérdezte, nem ismerek-e valami pásztorjátékot, amit előadhatnának Budapesten, a Keleti Károly utcai templomunkban. Mondtam neki, hogy tudok néhányat, mert szoktam írni ilyeneket.” Zsuzsinak nagyon tetszettek a darabok, meg is rendezte őket. Amikor Boriék „hazaköltöztek” Pannonhalmáról a fővárosba, már akkorák voltak a gyerekeik, hogy ők is játszottak ezekben. „Évről évre újabb pásztorjátékot facsart ki belőlem Zsuzsi, de bennem is megvolt az igény arra, hogy ne mindig ugyanazt adjuk elő. Mivel a pásztorjáték nem része a szertartásnak, így a születéstörténet-

nek mindig más szakasza kerülhetett a középpontba.”

A pásztorjátékok hagyományos eleme a dalbetét. Pannonhalmán, amikor a gyerekek a házakat járták, énekeltek is. „A budapesti, 24-ei pásztorjátékokba is bekerültek énekek, sőt hatalmas kóruselőadások is, szinte ezek jelentették a darab csúcspontját. Majdnem musicalre váltottunk” – mondja Bori a templomban előadott betlehemes játékokról.

Az újfajta pásztorjáték azonban nem mindenkinek tetszett Budapesten. Különösen a szülők között sokan voltak olyanok, akiket felháborított néhány szó, mondván, azok nem illenek a szentélybe. Örök probléma: mit és hogyan lehet előadni a templomban, egyáltalán mi való oda, hiszen a szentély nem színház. Bori felidézi a kifogásolt szöveget: „Volt egy olyan mondat, amit a darabbeli nagymama mondott: »Tudjátok-e, gyerekek, mi a karácsony?« Az unokák nem tudják, csak ennyit mondanak: »Hát, a karácsony az, amikor ajándékot kapunk. Ja, a karácsony! Azt tök szeretem!« Aztán a gyerekek belekerülnek a történetbe, és végül megértik, valójában mi a karácsony.” A templomi közösségben nagy nyelvészeti vita alakult ki arról, hogy a „tök” szó nem való a pásztorjátékba. A próbák idején egyesek nagyon tiltakoztak, méltatlankodtak, végül mégis nagy sikert aratott a darab, és kiderült, hogy hordozza a karácsony üzenetét. „A gyerekek és a szülők is élvezték az előadást, mindenki értette, nevetett és sírt, ahol kellett.” Megtapasztalták, hogy a drámairói szempont felfrissíti, átélhetővé teszi a szokásos pásztorjátékot.

Ebben a műfajban a történet adott, nemigen lehet újat mondani. Már a népies pásztorjátékban kialakultak a különböző pásztorkarakterek: az egyik a sületlen, süket, a másik az öreg, a harmadik a fiatal semmirekellő, aki végül megjavul. Tulajdonképpen már ezek a karakterek sem voltak feltétlenül templomba illők. Az, hogy a szakrális történetben felbukkan valami profán, nem új keletű jelenség. Bori elmeséli, hogy a feltámadási szertartáshoz a hagyományban kapcsolódott egy jelenet: asszonyok mennek Krisztus sírjához, s útközben kenőcsöket akarnak venni, így megállnak a kenőcsárusnál. Az hátrakiált a feleségének, s ekkor kiderül, az asszony éppen csalja őt egy másik férfival. Nagy őrjöngés, pofozkodás kerekedik... A botrányos jelenetet természetesen nem lehetett előadni a templom falai között, így a kenőcsárus házasságának története kikerült a templom előtti térre, vásári komédia lett belőle. „Látszik, hogy az emberekben még a szent történetekkel kapcsolatban is ott él az igény a komédia, a vidámság iránt. Kevesellem, hogy a hagyományos pásztorjátékban ez kimerül abban, hogy az egyik pásztor nem jól hall.” Ha Bori pásztorjátékaiban túl kevésnek tűnt a derültségre okot adó elem, a rendezők is jó kis rigmusokat írtak bele a szövegekbe.

Jézus születésének története azonban ennél jóval többet rejt magában, és ezt meg is lehet mutatni, vallja Bori. „Írtam egy pásztorjátékot, ami arról szólt, hogy mi történik, amikor Mária és József a népszámlálásra mennek. Mária mindjárt szül, ezért bekopogtatnak a házakba, és szállást kérnek. Senki nem akarja befogadni őket, így végül egy istállóban alszanak. De kik ezek a családok, akiknél próbálkoznak? Miért nem engedik be őket az otthonukba? Milyen kifogásokat találnak? Az egyik ember gazdag, és attól fél, hogy a szülés miatt tönkremegy az új szőnyege. Egy másik beengedné a szállást keresőket, de a férje nem. A harmadik öreg, ő úgy gondolja, túl sok lenne ez már neki. Élveztem, hogy ebben a társadalmi rétegek viselkedéséről képet adó darabban jól megmutatkozik, milyen az, amikor az emberek szűkkeblűek, és nem engedik be az életükbe Jézust. Kérdés az is, hogy én magam beengedném-e. Ezek valódi konfliktusok. Ezer oka lehet annak, hogy szűkkeblűek vagyunk. Az az érdekes, hogy meglátjuk-e magunkat abban, aki a rossz oldalon áll.” A pásztorjátéknak tehát, mint minden drámának, valóságtükröző szerepe van.

A születéstörténet azonban nem csak ezt a konfliktust rejti magában. Heródes hírül veszi, hogy megszületik a zsidók királya, és attól fél, őt letaszítják majd a trónról. A három királyok pedig azon tanakodnak, mit mondjanak neki, mert megsajnálják, féltik Jézust. „Hányszor kerülünk olyan helyzetbe, hogy ki vagyunk szolgáltatva valakinek, például valamilyen hatalomnak, egy munkahelynek. Érezzük, hogy nem jó, ami ott folyik, de valami miatt függünk tőle, mondjuk azért, mert onnan kapjuk a fizetésünket. Felismerjük az igazságot, mint a három királyok, és felmerül bennünk a kérdés: most melyik oldalra álljuk? Ők is dönthettek volna máshogyan...”

Bori egy pásztorjátékának kezdőjelenetében mai gyerekek éppen chipset esznek. „Elég neveletlenül viselkednek, amikor a nagymama a karácsonyról magyaráz nekik, de aztán hirtelen benne találják magukat a történetben, ők lesznek a pásztorok és a királyok. S a végén még a chipset is felajánlják a Kisjézusnak” – mondja Bori. Fontosnak tartja a téma aktuális környezetbe helyezését, mert „mindannyiunk gyerekei ezerszer találkoznak nem hívőkkel, és tudják, hogy a világ nagyobbik része nem hisz. Jó, ha beszélünk arról is, hogyan lehet a karácsony igazi jelentését megismertetni azokkal, akik »chipset esznek«. Milyen jó lenne őket is megszólítani, bevonni a történetbe! Úgy beszélni, hogy ők is értsék!”

Bori elmondja, úgy tapasztalja, hogy sokan tündérvilágban élnek. Pedig fontos, hogy találkozzunk a valósággal, a valós problémákkal. „Jézus is emberré vált. A testi létnek, ember mivoltunknak, a valósággal való szembesülésnek nem kellene idegennek lennie a katolikusoktól. Nem elég, ha a kislányunkat angyalkaként látjuk. Ébredjünk fel, és lássuk meg, hogy tökéletesnek hitt világunk mögött ott a valóság! A karácsony sem problémátlan ünnep. Jézus születésének története tele van konfliktusokkal. Elég, ha csak Heródesre gondolunk, vagy arra, hogy senki nem fogadta be Máriát és Józsefet. Rengeteg az érték a katolikus felnőttekben, de sok az elfojtás is. Félünk, hogy az nem lesz szent, ha a valóságról beszélünk, vagy ha elismerjük a problémákat. Én ezt mindig furcsának találtam, mert kívülről

jövök, és mert az életemben sok volt a nehézség. A gyerekeim előtt nem titkolom, hogy anyukám alkoholista volt, és emiatt halt meg. Mások ezért rám szólnak, hogy ne mondjak nekik ilyeneket. De akkor mit mondjak, hol a nagymamájuk? Az elhallgatás szerintem sokkal ijesztőbb, mint a valóság kimondása. Ugyanez az elfojtás mutatkozott meg a pásztorjátékokkal kapcsolatban is: ne beszéljünk arról, hogy az emberek gonoszak is lehetnek, hiszen ez egy szép ünnep angyalkákkal. De hát Jézus istállóban született! S a három királyokban is ott volt a dilemma, hogy elárulják-e a Gyermek hollétét, vagy ne, lojálisak legyenek-e a hatalomhoz.”

A jó dolgok sokszor balfogásokon, tragédiákon keresztül történnek. Valakit elhagynak, valaki meghal, valakit kudarc ér. „Jézus sem a habos-babos angyalka pipiskedéséből születik – vallja a drámaíró –, hanem a boldogtalanságból és a szenvedésből. A sorsa is ez lesz: szenvedés árán váltja meg az embereket. Ezen keresztül kell menni. Ha óvjuk a gyerekeinket az igazságtól, és nem tudják meg, mi az élet, később annál nagyobbat fog robbanni a bomba. Jót teszünk nekik, ha megmutatjuk, hogy a szenvedés elvezet az örömig. Örülünk Jézus születésének, de nézzük meg, mennyi gyarlóság, hiba, kudarc és szenvedés vezetett odáig. Jézus emberré vált, belevetette magát ebbe a szenvedéssel teli földi életbe testileg, lelkileg. Nem is értem, miért kell problémátlannak mutatni ezt a világot. Miért ez a finomkodás és a menekülő attitűd? A templomokba mintha csak tökéletes családok járnának. De ez nem igaz. Miért nem beszélünk arról, ami valójában van? Jézus annyira emberré vált, hogy istállóban született, egészen lentről indult az élete. Micsoda szélsőség!”

Az ember a karácsonytól idealizált ünnepet vár, pedig sokszor a valóságba ütközünk otthon is. Az anyukák nemegyszer a sírásig kifáradnak a készülődésben, „mert tökéletesre akarjuk a karácsonyt, a girlandokra és az ajándékokra figyelünk. Az ünnep sokszor sötét felleget jelent”.

Bori néhány éve már nem ír újabb pásztorjátékokat, a gyerekei, Zoárd és Klári átvették tőle a stafétát. „Számomra a pásztorjátékírás akkor volt fontos, amikor művészként még nem tudtam megmutatkozni. Akkor ez volt az egyetlen siker az életemben, és alkotóként ez sokat számított nekem. Szeretem, amikor a szükség és a bennem lévő alkotóvágy összetalálkozik, jó érzés hasznosnak lenni. 2006-ban volt Budapesten az első pásztorjátékom, ami sokat segített abban, hogy be tudjak illeszkedni a templomi közösségbe. Akkor jöttünk fel Pannonhalmáról, éreztem, hogy itt szükség van rám. Most itt az ideje, hogy a gyerekek folytassák a pásztorjátékírást. A fiatalok a darabokon keresztül meg tudják mutatni, mi az, amiről beszélni kell.” Ők is megtapasztalják, hogy a próbák idején felmerülő nézeteltérésekből, konfliktusokból végül mindig bocsánatkérések és kiengesztelődések fakadnak. A bonyolult készülődés után, mint a Jézus-történetben, öröm születik.

Beszélgetésünk végén Bori arról beszél, milyen fontos újragondolni a Jézushoz való viszonyunkat, a hitünket. Mert nagyon megcsontosodhatnak bennünk az igazságok, amiket jól ismerünk. Ami szépen indul, akár hazugságokba is torkollhat. Mindig meg kell újulnunk, és ebben segíthetnek a pásztorjátékok kérdésfelvetései is. „A próbák alatt a gyerekeim is nagy hitvitákba bocsátkoznak, sok mindent meg kell magyarázniuk másoknak. Írtak egy olyan pásztorjátékot, amiben az evangélisták voltak a főszereplők, akik négyféleképpen akarták elmesélni az eseményeket, és összevesztek, mint az írók. Mindenki a maga Jézusát keresi, így ők is. És mi megtaláltuk vajon a magunk Jézusát, vagy valaki másét szeretjük?”

Vámossy Erzsébet
Fotó: Merényi Zita

A Szeretetlángban túlárad a kegyelem

Látogatás a hatgyermekes Kalicz családnál

A Szeretetláng magyar eredetű katolikus lelkiségi világmozgalom, amely igyekszik megvalósítani a Szeretetláng Lelki Naplóban rögzített tanításokat. A napló azokat a magán-kinyilatkoztatásokat tartalmazza, amelyeket Kindelmann Károlyné Szántó Erzsébet 1961 és 1983 között Jézustól és Szűz Máriától kapott. A hatgyermekes Kalicz házaspár, Péter és Borbála gyermekeikkel együtt igyekeznek a Szeretetláng-lelkiség szellemében élni az életüket.

A Kalicz házaspár: Péter és Borbála

A házaspár Sopronban lakik egy nagy társasház polgári lakásában. Péternek két diplomája van: mezőgazdasági gépészmérnök és környezetmérnök. A Soproni Egyetem oktatója. Borbála táj- és kertépítő mérnök, otthon neveli a gyerekeket: Kincső 19 éves, Regő 18, Hanga 16, Emese 14, Iringó 12, Filoména 4. Közülük a két legidősebb és a két legfiatalabb van itthon. Péter és Borbála húszéves házasok, 2002. augusztus 24-én kötötték össze az életüket.

Borbála vallását gyakorló katolikus családban nevelkedett Albertfalván. (Érdekesség, hogy Szántó Erzsébet asszony is ott élt, ám Bori erről korábban nem tudott.) Családja húsz éven keresztül minden húsvétot Pannonhalmán töltött, az ünnep gyönyörű élményt jelentett számára. Édesapja tevékenyen részt vett az Egyház életében. A közös imádság nem volt része a család életének, viszont az Egyház iránti szeretet, a közösségért végzett munka igen. Szülei mindvégig hűségesen kitartottak az Egyház mellett, pedig emiatt hátrányok is érték őket. Édesapja azért nem lehetett egyetemi tanár, mert templomba járt, és hittanra járatta a gyerekeit. Borbálának a szülei már nagyon korán megtanították, hogy Szent István felajánlotta az országot a Szűzanyának, és azóta Mária országa vagyunk.

Péter az Alföldön, Kunhegyesen született, hagyományosan református vidéken. Az egyik nagyapja katolikus volt, de nem gyakorolta a hitét. Egyszer elvitte őt a templomba, azzal a figyelmeztetéssel: nem kell ám komolyan venni azt, amit a pap mond. Péter tizenkét éves lehetett, amikor az iskolában a valószínűleg vallásos magyartanára rendezésében előadtak egy darabot a kunok megtéréséről. Ő játszotta a püspök szerepét.

Péter egyetemista korában agnosztikus volt. A kilencvenes évek végén szerezte meg a másoddiplomáját. A szakdolgozatát írta, s közben részt vett egy gyakorlati munkán. Itt, a terepi munka során ismerkedtek meg a feleségével, az akkor már mérnökként dolgozó Borival, aki a főnöke volt. A munka három hétig tartott, de a kapcsolatuk nem ért véget ezzel. Rendszeresen találkoztak, Péter gyakran telefonált Borinak, telefonfülkéből. Bori vasárnaponként rendszeresen járt szentmisére, és egyre jobban zavarta, hogy Péter nem megy vele. Akkor már szinte bizonyos volt abban, hogy Péter lesz a férje, márpedig a házasság csak akkor működhet, ha szentségileg köttetett, s ha a férj és feleség, majd később a gyerekek is együtt járnak misére. Ezért egyik vasárnap megkérte Pétert, menjen el vele a templomba, ő pedig igent mondott. Bori azon izgult, vajon Péter letérdel-e. Letérdelt. Péter visszaemlékezik: volt az egyetemen egy vallásos oktató, akivel egyszer Lébényben bement egy román stílusú templomba, és a tanár letérdelt. Mélyen megérintette őt, hogy ezt teszi egy ilyen okos, komoly ember.

Regő

Kincső

A fiatalok az első közös szentmise után vasárnaponként együtt jártak templomba. Pétert a Bori iránt érzett szerelme vitte Isten házába, ahol az Úr megérintette a lelkét. Értékrendje egyébként, bár sokáig nem igazán hitt Istenben, közel állt a kereszténységhez, csak hiányzott belőle Jézus. Szülei alapvetően keresztény elvek szerint nevelték. Párttagok voltak, az édesapja párttitkár is, de amikor kiderült, hogy szakadék tátong a szép szavak és a valóság között, visszaadta a párttagkönyvét, vállalva, hogy ezzel vége a karrierjének.

Nem sokkal azután, hogy összeházasodtak, Bori és Péter belépett a Schönstatt családközösségbe; ez nagy hatással volt a házasságuk első tizenöt évére.

A Szeretetláng-lelkiségről Borbála a rádióban hallott először. Mint mondja, ez a házasságuk tizenkettedik évében történhetett. A 2015-ös, első nagyobb menekülthullám idején Borbála lelkében eluralkodott a félelem, hogy nem migráció ez, hanem népvándorlás, a *Bibliában* pedig benne van, hogy a népvándorlás a végső idők jele. Ekkoriban hallotta a *szeretetláng* kifejezést, felfigyelt rá és utánaolvasott az interneten. Megszerezte Erzsébet asszony lelki naplóját és más, a Mária-jelenésekkel foglalkozó könyveket is. Nagyon megérintette, hogy egy magyar mozgalomról van szó, amelyben kiemelt szerep jut a Mária-tiszteletnek. Elolvasta a nagy 20. századi magyar misztikus, Natália nővér könyvét is. Nála szerepel a következő mondat: „Ha a szenvedő lelkekért nem imádkozunk, akkor üres lappal megyünk az Úr Jézus elé.” Borbálát ez szíven ütötte, mert addig nem imádkozott értük. Erzsébet asszony könyvében pedig benne van: egy *Üdvözlégy* elimádkozása által novemberben, a halottak hónapjában tíz szenvedő lélek szabadul a tisztítótűzből, ha belevesszük az *Üdvözlégybe* a Szeretetlángra utaló fohászt: „Asszonyunk, Szűz Mária, Istennek Szent Anyja, imádkozzál érettünk, bűnösökért, *áraszd Szeretetlángod kegyelmi hatását az egész emberiségre,* most és halálunk óráján. Ámen.”

Mindazt, amit olvasott, Borbála igyekezett átadni a gyermekeiknek is. Szentek élettörténetéből is felolvasott nekik, hogy közelebb vigye hozzájuk a hitet, az Egyházat. Ő pedig ekkoriban nagyon erősen elkezdett imádkozni. Hosszú ideig érzett lelki szárazságot és félelmet, de nem hagyta abba az imát, még a gyerekek öltöztetése közben is így fohászkodott magában: „Jézus Krisztus drága Szent Vére, ments meg minket és az egész világot!” Miután alaposan megismerkedett az Egyház által elismert Mária-jelenésekkel, felismerte: közös bennük a rózsafüzér imádkozása és az intelem, hogy lehetőleg gyakran gyónjunk. Hamarosan elkezdett naponta szentmisére járni. Egyik reggel Péter megkérdezte tőle, hová megy, és onnantól kezdve hétköznaponként is együtt járnak misére.

Fotó: családi archívum

Péter felidézte, hogy kezdetben még papírról olvasták a titkokat, majd Bori kérésére belevették az imént említett fohászt is. Péternek eleinte nehéz volt így imádkoznia a rózsafüzért, de kitartott. Bori elmesélése alapján ő is megismerkedett a lelki naplóval, majd végképp megerősítést jelentett számára, amikor Sopronban a Domonkos-rendi szerzetes, Mészáros Domonkos atya is elismerően tett említést prédikációjában a naplóról.

A család rendszeresen imádkozza együtt a rózsafüzért, és igyekeznek terjeszteni, másokkal is megismertetni a környezetükben a Szeretetlángot. Így közvetítővé váltak néhány család életében, ez viszont sajnos nem nevezhető imaközösségnek – jegyzi meg Borbála.

Kincső, aki Szombathelyen biológia–rajz szakos hallgató, közbeveti: a barátnői, barátai nem voltak nyitottak a Szeretetlángra, elutasították. Először ő sem tudott mit kezdeni vele, nagyon fiatal volt még hozzá. Később azonban megragadta a tisztítótűzben szenvedő lelkek megmentésére elmondott fohász. Általában az a lélek szabadul ki, aki a legközelebb áll a mennyországhoz, de Kincső abban reménykedik: imájával azokon a lelkeken is segíthet, akiknek még sok van hátra a megtisztulásig. Őt elsősorban a Szeretetláng érzelmi oldala fogta meg, az, hogy önzetlenül segíthet másokon. Hisz abban, hogy a Jóisten örül annak, ha tesz valamit azokért, akikért csak nagyon kevesen imádkoznak vagy senki sem.

Regő gimnazista, érettségi előtt áll. Szent Pál szavaira emlékeztet: ahol túlárad a bűn, ott túlárad a kegyelem is. Ha körülnézünk a világban, nem nehéz észrevenni a rengeteg bűnt, de az is nyilvánvaló, hogy a Szeretetlángban túlárad a kegyelem. Regő idealista, szeretné minél jobb hellyé tenni a világot. Ezért is imádkozik. A családban eleinte csak egy tizedet imádkoztak, majd a teljes rózsafüzért. Most már ő is ezt teszi, mindennap. A Jerikó-motivációról is mesél. Egy házaspár kilenc éven keresztül körbeimádkozta Magyarország határait, mint Jerikóban a zsidók a város falait, hogy a bűn minden fala leomoljon. Regőt inspirálta Mijo Barada területszabadító könyve is. Onnan az ötlet: a saját házad körül is imádkozd a rózsafüzért kilenc egymást követő napon, így megszenteled a helyet, ahol élsz. Néhány évvel ezelőtt itt járt az előbb említett házaspár – idézi fel Regő –, és utána édesanyáék imádkoztak a ház körül. Megemlít egy atyát is, aki azt mondta: legalább napi fél órát kellene imádkoznunk ahhoz, hogy intenzív legyen az istenkapcsolatunk. Regő elgondolkozott ezen, és egyszer csak elhatározta: ettől kezdve mindennap elimádkozik két rózsafüzért, mert ha most nem kezdi el, talán soha nem fogja. Közben a nővére, Kincső fölvetette, hogy kilenc napon keresztül imádkozzanak a városban egy háztömb körül. Első alkalommal ketten imádkoztak, Regő pedig azóta is rendszeresen ezt teszi esténként: sétál és elmond egy rózsafüzért.

A beszélgetés során szóba kerül Jim Blount exorcista, a Szeretetláng nemzetközileg ismert misszionáriusa. A szülők és a gyerekek is egyetértenek vele abban, hogy a legerősebb ördögűző imádság a Jézussal való egység imája:

A mi lábunk együtt járjon.
A kezünk együtt gyűjtsön.
A szívünk együtt dobbanjon.
A bensőnk együtt érezzen.
Az elménk gondolata egy legyen.
A fülünk együtt figyeljen a csöndességre.
A mi szemünk egymásba nézzen és tekintetünk összeforrjon.
Az ajkunk együtt könyörögjön az Örök Atyához irgalomért.
Ámen.

Kincső elismeri: volt idő, amikor a családi imán csak három tizedet mondott el a rózsafüzérből, ma már törekszik arra, hogy naponta egy teljes rózsafüzért elimádkozzon. Az elmélyült imához nagyon össze kell szednie magát az embernek, de ha rendszeresen kitart, egy idő után hatalmas kegyelmet érez, és boldog lesz, hogy közel került Istenhez. Ha viszont nem tart ki, eltávolodik Istentől. Nem azért, mert Isten visszaveszi tőle a kegyelmet, hanem mert az ember elutasítja azt. Nagyon fontos a gyakori gyónás, áldozás, az állandó kapcsolat Istennel, aki mindenütt ott van. Ezért jó az egységima, mivel abban nagyon szoros szövetséget kötünk Jézussal.

Regő szerint, ha többet imádkozunk, az védelmet nyújthat. Egy idősebb korában felszentelt atya azt mesélte, hogy naponta négy rózsafüzért szokott elmondani. Egyszer azonban olyan elfoglalt volt, hogy még az első rózsafüzért sem tudta elkezdeni, bár a többi imáját, így a zsolozsmát is elmondta. Ezután három hónapon át depressziós volt. Regővel is előfordult, hogy néhanap elhagyta a második rózsafüzér imádságot, és ilyenkor úgy érezte, jobban ki van szolgáltatva a gonosz erőknek. Ehhez kapcsolódva Kincső felidézi egy gimnáziumi emlékét: az iskolalelkészük egy reggeli szentmisén a bevonulásnál megállt az ambónál, és komoly arccal bejelentette: „Fegyver van nálam.” Majd benyúlt a talárja alá, és előhúzta a rózsafüzérét. Valóban, az ördög retteg a rózsafüzértől, hiszen Mária eltiporja a sárkány fejét. Ha elmondjuk a rózsafüzért a Szeretetlángra vonatkozó betoldással, az olyan, mintha a fegyverünkre távcsövet szerelnénk: így még messzebbre terjed a hatása. Ha pedig elhagyjuk, az olyan, mintha letennénk a fegyvert, s akkor az ördög bátran beteszi a lábát az életünkbe, és megrengeti a lelkünket. Kincső arra is kitér: szépen hangzik a mondás, hogy amelyik család imádkozik, azzal minden rendben van, de ez sajnos nincs így, hiszen gyarló emberek vagyunk. Az ő családjukban is előfordulnak viták, pláne hogy a gyerekek közül többen is kamaszodnak. „Édesanyáéknak nagyon nehéz lehet” – ismeri el Kincső, majd hozzáteszi: szerinte biztosan durvábbak lennének ezek a viták, ha nem imádkoznának rendszeresen. Így azonban a nézeteltérések után mindig helyreáll köztük a béke, visszatérnek a kegyelmi erőtérbe.

Borbála és Péter azt is elmondják: a családjuk felajánlotta magát Jézus Szentséges és Irgalmas Szívének, valamint Mária Fájdalmas és Szeplőtelen Szívének, a Szentlélekben egyesült szívüknek. Ezzel az odaszentelődéssel indult minden.

A megváltó Szeretet-Isten megtestesülésének ünnepével kapcsolatban pedig a házaspár azt hangsúlyozza, milyen fontos szerepe van az adventnek, amikor felkészülhetünk a karácsony csodálatos titkának befogadására, megértésére. Borbála arra is felhívja a figyelmet, hogy a folyamatos imádságok által szenteste, az éjféli misén szabadul ki a tisztítótűzből a legtöbb szenvedő lélek.

Bodnár Dániel
Fotó: Fábián Attila

ADÁSVÉTEL

KÖNYVEKET vásárolok, szentképeket elfogadok gyűjteményembe. T.: 06/20-341-9106

SZÍNHÁZAK RÉSZÉRE régiségek, hagyatékok, kegytárgyak, gyűjtemények felvásárlása készpénzért. Díjtalan kiszállással. T.: 06-30/419-2713, *antiklakberendezes.hu*

KÖNYV

BAJKÓ FERENC BUDAPEST HARANGJAI című könyve a *budapestharangjai@gmail.com* e-mail-címen 3990 Ft-ért megrendelhető.

RÉGISÉG

A VISNYEI GALÉRIA régiséget vásárol. Budapest VII., Dózsa György út 44. T.: 06/1-321-7000

TÁRSKERESŐ

29 ÉVES, pesti fiatalemberként nálam fiatalabb, filigrán alkatú hölgyet keresek komoly kapcsolat céljából. Fényképes levelet „Párkeresés” jeligére a kiadóba várok.

ELTARTÁS

TÖLTSE idős, jól megérdemelt nyugdíjas éveit szeretetben, biztonságban. Kölcsönös szimpátia esetén eltartási vagy életjáradéki szerződést kötnék budapesti ingatlanért, plébánosi ajánlással. T.: 06/70-300-4988

ÉLETJÁRADÉKI SZERZŐDÉST kötnék idős házaspárral vagy egyedülálló személlyel, ottlakás nélkül. T: 06/30-950-9894

PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT, bélyeget, képeslapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átveszünk. Budapest VI., Andrássy út 16. T.: 06/1-266-4154. Nyitva: hétfő–szerda 10–17, csütörtök 10–19 óra között.

SZOLGÁLTATÁS

ÓLOMÜVEG ABLAKOK restaurálását, tervezését, kivitelezését több évtizedes tapasztalattal vállaljuk. Tóth Erzsébet. T.: 06/20-438-5993; *www.uvegfestes-stainedglass.hu*

FOGSOROK, hidak készítése, javítása, szükség esetén háznál is. T.: 06/1-213-5726

LELKIGYAKORLAT

Lelki kincskeresés Máriabesnyőn, a Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Házban (Gödöllő, Kapucinusok tere 3.). Lelkigyakorlatos programok 2023-ban:

2023. február 2–5. (csütörtök vacsorától vasárnap ebédig): Személyesen kísért Szent Ignác-i lelkigyakorlat minden korosztály számára, Nemes Ödön atya lelkivezetési képzése alapján.

2023. március 10–11. (péntek vacsorától szombat ebédig): „Jézus szent arca” – lelkigyakorlat minden korosztály számára. Vezeti: Grácián atya OMF.

2023. március 10–12. (péntek vacsorától vasárnap ebédig): Lelkigyakorlat 15 éve vagy régebben házasoknak a Családok Jézusban Közösség szervezésében. Öregedő szülők, kamaszodó gyerek, laposodó kommunikáció, kihunyó szenvedély. Van megoldás? Igen. Előadók: Gorove Laci és Kriszta. Jelentkezés: *www.par-beszed.hu/programok*

2023. március 13–17. (hétfő vacsorától péntek ebédig): „Kenyéren és vízen” – nagyböjti csendes lelkigyakorlat minden korosztály számára. Vezeti: Kemenes Gábor atya.

2023. március 17–19. (péntek vacsorától vasárnap ebédig): „Keresztből éled új erő” – lelkigyakorlat minden korosztály számára. Vezeti: Kovács András atya.

2023. április 27–30. (csütörtök vacsorától vasárnap ebédig): Jézus házasságunk középpontja. Lelkigyakorlat szentségi házasságban élő házaspároknak a Házas Hétvége Közösség szervezésében. Vezeti Gregor Gábor és Ági, valamint Ruskó Norbert atya.

2023. április 20–22. (csütörtök vacsorától szombat ebédig): Management by Jesus – vezetői tréning, a 76. MbJ-hétvége. A kurzus összhangba hozza az evangéliumot, a Szent Ignác-i lelkiséget, a modern vezetői szakirodalmat és Kiss Ulrich SJ, valamint Szenczi György tréner gazdag tapasztalatát. Jelentkezés: *https://jezsuita.hu/76-mbj-szeminarium-mariabesnyon/*

2023. május 26–28. (péntek vacsorától vasárnap ebédig): „A Lélek által élünk” (Gal 5,25) – pünkösdváró lelkigyakorlat minden korosztály számára. Vezeti: Virth József OFMCAP, a máriabesnyői bazilika plébánosa.

2023. május 18–21. (csütörtök vacsorától vasárnap ebédig): „Ne félj, nem ítéllek el!” – Kiút az abortusz okozta fájdalomból. Lelkigyakorlat abortusz miatt szenvedők számára. Elsősorban az érintett nőket, férfiakat hívjuk. A jelentkezéseket bizalmasan kezeljük! Vezeti: Kovács Ferenc diakónus, Kovácsné Treer Mária mentálhigiénés lelkigondozó.

2023. július 7–9. (péntek ebédtől vasárnap ebédig): Jézusi gyaloglás – „Mert benne élünk, mozgunk és vagyunk” (Apcsel 17,28). Vezeti: Molnár Renáta Cor-Way®-alapító, mentálhigiénés szakember és Nagyné Pádár Éva, a lelkigyakorlatos ház vezetője, hittantanár, személyi edző, lelkigyakorlat-vezető, élménypedagógus. Jelentkezés: *renata@jezusigyaloglas.hu*

2023. július 19–22. (szerda vacsorától szombat ebédig): Lelkigyakorlat látássérült és látó felnőttek számára. Vezeti: Bieber József plébániai kormányzó. Jelentkezés: *bieber.m@freemail.hu*

2023. július 21–23. (péntek vacsorától vasárnap ebédig): „Maradjunk együtt” – házasságerősítő, -gazdagító lelkigyakorlat házaspároknak. Vezeti: Torma Joel atya.

2023. július 31. – augusztus 2. (hétfő ebédtől szerda ebédig): „Gyászukat örömre fordítom” (Jer 31,13) – lelkigyakorlat özvegyek számára. Vezeti: Kármán János atya.

2023. szeptember 16. (szombat): „Lelkes test” – Mozgás és ima. Vezeti: Molnár Renáta Cor-Way®-alapító, mentálhigiéniás szakember, lelkigyakorlat-vezető, élménypedagógus. Jelentkezés: *renata@cor-way.hu*

A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban (Leányfalu, Móricz Zsigmond út 141.): 2023. január 12-én 18 órától 15-én 13 óráig fr. Gál Péter atya lelkigyakorlata: „A gyógyító és szabadító Jézus”. Elérhetőség: 06/26-383-212, 06/30-466-0749

Bánatszelídítő. A halál közelségével és a gyász fájdalmának terhével küzdőknek, valamint a mindennapi veszteségeinken való továbblépéshez szeretnénk segítséget nyújtani sorstárscsoportjainkban. Találkozás a Pasaréti Közösségi Ház (Budapest II. kerület, Pasaréti út 102.) első emeleti termében kéthetente szerda délelőtt 10 órától 11.30-ig, a Szent Anna Plébánia (Budapest I. kerület, Aranyhal u. 1., a Batthyány téren, a templom mögött) alsó hittantermében pedig kéthetente szerda esténként 18 órától 19.30-ig. Időpontok: 2023. január 4., 18.; február 1., 15.; március 1., **22. (!)**; április 12., 26.; május 10., 24. Az együttléteket – segítő sorstársakkal – Tegzes Katalin SA nővér vezeti.

IMAÓRA

Kútvölgyi Szűz Mária-engesztelőkápolna: engesztelő virrasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltáriszentség előtt. 22 órakor szentmise. Cím: Budapest XII., Galgóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as buszszal a végállomásig, a Regőczi István térig.)

Az Örökimádás-templom (Budapest IX., Üllői út 75–77.) szentségimádási rendje: hétköznap 8 órától 18 óráig, vasárnap 12 órától 18 óráig. Minden csütörtökön a 17 órakor kezdődő imaórán, majd az azt követő szentmisén előre felvett miseszándékokért imádkoznak. Minden hónap első csütörtökén Erdő Péter bíboros celebrálásával papi és szerzetesi hivatásokért, a másodikon a templom karitászcsoportjának szándékára, a harmadikon az imaládába elhelyezett szándékokért imádkoznak.

A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában (Budapest V., Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 20 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirrasztást tartunk Magyarország, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órakor mindig más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk!

Elsőpénteki missziós konferenciabeszédek a magyar családokhoz a városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest XII., Csaba utca 5.). A 18 órakor kezdődő szentmisék után a kistemplomban beszélgetés az elhangzott homíliáról. Mindenkit szeretettel várnak. Bővebb információ: *https://www.varosmajoriplebania.hu/*

Elváltakért és egyedül maradtakért mutatnak be szentmisét minden hónap első keddjén 17 órakor a budapest-belvárosi Nagyboldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest V., Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

Görögkatolikus Szent Liturgia a libanoni Szent Charbel remete tiszteletére Budapesten, a gazdagréti Szent Angyalok-templomban (Budapest XI., Gazdagréti út 14.) december 22-én, csütörtökön, 18 órakor. A maronita remete közbenjárását kérve, ereklyés áldással a szertartást Kocsis Tamás dél-budai görögkatolikus szervezőlelkész mutatja be. A szertartások 18 órakor kezdődnek, fél órával előtte közös áhítaton lehet részt venni a templomban, illetve a sekrestyében szándékot felíratni. A szertartást a Mária Rádió élő adásban közvetíti.

HITÉLETI CSOPORT KÁRPÁTALJAIAKNAK

A Kárpátaljáról érkezett katolikus hívek számára hitéleti csoport alakul a budapest-pasaréti Páduai Szent Antal Plébánián (Budapest II., Pasaréti út 137. A hittantermet a templom jobb oldalán lévő porta felől lehet megközelíteni). A cél az, hogy a csoport segítsen az új életkörülmények között megtalálni az Egyházhoz tartozás erősebb szálait, és tagjai egymásnak is támaszt nyújthassanak jelenlegi életkörülményeik hittel való megélésében. A csoportot Lengyel Donát ferences atya vezeti, aki maga is majd egy évtizeden át volt a nagyszőlősi ferences misszió tagja. Időpont: minden hónap 4. csütörtökén, 19.30 órától. A jelentkezéseket a *pasapleb@gmail.com* címen várják.

KIÁLLÍTÁS

Ünnepváró kiállítások nyíltak Szegeden. Két, ünnepváró kiállítás is látható a Szegedi Dóm Látogatóközpontban (Szeged, Dóm tér 16.): a 2022-es „Nem lehet csoda nélkül élni” elnevezésű betlehemkészítő pályázatra beérkezett alkotásokat bemutató kiállítás, illetve a „Karácsony felé” című időszaki tárlat, amely neves művészek munkáit, festményeket, textil- és kerámiaalkotásokat, valamint kisplasztikákat vonultat fel.

MEGHÍVÓ

A budapest-óbudai Szent Péter és Szent Pál-főplébánia-templomban (Budapest III., Lajos u. 168.) december 25-én, a 10 órai szentmisén elhangzik Mozart *D-dúr miséje* (KV 194) és Buxtehude: *In dulci jubilo* motettája. Előadja a templom Albert Schweitzer Kamarakórusa és -zenekara. Közreműködik: Békefi Edina, Bokor Jutta, Daróczi Tamás és Cser Ágoston. Vezényel: Kenessey László. Mindenkit szeretettel várnak.

Családünnep a budapesti Terézvárosban, az Avilai Nagy Szent Teréz-templomban (Budapest VI., Király utca – Nagymező utca sarok) 2022. december 30-án, pénteken, 17 órától. Program: 17 órakor családok játékos biblia vetélkedője a hittanteremben. Belépő: 1 db muffin. 18 órától tanúságtétel házasságról, családról a templomban. 18.30-tól Szent Család ünnepi szentmise, főcelebráns: Horváth Zoltán kanonok, családreferens. Közreműködik a Benyus Testvérek Kamaraegyüttese és Családi Kórusa (házastársak és gyermekeik). 19.15-től a családok személyes megáldása, imádság a családért. Minden házaspárt, családot szeretettel várnak!

ZENEI PÁLYÁZAT

„In terra pax” címmel zenei pályázatot hirdet a Veszprémi Főegyházmegye. A Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával 2023. szeptember 28. és október 1. között, Szent Mihály napjához kapcsolódóan katolikus ifjúsági kórustalálkozót rendeznek, a Pueri Cantores Nemzetközi Egyházzenei Szövetség szervezésében. A pályázat célja: Az ifjúsági kórusirodalom repertoárjának gazdagítása liturgikus művekkel. A pályázati anyagok beérkezési határideje: 2023. január 18., éjfél (Árpád-házi Szent Margit ünnepe). Nevezési díj nincs. A pályázat ünnepélyes eredményhirdetése: 2023. február 2., Gyertyaszentelő Boldogasszony napja. Bővebb információ: *www.veszpremiersekseg.hu*

„Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.”
(Lukács 23,44–45)

DR. LEGEZA JÓZSEF
görögkatolikus lelkész

papi szolgálatában és szenvedéseiben Krisztus arcát tükrözve
2022. december 2-án
hazatért a Mennyei Atyához.
2022. december 16-án 9.00 órakor a görögkatolikus egyház szertartása szerint búcsúzunk tőle a Budapest-Felsővízivárosi Szent Anna-plébániatemplomban
(1011 Budapest, Batthyány tér 7.),
melyet **12.00 órakor** sírba tétel követ a Farkasréti temetőben.
Hálaadó szentmisét
2022. december 17-én 15 órakor mutatunk szintén a Szent Anna-templomban.

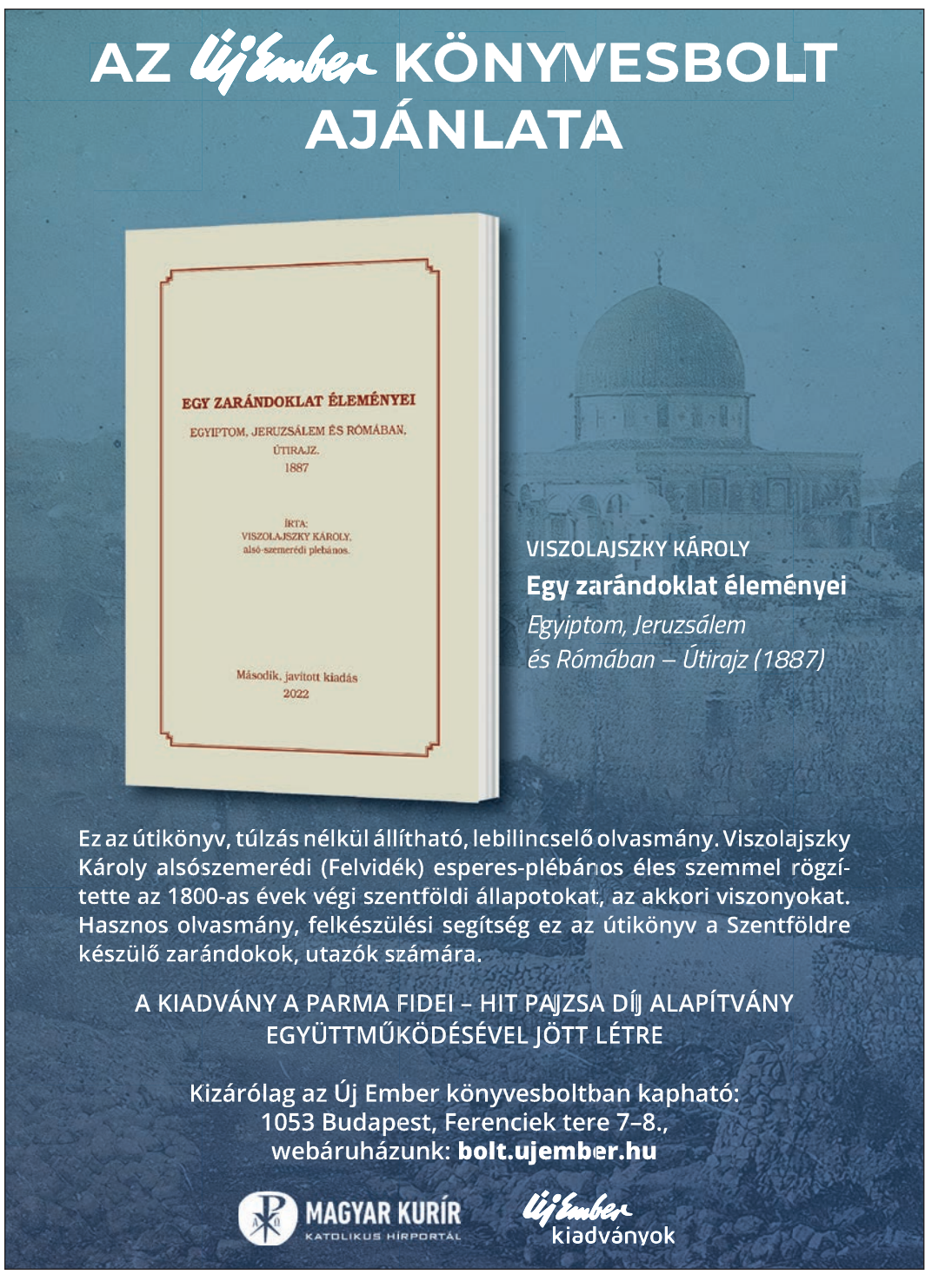

Új Ember KATOLIKUS HETILAP
Kiadja a Magyar Kurír Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál, a postán.
Nyomás: Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • **Ügyvezető:** Tolonics Gergely
ISSN 0133-1205
KÉZIRATOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.
LAPZÁRTA: 2022. DECEMBER 12.

Főszerkesztő és felelős kiadó: Kuzmányi István
Lapszerkesztő: Baranyai Béla • **Lapszerkesztő-helyettes:** Körössy László
Szerkesztőség: Agonás Szonja, Benke Zsuzsa, Bodnár Dániel, Bókay László, Borsodi Henrietta, Fábián Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trauttwein Éva, Vámossy Erzsébet, Verestói Nárcisz
Olvasószerkesztő: Koditek Bernadett
Korrektor: Szántó István, Koditek Bernadett • **Tördelés:** Bukovszki Antal
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
Postacím: 1406 Budapest, Pf.: 100 • **Tel.:** +36/1-317-3933
www.ujember.hu • e-mail: mk@katolikus.hu

Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu
Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu
Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása:
+36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/
Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu
Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén.
Egyéni egypéldányos előfizetés belföldről negyedévre: 4050 Ft, fél évre: 8100 Ft, egy évre: 16 200 Ft.
Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).

Nincsenek másodrendű emberek

Beszélgetés Juhász Ágnes premontrei általános főnöknővel

Jézus Krisztus tanítását követve a premontrei rendalapító, Szent Norbert fiai és leányai kilencszáz éve azokért imádkoznak és dolgoznak, akik között élnek. Küldetésük elsősorban a legszegényebbekhez szól, akikben maga Krisztus is szenved, és azokhoz, akik még nem ismerik őt. Ebben a szellemiségben élnek és tevékenykednek a zsámbéki Premontrei Női Kanonokrend tagjai is.

A zsámbéki anyaházban jelenleg hat premontrei nővér él. Johanna nővér németet és történelmet, Paula nővér angolt tanít, és mindketten hittant is a Zsámbéki Premontrei Technikum Szakképző Iskola és Gimnáziumban. Gertrúd nővér rezidens Budapesten, a Bethesda Gyermekkórházban, gyermekorvos szeretne lenni. Immaculata nővér olasz–latin szakos tanár, a napközi otthon nevelője. Regina nővér novícia, a halásztelki Bocskai István Református Gimnáziumban és a zsámbéki szakképző iskolában katolikus hittant tanít óraadóként.

A Premontrei Női Kanonokrend általános főnöknője 2002 óta Juhász Katalin Ágnes nővér, akivel a rend új kolostorának ebédlőjében beszélgetünk. Ágnes nővér Zsámbékon született és nőtt fel egy ötgyermekes, hívő keresztény család negyedik gyermekeként. A szüleivel minden vasárnap szentmisére jártak. Édesapja lakatosként dolgozott, édesanyja otthon nevelte a gyerekeket. Szegénységben, de nagy szeretetben éltek. A szülők gondot fordítottak arra, hogy minden gyerekből kihozzák a legjobbat.

Érettségi után Ágnes nővér az ELTE Természettudományi Karán biológia–kémia szakon szerzett gimnáziumi tanári diplomát. Szülei mintájára nagycsaládot szeretett volna. A tanulással is az volt a célja, hogy minél több ismeretet tudjon majd átadni a gyerekeinek. Ezt végül is megadta neki a Jóisten, csak másképpen, mint ahogy azt eredetileg elképzelte.

Ágnes nővér figyelme fokozatosan fordult a szerzetesség felé. Jó példák voltak előtte. 1904-től 1950-ig keresztes nővérek tevékenykedtek Zsámbékon. Az 1950-es szétszóratáskor Ágnes nővér szülei segítettek Xavéria nővérnek, sokszor vendégül látták, ő pedig viszonzásul nyelvekre, gépírásra tanította a családban a gyerekeket.

Ágnes nővér előtt lassan világossá vált, hogy ha esetleg mégsem lesz családja, akkor szerzetes nővérként Istennek szenteli az életét. A diplomáját 1976-ban szerezte meg. 1989-ig az egyetemen maradt, módszertant tanított, s közben 1978-ban kisdoktorit szerzett. Ahogy múltak az évek, egyre nyilvánvalóbbá vált számára: nem lesz már olyan nagycsaládja, amilyenről álmodott, lehet, hogy a Jóistennek más tervei vannak vele. Budapesten elkezdett naponta szentmisére járni. Szülővárosában pedig megismerkedett a premontrei atyákkal, akik az Urat titokban szolgálva őrizték a hitüket, hivatásukat. Ágnes nővér külön is megemlíti Ullmann Péter Ágoston atyát, aki a helyi templom kántora volt. Megtudta róla, hogy szerzetes, pap. Péter atya a kezébe adott egy titokban terjesztett könyvet a premontrei nővérek történetéről. Derűje, az emberek közötti csöndes tevékenysége példaként szolgált Ágnes nővér számára. Péter atya jelenleg is magisztere a zsámbéki nővéreknek.

Ágnes nővér 1985-ben, még titokban csatlakozott a premontrei nővérekhez, majd egy év elteltével a társával, Bárdos Annával megkezdte a noviciátust. Mindketten 1988-ban, Bakonyoszlopon tették le az elsőfogadalmat, zárt ajtók mögött adták rájuk a fehér ruhát és fátylat. Ágnes nővér örökfogadalma már a rendszerváltozás utáni időre esett, 1992-ben volt.

Zsámbékon a premontrei nővérek kimagasló munkát végeznek az oktatás-nevelés, a szociális és a karitatív szolgálat területén. Ágnes nővér felidézte: az egyházközség 1992-ben visszakapta az 1950 előtt tulajdonát képező egykori katolikus leányiskola épületének egyharmadát, amelyet átadott a premontrei nővéreknek. Az épület kisebb-nagyobb átalakítása után a nővérek feladták a bérleményt, ahol 1989. március 24-én újrakezdhették a közösségi életüket, s beköltöztek a Petőfi Sándor utca 13. szám alatti iskolaépületbe, beszélgetésünk helyszínére. Az alagsorban 1993-ban elindítottak egy napközi otthont szegény sorsú gyermekek számára, akik azóta is napi háromszori ingyenes étkezésben részesülnek. A napközi harminc gyermekkel indult, de a létszám év végére megduplázódott. Az első években pusztán adományokból tartották fenn. 1997-től 2006-ig éves szinten negyvenezer forint állami támogatást kaptak egy gyermek után, ami semmire sem volt elég. A rend nem végzett profittermelő tevékenységet, ám az isteni gondviselés biztosította a talpon maradásukat.

A napközi otthon segít leküzdeni a gyermekek szocializációs és tanulásbeli hátrányait, s a kezdetektől kitüntetett szerephez jut itt a gyermekvédelem, a korrepetálás, a felzárkóztatás, a speciális fejlesztés, amelyben gyógypedagógus, pszichológus is közreműködik. Korán világossá vált a nővérek számára, hogy nem elég hozzásegíteni ezeket a fiatalokat a 8. osztály befejezéséhez. Ezért a közösség 1996-ban megalapította a mai nevén Zsámbéki Premontrei Technikum, Szakképző Iskola és Gimnáziumot, amely mintegy folytatása volt a napközi otthonnak, hiszen a városban és környékén élő, szociálisan hátrányos helyzetű gyerekeknek kínált továbbtanulási, szakmaszerzési lehetőséget. Megbízható családi háttér és kellő anyagi bázis híján ezek a fiatalok nem tudnák megszerezni azokat az ismereteket és készségeket, amelyekkel teljes értékű felnőtt emberként élhetik az életüket. Szakképesítés nélkül pedig nem találnának megfelelő munkát, így nem tudnának változtatni a jelenlegi körülményeiken.

Ágnes nővér úgy fogalmaz: a Jóisten jóra tudja fordítani az ördög minden mesterkedését. Az iskola elindításában ugyanis kulcsszerepet játszott hat gyakorló keresztény pedagógus, akik nem sokkal korábban munkanélkülivé váltak. Az intézmény jelenleg 400 tanulóval működik, 30-40 százalékuk roma fiatal, 8-10 százalékuk értelmileg enyhén akadályozott, velük inkluzív pedagógiai módszert alkalmazva foglalkoznak. Az iskola pincéreket, szakácsokat, asztalosokat, kőműveseket, lakatosokat és szociális gondozókat, gazdasági informatikusokat és vendéglátó technikusokat képez.

A gödöllői apátsággal közös alapítás a Meggyes Pro Vobis Műhely, amely 2000-ben indult a Mányon és a környező falvakban fogyatékossággal élő emberek számára. Itt jelenleg közel ötven, megváltozott munkaképességű felnőttet alkalmaznak.

A rend 2006-ban a helyi önkormányzattól feladatátvállalási szerződés keretében átvette Zsámbék szociális ellátásának szolgálatát. A Boldog Gertrúd Központ negyven rászorulónak nyújt bentlakásos és ötven idős embernek napközbeni ellátást. Ezenfelül szociális étkezést biztosít és házi beteggondozást is végez. Az idősek otthonában olyan idősek élnek, akiknek egészségi állapota nem igényel rendszeres gyógyintézeti kezelést. Az idősek nappali ellátásának célja pedig az egyedülálló vagy rossz egészségi állapotban lévő emberek életvitelének segítése.

A „Fészek” Fogyatékosok Nappali Ellátóját Hagyó József atya, a Jézus Kistestvérei szerzetesközösség tagja kérésére alapították a premontrei nővérek 2011-ben Biatorbágyon. Jelenleg harminchat, többségében halmozottan fogyatékos ember látogatja az intézményt, ahol kerámiakészítés, s mellette bedolgozói munka és különböző terápiák (zene, gyógytestnevelés, jóga, drámajáték, szövés) várják őket. Az itt dolgozók nagy hangsúlyt helyeznek a személyes és közös beszélgetésekre, a készség- és képességfejlesztésre, a háztartási munkák gyakorlására. Nagyon fontos, hogy a korábban családi körben, elszigetelten élő ellátottakat itt elfogadó, szeretetteljes közösség várja.

Az általános főnöknő hangsúlyozza a jó vezetők és a világi munkatársak különleges szerepét, akik olyanok, mintha a női rend meghosszabbított karjai lennének. A világi munkatársak is azt közvetítik az ellátottak felé, ami a premontrei rend karizmája: mindenhol a szeretet az első. A Jóisten jóságát szeretnék átadni az embereknek. Ágnes nővér azt is megjegyzi: a premontrei nővéreket minden feladatuk elvégzésében segítik a rend férfi tagjai, oly módon, hogy közösen szolgálják a rászorulókat.

Ágnes nővér lényegesnek tartja, hogy a nehéz anyagi helyzetben élő, perifériára sodródott családok ne érezzék magukat kitaszítottnak, hiszen a Jóisten minden teremtményének megadta az emberi méltóságot, amit senkinek nincs joga megsérteni vagy kétségbe vonni. Nem szabad, hogy másodrendű embernek érezzék magukat. Ezért van kiemelt szerepe a mányi fogyatékos műhelynek is. „Fontosak ők nekünk, mert a Jóistennek is fontosak.” A zsámbéki premontrei nővérek ezt a lelkületet igyekeznek átadni a világi munkatársaknak is. A legtöbben ráéreznek arra, hogy a rászorulók segítése nem csupán munka, hanem hivatás, küldetés. Jézus azt mondta: szegények mindig lesznek veletek, és amit a legkisebbnek tesztek, azt velem teszitek. A premontrei rend alapítója, Szent Norbert pedig úgy fogalmazott: „Minden jóra készen.” Ágnes nővér kiemeli: Szent Norbert sokszor beszélt arról, hogy az a közösség, amelyik segít a szegényeknek, sosem fog nélkülözni, annak a Jóisten mindig megadja azt, amire szüksége van. Norbert és társai úgy vándoroltak egyik városból a másikba, hogy a tarisznyájuk mindig tele volt kenyérrel; pénzt is vittek magukkal, s szétosztották a rászorulók között. A franciaországi Prémontré környékén a 12. században olyan nagy volt a szegénység, hogy a szerzetesek sokszor ötszáz rászorulót is etettek. A premontreiek mindig kiemelt hangsúlyt helyeztek a karitatív és szociális munkára. Istent vitték az emberek közé.

Az általános főnöknő hangsúlyozza: a rend az alapítása óta mindig azért a közösségért imádkozik és dolgozik, ahol maga is él. Szent Norbert a *Charta Caritasban* leírta, hogy ünnepek alkalmából mennyi ruhával és élelemmel kell ellátni a rászoruló családokat. A konstitúciójukban benne van: ha vendég jön hozzád, Jézus lép be a házadba.

Karácsony a megváltó Szeretet-Isten, Jézus Krisztus születésének, a második isteni személy földre jöttének ünnepe. De a premontreiek ezen a napon arról is megemlékeznek, hogy 1121 karácsonyán alapította a rendet Szent Norbert. Ágnes nővér emlékeztet rá: a rend egyik jelmondata a tavalyi, jubileumi esztendőre a következő volt: „Istennel együtt az emberek között.” A premontreiek kilencszáz éve eszerint élnek. Harminc évvel ezelőtt ennek szellemében kezdtek ételt osztani a szegényeknek. Az akkori zsámbéki plébános, Ullmann Péter atya, majd az őt követő Holnapy Dénes Márton atya alapvető élelmiszereket tartottak a plébánián, s amikor szegények zörgettek az ajtón, hogy nincs mit enniük, nem pénzt adtak nekik, hanem ételt. A napköziben megmaradt ételt is hazaküldték a gyerekekkel a családokhoz. Húsz éve kezdődött el a rendszeres szombati élelemosztás: kenyeret, tejet, margarint, tésztát és más tartós élelmiszereket adnak a családoknak. Az élelmet havonta egy hétvégén a Lions Club biztosítja. A többi három szombaton részben a Magyar Élelmiszerbank Egyesülettől kapják, részben más adományokból, illetve saját jövedelmükből biztosítják az ételt a nővérek a rászorulóknak. Körülbelül hatszázötven regisztrált szegény család él Zsámbékon és környékén. Közülük hétvégente kétszázötven-háromszáz család jön élelmiszerért. Sokan gyalog is megteszik a több kilométeres utat, hogy élelemhez jussanak. A szakiskolát is azért indították el, hogy valamicskét enyhítsenek a családok helyzetén. Emellett nem hagyhatják magukra azokat az alkoholistákat sem, akik másképpen nem jutnának élelemhez. Néhány éve a konyhákon összegyűlt ételt kis zacskókba teszik, és minden délután négy órától szétosztják a legszegényebbek között, akik körülbelül negyvenen vannak. Sokuknak ez az egyedüli ételük aznap. A különösen rászorulóknak gyógyszert is vásárolnak, szemüveget, cipőt, ruhát biztosítanak számukra. Vannak civil segítőik is, sokan jönnek Pestről, köztük diákok, akik itt teljesítik az előírt ötvenórás közösségi szolgálatot.

Ágnes nővér vallja: minden feladatukat el tudták látni, mert folyamatosan működik a gondviselő Jóisten különleges kegyelme. Szolgálatukhoz a napi szentmisén való részvételből és a napi zsolozsmaórákból, a heti háromszori adorációból nyerik az erőt, s a templomból kilépve az ott kapott lelki gyümölcsöket viszik az emberek közé. Szerzetesi életüket a Szent Norbert által meghatározott *vita mixta* szellemében, a Szent Ágoston-i regula szerint élik, s a kontempláció és az akció egyensúlya határozza meg.

A mosolygós, derűt sugárzó általános főnöknőt hallgatva eszembe jut Aranyosi Ervin *Legyen minden nap karácsony* című verse. Nehéz lenne ennél pontosabban jellemezni a zsámbéki premontrei nővérek áldozatos, önzetlen és sokrétű szolgálatát.

Bodnár Dániel
Fotó: Merényi Zita

Kontsek Ildikó

Hogy kerül az újszülött gyermek a puszta földre?

Jézus születésének ábrázolása egy középkori táblaképen

Az esztergomi Keresztény Múzeum gyűjteményében csupán egyetlen olyan szárnyas oltár található, amely nyitott állapotában megőrizte eredeti szekrényszobrait és szárnyképeit. A középkori Felka ma már a szlovákiai Poprád városának településrésze. Az ottani templom 1480 táján készült gótikus oltára állandó kiállításon szerepel Esztergomban. A karácsonyi ünnepkör művészeti bemutatása kapcsán megkerülhetetlen a rácsodálkozásunk ennek az alkotásnak a különleges szépségére. Mielőtt a részletekre is felfigyelhetnénk, a jelenetekre bontott Jézus gyermeksége sorozat és az erényes női mártírok kíséretében középen megjelenő Szűz Mária köti le a figyelmünket.

Az utóbbi három évszázad ábrázolásai, a népi kultúra hagyományai, a barátságos otthonok szelíd családi eseménnyé tették a születéstörténetet, felmelegítették a betlehemi éjszaka hidegségét. A középkor festői azonban még nem a szeretet ünnepeként tárták elénk Jézus születését. Az Egyház által elfogadott bibliai szövegből indultak ki az ábrázolások (Lk 2,1–7), melyhez kapcsolódóan néhány apokrif leírás ugyanúgy forrássá vált, mint a teológiai és lelkiségi irodalom egyes megfogalmazásai.

A felkai oltár belső képei az angyali üdvözletet, Mária és Erzsébet találkozását, Jézus születését és a királyok hódolatát mutatják be. Jézus Krisztus emberré válásának és Mária életének kiemelt állomásain a főszereplők és néhány környezeti motívum tűnik csak fel. Egymáshoz képest egyensúlyban maradnak, egyik jelenet sem kiemelt a többihez képest. Mária mindegyiken szerepel, ugyanolyan ruhában. A fogantatás és az áldott állapot sejtelmességébe burkolódzva először belül, testében hordozza a gyermeket. Ezt követi a szülés, majd Jézus megmutatkozása a világ előtt.

A Jézus születése tábla mindössze kétszereplős. Mária a szabadban térdelve imádkozik a megszületett, földön heverő gyermek Jézus előtt. Egy ökör és egy szamár gubbaszt a közelben, ugyancsak a térdelés mozdulatával. A helyszín azonosításához az egyszerű tetővel fedett, szebb napokat megélt, leomlott épület látványa nyújt segítséget. A háttérben zöldellő növények, kopár sziklák, az égbolt aranyszínben tündököl. Csak az evangéliumi szöveg ismeretében érthető a történet, de ahhoz képest azonnal feltűnik több zavarba ejtő részlet. Így biztosan nem eshetett meg Jézus világra jövetele, ha a vélhetően valóságos körülményekhez ragaszkodunk, legyenek azok mégoly mostohák is a betlehemi istállóban.

A megrendelő és a festő szándéka nem a történet realitásra törekvő bemutatása volt. A középkorban természetes felfogás szerint az elmélyült hitbéli tanítás célja vezérelte őket. A szóban elmondható, hallható, egyesek által olvasható evangéliumi sorok mögé láttat a kép, úgy, hogy egészen komoly, elvont tartalmakat közöl. A megtestesülés tana vagy Mária istenanyaságának titka a művészi kifejezés eszközeivel előadva sajátos gondolatmenetre indíthatta a nézőt a kép keletkezése korában, és meglepő módon ez fél évezred elmúltával sem veszített érdekességéből.

Jézus születésének üdvtörténeti lényege, hogy Isten emberi alakban mutatja meg magát a teremtett világ számára, ebben az emberi testben válik

közvetítővé, megváltóvá. Kiüresítette magát, s földöntúli mivoltának felvillantása helyett a legegyszerűbb emberi testet öltötte magára. A hatékonyan működő szakrális terek berendezését megformáló, átfogó teológiai szemlélet sohasem engedte meg, hogy akár egy pillanatra is megfeledkezzünk Jézusról, az ő különleges természetéről, küldetéséről. A templomi liturgia a keresztény tanítás teljességét fejezte ki szavakban, cselekedetekben, használati tárgyaiban, s ehhez a művészi kialakítás minden vizuális eleme további megerősítést kínált. A hívek értő közreműködése nyilván nehezebben valósult meg a középkorban a latin nyelv használata és a tömegek alacsonyabb iskolázottsága miatt, mint manapság. Egy képre nézve éppen a hétköznapiságtól való eltérések, a furcsaságok hívták fel a figyelmet a szakrális jelentés keresésének szükségességére. A krisztológia fogalmi rendszere, a definíciók komplikált szavai egy templomi oltárépítményen képi megvilágításba kerültek, s ezáltal egy másfajta kommunikációs csatornán keresztül igen érzékletesen segítették a megértést. Mielőtt a magunk 21. századi elmélkedésébe belemerülnénk egy régi műalkotás előtt állva, nézzük meg vázlatosan, hogy mi tudható az adott ábrázolás korabeli beágyazottságáról.

A harmadik tábla az anya méhének elhagyását hivatott szűkszavúan előadni. A biológiai szülést a nyugati művészet kevésbé szokta részletezni (ellentétben a bizánci hagyománnyal, ahol a szülőágyat, a bábákat, a mosdatást a 15. századra már mindenütt kihagyhatatlan utalásként kezelik a képeken). A Nyugaton azonosítható kifejező szándék az Isten emberi alakban való megszületésére irányult. Az itt tárgyalt példa is abból indul ki, hogy az evangéliumi történet szó szerint ismert, de annak helyes értelmezését közvetíteni kell a néző felé. A próféták által megjósolt helyszín adott: a betlehemi istálló állatokkal (Jer 41,17; Iz 1,3). A szülés-születés két főszereplője, az újszülött és az anya azonban nem a *Szentíráshoz* kötődő illusztratív módon látható itt. Mária drága, aranyból, brokátból készült uralkodói ruházatot visel, szépen leomló hajában keskeny diadém ragyog. Feje körül fényes aranykorong, mennyei dicsőségének glóriája. Áhítattal térdel, imádkozik az éppen megérkezett gyermek előtt. A gyermek még nincs bepólyálva, nem fekszik a jászolban. Éppen csak leszállott a földre, s apró, mezítelen testének fénye azon nyomban betölti a teret. Így születik megy egy közönséges gyermek? Nem! Ő a megtestesült Isten, aki kettős természettel bír, szabadító küldetése van, a földi lét korlátait ő valójában csak átmenetileg veszi magára, hiszen ő az örök Ige. Anyja sajátos szerepének jelei is alapvető dogmákra utalnak. (Istenszülő, mindenkor szűz. A szeplőtelen fogantatás, illetve a mennybevétel akkoriban még vita tárgya volt a teológusok között.) Az ábrázolástípusok a középkor végén fametszeteken, mintafüzetekben terjedtek, amelyek átvétele természetes eljárásnak számított. A kompozíciók messzire elvitték az adott témához kapcsolható szimbólumokat. Így kerülnek a misztikus szerzők látomásai a templomok képeire. Clairvaux-i Szent Bernát arról a különös fényességről írt, amely betöltötte a szent éjszakát abban az időben. Isten világossága elárasztotta a földet. A képen az ég arany fényben ragyog, a földön a gyermek is abban a sugárzó közegben fürdik, melyet maga teremt eljövetelével. A fény vertikális útja olyan hidat ver a képen is, amelyről Sienai Szent Katalin azt mondja: a híd az égből a földig ér, hogy meglássuk, „a ti emberségtek földje mi módon egyesült Krisztusban az Istenség nagyságával”. Az egyesülés Mária testében példaértékűen valósult meg, ezt a misztériumot a Szűz jámborsággal, hódolattal fogadja el. A fájdalom nélküli szülés kegyelméről, az azonnali imádás bizonyosságáról Szent Bonaventura és követői, valamint Svéd Szent Brigitta látomásai tudósítottak a 13–14. században. Elmélkedéseiket Európa-szerte ismerték.

A személyesség igénye napjainkban újabb jelentéstartalmakkal gazdagíthatja ennek a szép képnek az üzenetét. A szülés és az anya-gyermek kapcsolat ebben az első, titokzatos pillanatban kizárja a környezetet, az anyát elöntik a megajándékozottság és a hála érzései. A teremtő Isten olyan megrendítő körülmények között lép be emberi életünkbe, hogy különösen karácsonykor nem győzünk újra és újra elcsodálkozni rajta.

AZ ÚJ EMBER KÖNYVESBOLT ÚJDONSÁGAI

Anselm Grün
VÁLTOZZON A VILÁG!
Az irgalmasság testi és lelki cselekedetei

A remény prófétája
Ferenc pápa gondolatai és Bodnár Dániel beszélgetései Dantéról

ELÉRHETŐSÉGEINK:
1053 Budapest, Ferenciek tere 7–8. (Kárpátia-udvar)
Telefon: (06/1) 266-0845; webbolt: **bolt.ujember.hu**

MAGYAR KURÍR KATOLIKUS HÍRPORTÁL
Új Ember kiadványok

TÖLTSÜK EGYÜTT AZ ÚJ ÉVET A RÉGI ÁRON!

Az **Új Ember hetilap** jövő évre szóló éves előfizetése 2022. december 31-ig akciósan (idei áron) csak **16200** forint!

Az egyéni előfizetés részleteiről bővebb tájékoztatás kapható e-mailen: terjesztes@ujember.hu
és telefonon: +36 1 235-0484, +36 1 633-3132

Új Ember Adoremus